

DOBRA PRAKTYKA SAMORZĄDÓW

PODRĘCZNIK DOBREJ PRAKTYKI

Zespół autorów (Berka David, Dvorská Hana, Mgr., Kociánová Lenka, Ing., Marghold Marián, Pečinka Rudolf, Ing., Petřek Jiří, Ing., Pasovská Radmila, Pawlinów Ewa, Procházková Michaela, Ing., Roubínek Pavel, Mgr. Ph. D., Staszewski Maciej, Szóstka Jarosław).

Ilustracje Anežka Margholdová.

© Mikroregion Šternbersko, Šternberk 2021

Mikroregion Šternbersko

Horní náměstí 78/16

785 01 Šternberk

www.mikroregion-sternbersko.cz

Słowo wstępne przewodniczącego Mikroregionu Šternbersko

Szanowni Czytelnicy,

do Państwa rąk trafia publikacja, która podsumowuje działalność dobrowolnego związku gmin Mikroregionu Šternbersko, realizowaną w latach 2019–2021 w międzynarodowym projekcie w ramach programu Interreg V-A Republika Czeska – Polska pod nazwą „Współpraca międzysektorowa na pograniczu – stowarzyszenia i gminy uczą się wzajemnie” (Stowarzyszenia i gminy bez granic).

Jako przewodniczącego tego związku ucieszyły mnie nowe możliwości, jakie przyniosła realizacja projektu i bardzo pozytywnie oceniam jego efekty. Mimo obiektywnych trudności, spowodowanych przez pandemię Covid-19, która prawie uniemożliwiła międzynarodowe spotkania, projekt udało się z powodzeniem zrealizować, chociaż nastąpiło jego wydłużenie i na jakiś czas musiał się przenieść do „świata on-line”.

O szerokim spektrum działań związku i konkretnych działań projektowych dowiedzą się Państwo więcej na następnych stronach. W mojej opinii, projekt spełnił swój cel, którym było zwiększenie intensywności współpracy instytucji i społeczności w regionie polsko-czeskiego pogranicza. W ramach partnerstwa projekt realizowali następujący partnerzy: Lokalna Grupa Działania Šternbersko (partner wiodący), dobrowolny związek gmin Mikroregionu Šternbersko po czeskiej stronie i Powiat Prudnicki po stronie polskiej.

Sensem projektu z punktu widzenia przedstawicieli gmin było nawiązanie współpracy i zapewnienie wymiany doświadczeń między gminami pogranicza. To, jak sądzę, udało się z nawiązką. Dla przedstawicieli naszych gmin inspirujące były działania polskich partnerów w kilku dziedzinach, np. w gospodarce odpadami, opiece nad seniorami, budowanie i utrzymanie obiektów sportowych i in. Mieliśmy możliwość obejrzenia na własne oczy wielu interesujących projektów realizowanych po polskiej stronie, a także pochwalić się polskimi partnerom swoimi realizacjami. W ramach realizacji projektu zostały nawiązane także osobiste relacje, a gminy członkowskie zawarły partnerstwa na rzecz swoich własnych projektów.

Dziękuję wszystkim, którzy włączyli się do realizacji i wierzę, że nasza międzynarodowa współpraca będzie kontynuowana - czy to w sposób sformalizowany w ramach wspólnych projektów, czy nieformalny w ramach wzajemnych odwiedzin - i będziemy się nadal spotykać przy wielu różnych okazjach.

inż. Rudolf Pečinka,
przewodniczący Mikroregionu Šternbersko

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRŔEKRAČÁMY GRANICE
2014—2020

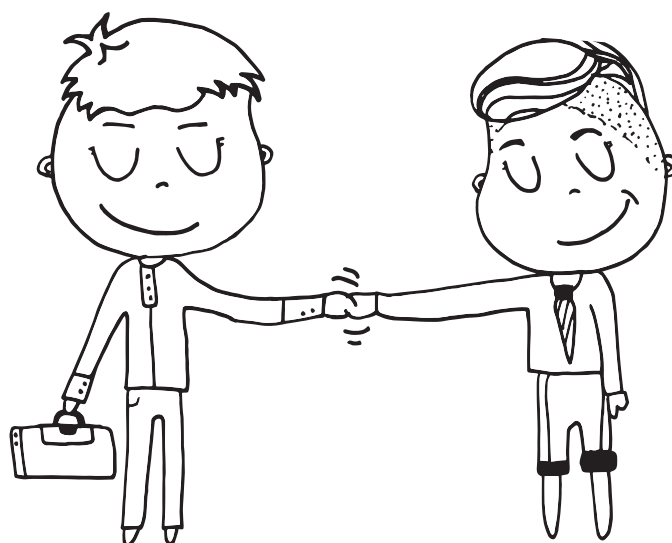

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

**Niniejsza publikacja została wydana w ramach projektu o nazwie
„Współpraca międzysektorowa na pograniczu -
stowarzyszenia i gminy uczą się wzajemnie“, numer
rejestracyjny projektu CZ.11.4.120/0.0/0.0/17_028/0001646, realizowany
przy wsparciu programu Interreg V-A Republika Czeska - Polska.**

PREZENTACJA PROJEKTU	6
Porównanie samorządów w Republice Czeskiej i w Polsce	6
Prezentacja poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację projektu	7
● Lokalna Grupa Działania Šternbersko	7
● Mikroregion Šternbersko	8
● Powiat Prudnicki	12
Działania realizowane w 2019 roku	17
● 26. 02. 2019 - Spotkanie inauguracyjne w Šternberk	17
● 26. 03. 2019 - Spotkanie inauguracyjne w Prudniku	18
● 11. 04. 2019 - Seminarium dyskusyjne na temat „Możliwości inwestycyjne”	18
● 6. – 7. 06. 2019 – Warsztaty edukacyjne (wycieczka) dla przedstawicieli samorządów	19
● 6. – 7. 09. 2019 - Dwudniowe warsztaty edukacyjne dla przedstawicieli samorządów w Šternberku	20
● 8. 11. 2019 - Seminarium na temat „Gospodarka odpadami”	21
Działania realizowane w 2021 roku	22
● 13. 04. 2021 – Seminarium on-line na temat „Wsparcie aktywnego życia seniorów w gminach Czechach i w Polsce”	22
● 30. 06. 2021 – Seminarium on-line na temat „Możliwości rozwoju infrastruktury rowerowej: projekty, finansowanie, przyszła perspektywa”	24
● 13. – 14. 8. 2021 Workshop v České republice „Dobrovolnictví, participace veřejnosti”	26
● 16. – 17. 09. 2021 Podsumowujące dwudniowe warsztaty w Polsce	27
PRZYKŁADY DOBREJ PRAKTYKI	29
Rewitalizacja terenów brownfield	29
● Wytwórnia likierów Dolany	29
● Tartak [Pila] Bohuňovice – aktywizacja zamkniętego zakładu produkcyjnego	32
Wspieranie przedsiębiorczości	37
● Budowa strefy ekonomicznej w mieście Šternberk	37
● Brownfield po fabryce włókienniczej FROTEX w Prudniku i jego przekształcenie w strefę ekonomiczną	39
Transgraniczna współpraca gmin	41
● Wspólna historia i wspólna przyszłość	41
● W poszukiwaniu piękna żydowskich cmentarzy	43
● Pozostać w pamięci pokoleń	44

Zajęcia rekreacyjne	45
● Centrum Zdrowia Bohuňovice	45
Wolontariat	48
● Wolontariat i workcamp	48
● Przyłączenie się do międzynarodowych działań wolontariatu	50
● Doświadczenie gminy Hlásnice dotyczące workcampów	51
Opieka nad seniorami	52
● Opieka nad seniorami w mieście Šternberk	52
● Senior Park	58
● Opieka nad seniorami w Gminie Prudník	59
Gospodarka odpadami	61
● Gospodarka odpadami w RCz – aktualna sytuacja i przyszły rozwój	61
● Gospodarka odpadami w regionie Malá Haná – spółka Technické služby Malá Haná s.r.o.	62
● Gospodarka odpadami w Mikroregionie Šternbersko	64
● Kolejne przykłady dobrej praktyki w gminach RCz	65
● System gospodarki odpadami w Gminie Nysa	48
 WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA	 71

Głównym celem projektu jest zwiększenie intensywności współpracy instytucji i społeczności na pograniczu polsko-czeskim. Konkretnie chodziło o Lokalną Grupę Działania Šternbersko, dobrowolny związek gmin Mikroregionu Šternbersko po czeskiej stronie i Powiat Prudnicki po stronie polskiej. Celem projektu było umożliwienie nawiązania na pograniczu trwałej współpracy i zapewnienia wymiany doświadczeń gminom i stowarzyszeniom (ochotniczym strażom pożarnym, klubom sportowym i innym organizacjom pozarządowym), które partnerzy zrzeszają i którym patronują.

Projekt miał także na celu spotkania przedstawicieli gmin, organizacji pozarządowych oraz stowarzyszeń działających na terenie pogranicza polsko-czeskiego, w celu wymiany doświadczeń oraz dobrych i złych praktyk w formie wspólnych działań i dyskusji.

W efekcie realizacji projektu zostało wsparte powstawanie, wzmacnianie i rozpowszechnianie partnerstw podmiotów z udziałem instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i innych kwalifikowalnych podmiotów, działających w dziedzinie usług publicznych i w innych dziedzinach o znaczeniu ogólnospołecznym (były realizowane seminaria, konferencje, panele dyskusyjne, prowadzono intensywną wymianę doświadczeń). Dzięki projektowi powstały nowe powiązania między poszczególnymi gminami i stowarzyszeniami, które ułatwiają wymianę informacji i doświadczeń. Od projektu oczekujemy nawiązania długotrwałych wzajemnych relacji między zaangażowanymi podmiotami, które mogą w przyszłości być pomocne nie tylko przy wymianie doświadczeń, ale mogą być również przydatne dla dalszego rozwoju regionu.

W ramach realizacji kluczowego działania nr 3 pod nazwą „Wymiana doświadczeń przy realizacji międzygminnej współpracy”, adresowanego do przedstawicieli samorządów, odbyło się wstępne spotkanie, 4 warsztaty, 4 seminaria oraz konferencja końcowa. Za realizację kluczowego działania nr 3 odpowiedzialny był Mikroregion Šternbersko we współpracy z polskim partnerem Powiatem Prudnickim.

Na realizację projektu w znaczący sposób wpłynęła pandemia COVID-19. W 2020 roku nie było realizowane żadne działanie. Na początku 2021 roku zdecydowano o realizacji niektórych działań w formie on-line.

Ta publikacja jest jednym z produktów kluczowego działania nr 3. Zawiera zwięzły opis realizowanych działań oraz wybrane przykłady dobrej praktyki z obu państw.

Porównanie samorządów w Republice Czeskiej i w Polsce

Podczas gdy w Czechach mamy dwustopniowy samorząd terytorialny (gminy i kraje /odpowiedniki polskich województw/), polski samorząd terytorialny jest trzystopniowy. Oprócz gmin istnieją w Polsce także samorządowe powiaty i województwa. To najbardziej zasadnicza różnica między samorządem terytorialnym w Czechach i w Polsce. Mimo że każda jednostka samorządowa wyższego rzędu obejmuje zawsze określone liczbe jednostek niższego rzędu (zwyjątkiem gmin na prawach powiatu), nie istnieje między nimi stosunek nadrzędności i podrzędności. Każdy poziom samorządu ma swoje niezależne kompetencje. Gmina samorządowa w Polsce, szczególnie pod względem swojej wielkości, różni się od gminy czeskiej; w Polsce istnieje 2 478 gmin, w Czechach 6 249 gmin. Polska gmina wielkością odpowiada zatem zawsze raczej miastu lub miasteczku, obejmuje także okoliczne wsie, które nie mają własnego samorządu. W Polsce nie ma gmin obejmujących mniej niż tysiąc mieszkańców.

Powiaty w Polsce pod względem wielkości i liczby ludności w przybliżeniu odpowiadają czeskim powiatom (okresom). Powiaty (okresy) w Czechach nie mają jednak charakteru samorządowego i dziś już, z wyjątkami, nie wykonują nawet zadań administracji państwowej, mimo to także w Czechach miasta powiatowe można w większości uważać za ośrodki gospodarcze i kulturalne regionu. Z porównania z czeskimi krajami, których jest 14, wynika, że polskie regiony, czyli województwa są większe, a tym samym silniejsze (w Polsce jest 379 powiatów, w tym 64 gminy miejskie (miasta) na prawach powiatu, a także 16 województw).

Mikroregion Šternbersko, jeden z partnerów projektu, skupia łącznie 29 gmin. Struktura gmin członkowskich jest bardzo różnorodna – chodzi o gminy bardzo małe, ale też większe miasto. Najmniejszą gminą jest Mutkov z 50 mieszkańcami, największą gminą jest miasto Šternberk liczące ok. 13 600 mieszkańców. W odniesieniu do wielkości i potrzebnych zasobów (kadrowych lub finansowych), adekwatnymi partnerami dla polskich gmin są tylko większe gminy (obce), np. Bohuňovice, Dolany, miasto Šternberk.

W Mikroregionie Šternbersko przeważają jednak gminy członkowskie mniejszej wielkości. Dlatego partnerem projektu był Mikroregion Šternbersko, który zapewnił administracyjną i organizacyjną stronę projektu, a przedstawiciele gmin mogli zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i możliwościami uczestniczyć w wybranych działaniach projektu, nawiązywać nowe kontakty i omawiać przykłady dobrej praktyki.

W ramach realizacji projektu okazało się, że dla mniejszych gmin bardziej interesujące są raczej mikroprojekty.

Prezentacja poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację projektu.

● Lokalna Grupa Działania Šternbersko

Określenie „lokalna grupa działania” (dalej tylko LGD, po czesku MAS) pochodzi z języka angielskiego Local Action Group. Pochodzenie słowa prowadzi do jego międzynarodowego znaczenia, w tej chwili z LGD spotkamy się niemal we wszystkich krajach Unii Europejskiej. LGD to nowy typ trójstronnej współpracy administracji publicznej (gminy), sfery przedsiębiorców (głównie osoby prowadzące działalność gospodarczą i rolnicy) oraz sektora organizacji pozarządowych (stowarzyszenia, strażacy...) na terenie, gdzie siedziby liczą poniżej 20 000 mieszkańców, czyli na terenie, który UE określa mianem obszarów wiejskich. Ta metoda partnerstwa ma swoje zasady i swój międzynarodowy skrót LEADER. Instytucje europejskie stosują zasady rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (CLLD) do podziału dofinansowania na obszarach wiejskich. Głównym źródłem dofinansowania był dotychczas Program Rozwoju Obszarów Wiejskich RCz z Ministerstwem Rolnictwa jako instytucją zarządzającą oraz Państwowym Funduszem Rolnym i Interwencyjnym jako podmiotem pośredniczącym. W ramach działalności LGD do różnych podmiotów

Ilustracja 1: Mapa obszaru MAS Šternbersko.
Źródło: <https://www.mas-sterbersko.cz/>.

na terytorium naszego kraju trafiło w latach 2007-2013 ponad 510 milionów CZK. Dofinansowanie uzyskały setki projektów, np. na odnowienie wyposażenia maszynowego rolników, rzemieślników, zostały wyremontowane sale gimnastyczne, boiska, odnowiona przestrzeń publiczna itp. W Republice Czeskiej działa obecnie około 170 LGD, które obejmują 82% obszaru, tzn. 5200 gmin.

Na terenie szerszego regionu Šternbersko powstała inicjatywa założenia LGD, której członkami są obecnie 22 gminy, 20 przedsiębiorców, w tym rolnicy, 23 organizacje pozarządowe i 12 osób fizycznych. Baza członkowska liczy zatem łącznie 77 podmiotów. Skład jest dobrany w taki sposób, aby spełniał warunek CLLD. Administracyjnie wykorzystano istniejącą LGD, czyli MAS Haná pod Jedovou o.p.s. (nowa nazwa to MAS Šternbersko). Przedstawicielstwa gmin wyraziły w uchwałach wolę przystąpienia do LGD. Pod koniec czerwca 2013 roku odbyło się walne zgromadzenie LGD, które zatwierdziło nowy akt założycielski instytucji pożytku publicznego (czes. skrót o.p.s.) i rozstrzygnęło inne kwestie organizacyjne. W 2017 roku została zatwierdzona Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (dalej tylko SCLLD) obszaru LGD, która jest warunkiem późniejszej możliwości korzystania z dotacji europejskich. W nowym okresie planowania UE 2014-2020 strategia ta pozwala na pozyskiwanie środków finansowych przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich w ramach projektów sektora publicznego i prywatnego za pośrednictwem LGD (oprócz istnienia innych narzędzi finansowych UE). Poza gminami możliwość wnioskowania o środki finansowe mają wszystkie podmioty posiadające podmiotowość prawną, działające na obszarze LGD, które będą spełniać warunki określone w obowiązujących w tym czasie wymogach dotyczących określonego dofinansowywanego działania lub działalności w ramach LGD.

Mapa obszaru MAS Šternbersko: Powierzchnia: 261,3 km²
Liczba mieszkańców: na 31.12.2019 r. – 29 701
Liczba gmin: 22

● Mikroregion Šternbersko

Mikroregion Šternbersko (dalej także jako związek lub mikroregion) jako dobrowolny związek gmin został utworzony 26 czerwca 2015 roku podczas założycielskiego walnego zgromadzenia. Jako dobrowolne stowarzyszenie gmin mikroregion istnieje jednak już od 1998 roku.

Obecnie tworzy go 29 gmin:

● Babice	● Lužice
● Bělkovice-Lašťany	● Město Libavá
● Bohuňovice	● Mladějovice
● Dolany	● Moravský Beroun
● Domašov u Šternberka	● Mutkov
● Hnojice	● Norberčany
● Hlásnice	● Řídeč
● Hlušovice	● Samotíšky
● Horní Loděnice	● Strukov
● Hraničné Petrovice	● Štarnov
● Huzová	● město Šternberk
● Jívová	● město Štěpánov

- Komárov
- Liboš
- Lipina

- Továř
- Žerotín

Na dzień 1.01.2020 r. na obszarze mikroregionu o powierzchni 411,2 km² żyło 38 422 mieszkańców.

Naturalnym centrum Mikroregionu jest miasto Šternberk. Ośią transportową obszaru jest droga Ołomuniec–Opawa (I/46) i linia kolejowa Ołomuniec–Uničov. Obszar jest zróżnicowany i obejmuje nie tylko urodzajną równinę Haná, ale też górzysty i zalesiony rejon Niskiego Jesionika.

Pierwotnym celem utworzenia Mikroregionu było zainicjowanie współpracy gmin na poziomie lokalnym, znajdowanie wspólnych rozwiązań problemów, umożliwienie lepszego przekazywania informacji między miejscowościami, opracowywanie projektów i przygotowywanie się do udziału w projektach regionalnych, prowadzących do rewitalizacji obszarów wiejskich regionu. Mikroregion w przeszłości realizował kilka projektów, szczególnie w ramach Programu odnowy wsi.

W 2015 roku została opracowana nowa strategia Mikroregionu, w której wyznaczono priorytety, a w ramach tej strategii są obecnie przygotowywane i realizowane wspólne projekty z dziedziny rozwoju strategicznego, środowiska naturalnego, turystyki rowerowej i współpracy międzyregionalnej. Mikroregion działa także jako platforma informacyjna dla gmin, organizuje regularne spotkanie tematyczne przedstawicieli samorządów, dotyczące aktualnej problematyki. Opracowuje dla gmin strategiczne dokumenty rozwojowe (programy rozwoju), dokumenty koncepcyjne (paszporty), pomaga w przygotowaniu projektów, realizacji zamówień publicznych i ochronie danych osobowych (RODO).

Działalność Mikroregionu jest finansowana głównie ze składek członkowskich, dofinansowania, darowizn od sponsorów i przychodów z działalności prowadzonych przez mikroregion.

Struktura organizacyjna Mikroregionu Šternbersko

Wewnętrzną organizację mikroregionu, prawa i obowiązki członków oraz wybieranych organów reguluje Statut Dobrowolnego Związku Gmin.

Strukturę organizacyjną Mikroregionu Šternbersko tworzy łącznie sześć organów.

Ilustracja 2: Struktura organizacyjna Mikroregionu Šternbersko. Źródło: opracowanie własne

Walne zgromadzenie jest najwyższym organem mikroregionu i składa się z przedstawicieli wszystkich gmin członkowskich.

Do kompetencji walnego zgromadzenia należą przede wszystkim następujące czynności:

- zatwierdzenie budżetu związku,
- wybór członków zarządu – przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i innych organów związku oraz ich odwołanie z pełnionych funkcji,
- decydowanie o przyjęciu i wykluczeniu członków związku,
- decydowanie o fuzji, połączeniu, podziale lub rozwiązaniu związku,
- decydowanie o wysokości i terminie płatności składek członkowskich,
- decydowanie o wyznaczeniu zadań poszczególnym organom związku,
- decydowanie o nabyciu i zbyciu nieruchomości i inne.

Rada mikroregionu jest organem wykonawczym związku. Ma 7 członków, którzy są wybierani na czas określony do najbliższego terminu wyborów samorządowych, ponowny wybór jest możliwy, Członkiem rady może być tylko burmistrz (czes. starosta) lub zastępca burmistrza gminy członkowskiej.

Do kompetencji rady należy przede wszystkim:

- zapewnienie wykonania uchwał podjętych przez walne zgromadzenie,
- dokonanie analizy uzyskanych informacji, przetwarzanie inicjatyw i przygotowanie propozycji działań,
- zapewnienie prawidłowej gospodarki związku zgodnie z zatwierdzonym budżetem, zarządzanie budżetem w zakresie określonym w przez walne zgromadzenie,
- opracowanie budżetu, planu działań związku na każdy rok kalendarzowy oraz ich przedkładanie do zatwierdzenia na posiedzeniu walnego zgromadzenia,
- przedkładanie rozliczenia końcowego i bilansu księgowego na posiedzeniu walnego zgromadzenia,
- zatwierdzenie wewnętrznych norm organizacyjnych związku,

- wypełnianie zadań nałożonych przez walne zgromadzenie,
- zatwierdzanie działań prawnych związku, których przedmiotem jest wartość do 1 000 000 CZK, z wyjątkiem negocjacji pracowniczo-prawnych,
- tworzenie stanowisk pracy, powoływanie grup lub komisji jako organów doradczych rady, mianowanie i odwoływanie ich członków i inne.

Przewodniczący mikroregionu jest organem statutowym, który reprezentuje związek na zewnątrz. Przy reprezentowaniu związku występuje samodzielnie. Pod nieobecność przewodniczącego zastępuje go wiceprzewodniczący mikroregionu. Przewodniczący i wiceprzewodniczący są wybierani przez walne zgromadzenie na czas określony - na dwa lata lub do najbliższego terminu wyborów samorządowych. Przewodniczący i wiceprzewodniczący są członkami rady. Przewodniczącym (wiceprzewodniczącym) może być tylko burmistrz lub zastępca burmistrza gminy członkowskiej.

Komisja kontroli jest organem kontrolnym związku. Komisja kontroli ma co najmniej 3 członków, a ich liczba jest zawsze nieparzysta. Członkiem komisji kontroli może być tylko członek rady gminy członkowskiej (radny gminny). Członkowie komisji kontroli są wybierane na czas określony do najbliższego terminu wyborów samorządowych. Funkcji członka komisji kontroli nie można łączyć z wykonywaniem funkcji członka rady związku. Członków komisji kontroli wybiera walne zgromadzenie.

Do kompetencji komisji kontroli należy przede wszystkim:

- kontrola przestrzegania statutu związku i obowiązujących przepisów prawnych,
- kontrola przestrzegania uchwał organów związku,
- kontrola działalności gospodarczej związku i dysponowania jego majątkiem, poprzez wgląd do ksiąg rachunkowych i wszystkich powiązanych dokumentów i dokumentacji,
- realizacja zadań wyznaczonych przez walne zgromadzenie oraz przyjmowanie wniosków o przeprowadzenie kontroli od poszczególnych członków związku.

Sekretarza mikroregionu jest organem administracyjnym związku. Sekretarz zapewnia przede wszystkim czynności administracyjne, zaplecze funkcjonalne, serwis informacyjny o działaniach związku, prowadzi listę członków związku, zapewnia promocję związku i aktualizację strony internetowej. Sekretarz prowadzi ewidencję składek członkowskich i zapewnia zaplecze do działalności poszczególnych organów związku.

Sekretarz piastuje także stanowisko kierownicze w związku i zapewnia realizację powierzonych zadań oraz bieżące funkcjonowanie związku. Sekretarz wypełnia zadania organu statutowego pracodawcy zgodnie z odrębnymi przepisami prawnymi w stosunku do pracowników związku.

Działania Mikroregionu Šternbersko

Skala działań Mikroregionu Šternbersko jest bardzo szeroka, można je przypisać do następujących dziedzin:

- realizacja własnych europejskich, narodowych i krajowych (wojewódzkich) projektów w zakresie zarządzania strategicznego, gospodarki odpadami, transportu rowerowego, promocji obszary i ruchu turystycznego (z oddziaływaniem na gminy członkowskie); projekt CSS SMOČR (Centrum Usług Społecznych Związku Miast i Gmin Republiki Czeskiej),
 - w zakresie zarządzania strategicznego, w szczególności: programy rozwoju gmin i plany działania dotyczące ich realizacji, paszportyzacja (oświetlenie publiczne, zieleń, komunikacja lokalna, cmentarze i zabytki),
 - dbanie o wspólne procedury w zakresie GIS (portale, powiązanie z planami zagospodarowania przestrzennego i dokumentacja analityczna dotycząca planowania przestrzennego), zarówno ze zwykłymi gminami, jak i gminą o rozszerzonych kompetencjach Šternberk.
- koordynacja i przygotowanie bardziej skomplikowanych projektów (głównie ścieżek rowerowych) na podstawie umów o partnerstwie i współpracy (głównie dla 2 i więcej gmin związku),
- specjalistyczne doradztwo w zakresie obowiązującej legislatury,
- wykonywanie funkcji inspektora ochrony danych osobowych,
- organizacja przetargów, opracowania i administracja przetargów zgodnie z ustawą o zlecaniu zamówień publicznych, przede wszystkim zamówień o małej wartości,
- świadczenie doradztwa w zakresie pozyskiwania dotacji i przygotowania projektów, w tym opracowanie i administracja wniosków o dofinansowanie, przede wszystkim dotacje krajowe i wojewódzkie,
- popularyzacja współpracy międzygminnej (w formie wykładów, seminariów, konferencji).

Mikroregion jest także realizatorem serii wspólnych projektów ukierunkowanych na wsparcie kompleksowej współpracy i powiązanie obszarów rozwojowych wszystkich gmin członkowskich Dobrowolnego Stowarzyszenia Gmin.

Konkretnie chodzi o następujące typy projektów:

- projekty finansowane z europejskich funduszy strukturalnych,
 - projekt Centrum Usług Wspólnych za pośrednictwem Związku Miast i Gmin RCz,
 - własne projekty z Programu Operacyjnego Zatrudnienie (Strategie I – IV, ukierunkowane na tworzenie dokumentów rozwojowych, paszportów, elektronicznych tablic urzędowych, organizację okrągłych stołów),
 - projekty z Programu Operacyjnego Ochrona środowiska – nabywanie kompostowników, pojemników door2door,
 - projekty współpracy transgranicznej z Programu Interreg V-A CZ-PL,
- projekty finansowane z dotacji krajowych – dotacje wojewódzkie (krajskie) lub środki z Ministerstwa Rozwoju Lokalnego RCz.

● Powiat Prudnicki

Powiat Prudnicki leży na południu województwa opolskiego, w bezpośredniej bliskości Płaskowyzu Głubczyckiego i Gór Opawskich. Od zachodu graniczy z powiatem nyskim, od wschodu z powiatami krapkowickim i kędzierzyńsko-kozielskim, od południa z powiatem głubczyckim i Republiką Czeską. Powierzchnia powiatu to 570 km². W powiecie mieszka 60 500 osób, a gęstość zaludnienia wynosi około 100 osób na km². Powiat Prudnicki składa się z następujących gmin: Prudnik, Głogówek, Biała, Lubrza.

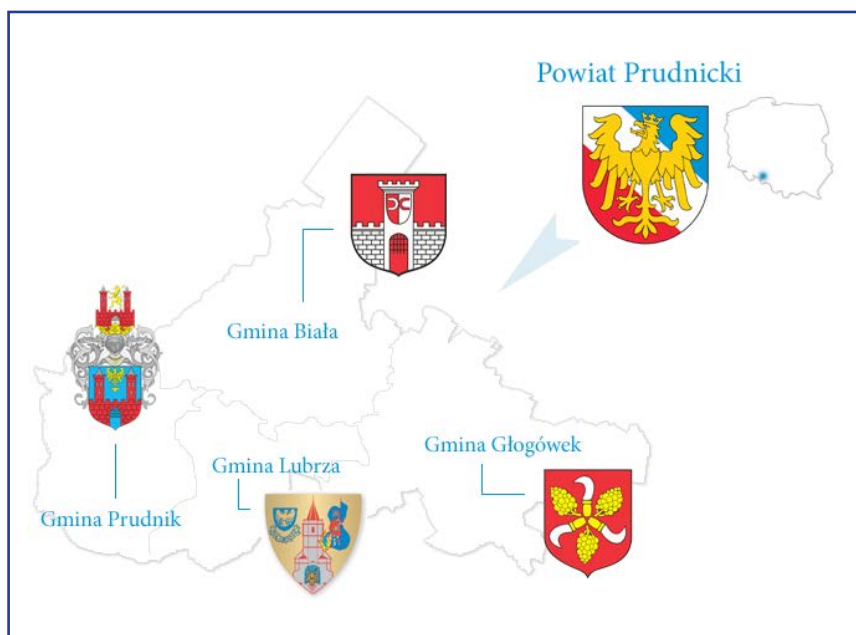
Krajobraz powiatu jest różnorodny. Północną część zajmują rejony nizinne, podczas gdy na południu dominują atrakcyjne turystycznie tereny górzyste w postaci Gór Opawskich, gdzie od 1988 roku istnieje park krajobrazowy. Znaczącą część Powiatu zajmują równiny z bardzo urodzajną glebą, umożliwiającą rozwój rolnictwa. Obszar Powiatu charakteryzuje się średnim stopniem industrializacji i rozwiniętą produkcją rolno-przemysłową.

Mapa powiatu prudnickiego:

Liczba mieszkańców: 60 500

Powierzchnia obszaru: 570 km²

Liczba gmin: 4

Ilustracja 3: Mapa powiatu prudnickiego.
Źródło: <https://powiatprudnicki.pl/3115/2409/podstawowe-informacje.html>.

Powiat prudnicki o powierzchni 572 km² położony jest w południowej części województwa opolskiego, u podnóża Sudetów, na pograniczu dwóch krain geograficznych – Płaskowyżu Głubczyckiego i Gór Opawskich. Od południa powiat graniczy z Czechami.

Przygraniczne położenie stwarza korzystne warunki wymiany handlowej, kulturalnej i turystycznej.

W obecnej formie powiat funkcjonuje od 1 stycznia 1999 roku, czyli od momentu wejścia w życie reformy ustawowej.

W skład powiatu prudnickiego wchodzi:

- gminy miejsko-wiejskie: Biała, Głogówek, Prudnik,
- gminy wiejskie: Lubrza,
- miasta: Biała, Głogówek, Prudnik.
- Siedzibą powiatu prudnickiego jest miasto Prudnik.

Struktura organizacyjna powiatu

- Władzę w Powiecie Prudnickim sprawuje Rada Powiatu Prudnickiego (organ uchwałodawczy) i Zarząd Powiatu ze Starostą na czele (organ wykonawczy).

Zarząd Powiatu Prudnickiego jest organem wybieranym przez Radę Powiatu i liczy pięć osób:

- Radosław Roszkowski - Przewodniczący Zarządu - Starosta Prudnicki
- Janusz Siano - Członek Zarządu - Wicestarosta
- Dragomir Rudy - Członek Zarządu
- Joachim Kosz - Członek Zarządu
- Alicja Zawislak - Członek Zarządu

Do najważniejszych zadań Zarządu Powiatu należy: wykonywanie uchwał Rady Powiatu, gospodarowanie mieniem Powiatu, nadzór nad wykonaniem budżetu Powiatu. Posiedzenia Zarządu zwoływane są w miarę bieżących potrzeb. W posiedzeniu Zarządu mogą brać udział zaproszone osoby.

Rada Powiatu obraduje na sesjach zwoływanych przez Przewodniczącą Rady w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak niż raz na dwa miesiące.

Do wyłącznej właściwości Rady Powiatu należą m.in. następujące sprawy:

- stanowienie aktów prawa miejscowego, w tym statutu powiatu,
- uchwalanie budżetu powiatu,
- podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych powiatu,
- tworzenie, przekształcanie i likwidacja jednostek organizacyjnych i wyposażanie ich w majątek,
- podejmowanie uchwał w sprawach współpracy ze społecznościami lokalnymi innych państw oraz przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych,
- uchwalanie powiatowych programów, w tym: zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego, przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy i innych.

Regulamin Organizacyjny Starostwa Powiatowego w Prudniku określa:

- strukturę organizacyjną Starostwa,
- podział zadań pomiędzy Kierownictwo Starostwa,
- organizację, funkcjonowanie oraz zakres działania komórek organizacyjnych,
- organizację przyjmowania, rozpatrywania i załatwiania indywidualnych spraw Obywateli,
- zasady opracowywania projektów uchwał Rady i Zarządu oraz zarządzeń Starosty,
- system kontroli wewnętrznej,
- zasady planowania pracy oraz podpisywania pism i decyzji.

Starostwo jest jednostką organizacyjną, przy pomocy której Zarząd wykonuje zadania Powiatu określone w ustawach i przepisach wydanych na podstawie ustaw, Statucie Powiatu Prudnickiego oraz uchwałach organów Powiatu.

Kierownictwo Starostwa stanowią: Starosta, Wicestarosta, Sekretarz Powiatu i Skarbnik Powiatu.

Pracą Starostwa kieruje Starosta przy pomocy Wicestarosty, Sekretarza Powiatu i Skarbnika Powiatu.

Starosta sprawuje nadzór nad realizacją zadań przez osoby (Wicestarostę, Sekretarza Powiatu i Skarbnika Powiatu) oraz przez poszczególne Wydziały, samodzielne Referaty i samodzielne stanowiska pracy.

Nadzór nad kierownikami jednostek organizacyjnych Powiatu oraz powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami reguluje zarządzenie Starosty.

Strukturę organizacyjną Starostwa Powiatowego w Prudniku tworzą następujące komórki organizacyjne:

- Wydział Organizacyjny, Programów Rozwojowych i Zarządzania Kryzysowego,
- Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami,
- Wydział Administracji Budowlanej,
- Wydział Komunikacji i Transportu,
- Wydział Oświaty i Zdrowia,
- Wydział Inżynierii,
- Wydział Finansowo-Budżetowy,

Samodzielne Referaty:

- Referat Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Referat Pozyskiwania Środków Pozabudżetowych,

Samodzielne Stanowiska Pracy:

- Pełnomocnik ds. Ochrony Informacji Niejawnych,
- Zespół Radców Prawnych,
- Stanowisko ds. Zamówień Publicznych,
- Powiatowy Rzecznik Konsumentów,
- Audytor Wewnętrzny,
- Kontroler Wewnętrzny,
- Służba Bezpieczeństwa i Higieny Pracy,
- Geodeta Powiatowy,
- Archiwista Zakładowy,
- Stanowisko ds. Kadr.

Jednostki organizacyjne Powiatu Prudnickiego to:

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Prudniku,
- Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Prudniku,
- Dom Dziecka w Głogówku,
- Dom Pomocy Społecznej w Prudniku,
- Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Prudniku,
- Ośrodek Rehabilitacji i Opieki Psychiatrycznej w Racławicach Śląskich,
- Powiatowy Urząd Pracy w Prudniku,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Prudniku,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Prudniku,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 1 w Prudniku,
- Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku,
- Zespół Szkół w Głogówku,
- Zespół Opieki Zdrowotnej w Białej,
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego.

Zarządzanie powiatem

W tej dziedzinie aktualne władze Powiatu osiągnęły rzeczywisty sukces mierzony obiektywnymi wskaźnikami. W rankingu ogólnopolskiego czasopisma samorządowego „Wspólnota” Powiat Prudnicki uplasował się na 18. miejscu w Polsce wśród 314 powiatów, w ogólnym rankingu Związku Powiatów Polskich, Powiat Prudnicki kilkakrotnie plasował się na 11. miejscu w Polsce wśród ok. 100 powiatów o populacji do 60 tys. mieszkańców. Ewaluacja zlecona przez Komisję Europejską wykazała, że Powiat Prudnicki jest najbardziej aktywnym beneficjentem Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Czechy – Polska, obejmującego obszar od Turoszowa na zachodzie po Cieszyn na wschodzie. W ramach tego i kolejnego programu – Interreg V-A, Powiat realizuje ok. 60 projektów transgranicznych, co jest rekordem w skali kraju.

Inwestycje

W latach 2007–2018, zrealizowano szereg istotnych dla mieszkańców Ziemi Prudnickiej inwestycji oraz ogromną ilość tzw. projektów „miękkich”. Wartość zrealizowanych przez Powiat Prudnicki w latach 2007–2018 zadań z wykorzystaniem zewnętrznych Szans na przyspieszony rozwój Powiatu upatrywać należy w przemyślanym i szczególnie aktywnym pozyskiwaniu pieniędzy unijnych i rządowych, a następnie rozsądnym ich wydatkowaniu na zaniedbaną infrastrukturę drogową, szpitalną i edukacyjną źródeł finansowania osiągnęła poziom 137 mln zł, z tego uzyskane dofinansowanie – unijne i krajowe, to kwota sięgająca 100 mln zł. Dużą aktywnością wykazano się w pozyskaniu pieniędzy z programów rządowych, a to min. Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych, Wesoła Szkoła (place zabaw przy Specjalnych Ośrodkach Szkolno-Wychowawczych w Prudniku i Głogówku), Moje Boisko – Orlik 2012, co zostało podkreślone na Konferencji w Opolskim Urzędzie Wojewódzkim w ramach tzw. „Dni dobrych inwestycji”.

Kluczowym wyzwaniem strategicznym Powiatu Prudnickiego jest zwiększenie aktywności gospodarczej, które docelowo wpłynie na poprawę statusu ekonomicznego mieszkańców oraz ich bogacenie się. W obecnej chwili Powiat Prudnicki przegrywa konkurencję o zasoby ludzkie, co skutkuje migracjami. Istotnym wyzwaniem powiatu jest przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom demograficznym i ich skutkom.

Filary rozwoju Powiatu Prudnickiego w perspektywie strategicznej to:

- Aktywacja gospodarcza przestrzeni Powiatu Prudnickiego w oparciu o lokalne specjalizacje oraz tworzenie przestrzeni do nowych inwestycji,
- Kształtowanie wysokiej jakości życia w oparciu o posiadane zasoby, potencjał instytucjonalny, społeczny oraz wysoką jakość środowiska,
- Partnerskie zarządzanie Powiatem Prudnickim.

Wyzwaniem Zarządzających powiatem jest stworzenie z przestrzeni Powiatu Prudnickiego takiego miejsca, którego opuszczenie nie będzie podyktowane względami ekonomicznymi. Oznacza to, że Powiat Prudnicki powinien dysponować atrakcyjnym rynkiem pracy, dostosowanym do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, jak też przedsiębiorców. Konieczne jest wzmocnienie potencjału lokalnej gospodarki.

Działania realizowane w 2019 roku

W 2019 roku odbyło się łącznie 6 imprez, w tym 2 spotkania inauguracyjne, 2 seminaria jednodniowe i 2 wycieczki edukacyjne. Działania były realizowane zarówno po czeskiej, jak i polskiej stronie.

Zestawienie imprez jest przedstawione graficznie w następującej tabeli:

DZIAŁANIE	TERMIN	ORGANIZATOR IMPREZY	MIEJSCE IMPREZY
Spotkanie inauguracyjne w Šternberku	26. 2. 2019	Mikroregion Šternbersko	Šternberk
Spotkanie inauguracyjne w Prudniku	26. 3. 2019	Powiat Prudnik	Prudnik
Seminarium dyskusyjne na temat „Możliwości inwestycyjne”	11. 4. 2019	Mikroregion Šternbersko	Šternberk
Warsztaty edukacyjne dla przedstawicieli samorządów	6. - 7. 6. 2019	Powiat Prudnik	Vrbno p. Pradědem Prudnik
Warsztaty edukacyjne w Šternberku	6. - 7. 9. 2019	Mikroregion Šternbersko	Šternberk Dolany Hlušovice
Seminarium na temat „Gospodarka odpadami w Polsce”	8. 11. 2019	Powiat Prudnik	Prudnik

Tabela 1: Zestawienie imprez realizowanych w 2018 roku. Źródło: opracowanie własne

Spotkania inauguracyjne

● 26. 2. 2019 – Spotkanie inauguracyjne w Šternberku

Celem spotkania inauguracyjnego z przedstawicielami gmin i stowarzyszeń celowych po stronie czeskiej było zaprezentowanie projektu, przekazanie podstawowych informacji o terytorium polskiego partnera, zapoznanie z wstępnie planowanym harmonogramem i możliwościami włączenia się do wspólnych działań.

Na podstawie ankiet ustalono tematy warsztatów i seminariów. Przedstawiciele gmin byli najbardziej zainteresowani planowaniem strategicznym, odpadami i ochroną środowiska, a także możliwościami inwestowania. Np. możliwościom inwestycyjnym było poświęcone seminarium dnia 11.04.2019 oraz warsztaty w dniach 6 – 7.09.2019. Planowanie strategiczne w powiązaniu ze współpracą transgraniczną było tematem warsztatów w dniach 6 – 7.06.2019, a odpadom poświęcone seminarium praktyczne dnia 8.11.2019.

Podobnie było w przypadku działań realizowanych w 2021 roku.

● 26. 3. 2019 – Spotkanie inauguracyjne w Prudniku

Celem spotkania inauguracyjnego z przedstawicielami gmin i stowarzyszeń celowych po stronie czeskiej było zaprezentowanie projektu, przekazanie podstawowych informacji o terytorium czeskich partnerów, zapoznanie z wstępnie planowanym harmonogramem i możliwościami włączenia się do wspólnych działań.

● 11. 4. 2019 – Seminarium dyskusyjne na temat „Możliwości inwestycyjne”

W czwartek 11.04.2019 w Domu Kultury w Šternberku spotkali się przedstawiciele samorządów gminnych z obszaru Mikroregionu Šternbersko i MAS (LGD) Šternbersko, aby razem z partnerami ze strony Powiatu Prudnickiego omówić możliwości inwestycyjne na obu obszarach. Ze strony czeskiej swoje projekty przedstawili Rudolf Pečinka (przewodniczący Mikroregionu Šternbersko i burmistrz gminy Dolany) oraz Jiří Petřek (dawny przewodniczący Mikroregionu Šternbersko i wieloletni burmistrz gminy Bohuňovice). Zaprezentowano następujące tematy: możliwości rewitalizacji brownfield po dawnej wytwórni likierów w centrum Dolan i powstania pola golfowego Véska, aktywizacja działań biznesowych w pomieszczeniach zakładu produkcyjnego Moravskoslezské dřevařské závody w Bohuňovicach, ale także wykorzystanie zdewastowanego obiektu w centrum gminy, dzisiejszego aquaparku Centrum zdraví [Centrum Zdrowia]. Polscy koledzy zaprezentowali strefę ekonomiczną w Prudniku, ale także możliwości nowego wykorzystania brownfield po dawnej fabryce włókienniczej Frotex. W spotkaniu wzięli także udział przedstawiciele Powiatowej Izby Gospodarczej i Urzędu Kraju Ołomunieckiego, którzy zaprezentowali swoje działania zmierzające do wsparcia i wzajemnej współpracy podmiotów gospodarczych i gmin. Całe seminarium upłynęło w duchu przyjacielskiej dyskusji i przekazywania nowych pomysłów w dziedzinie rozwoju przedsiębiorczości i gmin na obu obszarach.

Projekty rewitalizacji brownfield po dawnej wytwórni likierów w centrum Dolan, aktywizacja działalności gospodarczej w pomieszczeniach dawnego przedsiębiorstwa Moravskoslezské dřevařské závody w Bohuňovicach i Centrum zdraví Bohuňovice są szczegółowo opisane w rozdziale Przykłady dobrej praktyki, w podrozdziałach Rewitalizacja brownfield i Zajęcia rekreacyjne.

*Ilustracja 4: Seminarium dyskusyjne na temat „Możliwości inwestycyjne” dnia 11.04.2019.
Źródło: archiwum Mikroregionu Šternbersko.*

● 6. – 7. 6. 2019 – Warsztaty edukacyjne (wycieczka) dla przedstawicieli samorządów

W dniach 6 – 7.06.2019 w sumie 26 przedstawicieli samorządów z gmin Mikroregionu Šternbersko wzięło udział w dwudniowej wycieczce poznawczej na czesko-polskie pogranicze. Pierwszego dnia w programie była wizyta w sekretariacie czeskiej części Euroregionu Pradziad, gdzie burmistrzowie, wójtowie i pracownicy urzędów gmin zapoznali się z działaniami Euroregionu Pradziad i z możliwościami wykorzystywania dofinansowania z funduszu mikroprojektów na czesko-polskim pograniczu. Następnie odbyło się spotkanie z burmistrzem Złatych Hor, a jednocześnie przewodniczącym czeskiej części Euroregionu Pradziad inż. Milanem Rácem, który opowiedział uczestnikom wycieczki o rozwoju Złatych Hor, o wsparciu ruchu turystycznego i korzyściach z włączania się do projektów transgranicznych. Kolejnym punktem programu było zwiedzanie z przewodnikiem dawnej kopalni rudy złota, która została niedawno udostępniona do zwiedzania.

Ilustracja 5: Powitanie uczestników warsztatów w ratuszu w Prudniku.
Źródło: archiwum Powiatu Prudnickiego.

Po obiedzie nastąpił przejazd do Prudnika w Polsce, gdzie doszło do spotkania z przedstawicielami powiatu Prudnik, prezentacja ich działalności, a później zwiedzanie z przewodnikiem historycznej części miasta. Podczas wspólnej kolacji czescy uczestnicy mieli możliwość nawiązania kontaktów z polskimi partnerami, co jest jednym z głównych celów projektu. Drugiego dnia w programie była wizyta w polskim sekretariacie Euroregionu Pradziad*. Przedstawiciele gmin i pracownicy Euroregionu Pradziad omówili tam możliwości i tematy dotyczące współpracy transgranicznej w ramach Funduszu Mikroprojektów Programu Interreg V-A Republika Czeska – Polska. Bardziej szczegółowe informacje są podane w rozdziale Przykładów dobrej praktyki, podrozdziale Współpraca transgraniczna gmin.

Następnie w programie znalazł się punkt powiązany z działalnością MAS Šternbersko, który obejmował rozmowę z Tadeuszem Piątkowskim, dyrektorem Ośrodka Pomocy Społecznej w Prudniku, na temat „Zadania gmin przy rozwiązywaniu problemów seniorów”. W ramach imprezy odbyło się także zwiedzanie 22. Wystawy Twórców Ludowych i Rzemiosła Artystycznego Pogranicza Polsko-Czeskiego.

Ilustracja 6: Uczestnicy warsztatów 6 – 7.06.2019.
Źródło: archiwum Mikroregionu Šternbersko.

* Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pradziad oferuje aktywną pomoc w szukaniu partnerów do projektu. Więcej informacji na stronie <http://www.europradziad.pl/>.

● 6. – 7. 9. 2019 – Dwudniowe warsztaty edukacyjne dla przedstawicieli samorządów w Šternberku

W dniach 6 – 7.09.2019 r. Mikroregion Šternbersko gościł polskich partnerów, przedstawicieli gmin partnerskiego Powiatu Prudnickiego. Powitanie polskich partnerów odbyło się w biurze burmistrza Šternberka pana inż. Stanislava Orsága. Burmistrz miasta opowiedział krótko o Šternberku oraz o udziale miasta we współpracy transgranicznej. Pracownicy Urzędu Miasta mgr Kameníčková i inż. Šestáková zapoznały gości z Polski z przygotowywanymi i realizowanymi projektami inwestycyjnymi Šternberka. Omówiono m.in. także ochronę zabytków, rozwój infrastruktury budynków szkolnych oraz przygotowywany projekt budowy krytego basenu w Šternberku.

Po obiedzie odbył się przejazd do gminy Dolany, gdzie burmistrz inż. Rudolf Pečinka pokazał pomieszczenia dawnej wytwórni likierów i zarysował plany gminy związane z wykorzystaniem obiektu w przyszłości. Potem grupa polskich burmistrzów przeniosła się do gminy Hlušovice z wizytą u burmistrza Jaromíra Malego, który mówił o rozwoju gminy w ostatnich 20 latach. Rozwinęła się interesująca dyskusja, przy czym przedstawiciele polskich samorządów dziwili się, z jaką dynamiką

Hlušovice zyskały w ostatnich 20 latach taką liczbę nowych mieszkańców i dopytywali się o związane z tym szczegóły. Prywatny inwestor Jaroslav Plesník razem z burmistrzem gminy Hlušovice zapoznali obecnych gości bezpośrednio w terenie z aktualnym stanem budowy przygotowywanego parku dla seniorów. Jaroslav Plesník mówił o koncepcji parku dla seniorów, które buduje i użytkuje w RCz, a także o współpracy z gminami. Po południu goście z Polski mieli w programie zwiedzanie z przewodnikiem historycznego centrum Ołomuńca, z czym powiązana była kolacja i wspólny wieczór.

Senior Park w gminie Hlušovice to jeden z przykładów dobrej praktyki, zaprezentowanych w rozdziale Opieka nad seniorami.

Ilustracja 7: Dokumentacja fotograficzna warsztatów 6 – 7.06.2019. Źródło: archiwum Mikroregionu Šternbersko

W sobotę dawny burmistrz gminy Bohuňovice inż. Jiří Petřek pokazał nam Centrum Zdrowia, projekt, w ramach którego niewykorzystany obiekt w centrum gminy udało się przebudować na aquapark. Także ten projekt jest jednym z przykładów dobrej praktyki, opisanych w rozdziale Zajęcia rekreacyjne. Następnie po przejeździe do Šternberka grupa zwiedziła wystawę Legiov laku, a także wzięła udział w Świącie Šternberka, w ramach którego odbył się między innymi wyścig zabytkowych pojazdów Ecce Homo Historic.

● 8. 11. 2019 – Seminarium na temat „Gospodarka odpadami“

Seminarium dla przedstawicieli gmin, poświęcone gospodarce odpadami, było związane z wyjazdem w teren i zapoznaniem się z praktycznym rozwiązywaniem tego problemu.

W ramach seminarium przedstawiciele miast odwiedzili gminne składowisko odpadów EKOM w Domaszkowicach i dowiedzieli się, w jaki sposób funkcjonuje. Głównym punktem spotkania był wykład w ratuszu w Prudniku na temat „System gospodarowania odpadami komunalnymi w Prudniku”. Wystąpiła Monika Gniecka-Witkowska.

W trakcie i po wykładzie przedstawiciele czeskiego partnera zadali wiele pytań, dotyczących segregacji, składowania i systemu naliczania opłat za wywóz odpadów.

Burmistrz Prudnika Grzegorz Zawisłak, zastępca burmistrza Janusz Siano i kierowniczka Referatu Gospodarki Odpadami Monika Gniecka-Witkowska odpowiedzieli na każde zasadnicze pytanie.

Celem spotkania była wymiana dobrych i złych doświadczeń, a także rozwój współpracy transgranicznej.

Ilustracja 8: Dokumentacja fotograficzna seminarium na temat „Gospodarka odpadami”. Źródło: archiwum Mikroregionu Šternbersko.

Działania realizowane w 2021 roku

Ze względu na niekorzystną sytuację epidemiczną, wywołaną przez pandemię Covid-19, w 2020 roku nie odbyły się żadne imprezy.

Kolejne działania były realizowane w 2021 roku, na żywo albo w formie on-line. W sumie odbyły się 4 działania, 2 razy seminaria on-line i 2 razy dwudniowe warsztaty. Imprezy odbywały się zarówno po czeskiej, jak i polskiej stronie.

Zestawienie działań jest przedstawione graficznie w następującej tabeli:

DZIAŁANIE	TERMIN	ORGANIZATOR DZIAŁANIA	MIEJSCE DZIAŁANIA
Seminarium on-line na temat „Wsparcie aktywnego życia seniorów w gminach w Czechach i w Polsce“	13. 4. 2021	Mikroregion Šternbersko	On-line
Seminarium on-line na temat „Możliwości rozwoju infrastruktury rowerowej: projekty, finansowanie, przyszła perspektywa”	30. 6. 2021	Powiat Prudnik	On-line
Warsztaty w Republice Czeskiej na temat „Wolontariat, partycypacja mieszkańców”	13. - 14. 8. 2021	Mikroregion Šternbersko	Hlásnice Šternberk
Podsumowujące dwudniowe warsztaty w Polsce	16. - 17. 9. 2021	Powiat Prudnik	Prudnik Głogówek, Biała

Tabela 2: Zestawienie działań realizowanych w 2021 roku. Źródło: opracowanie własne

● 13. 4. 2021 – Seminarium on-line na temat „Wsparcie aktywnego życia seniorów w gminach w Czechach i w Polsce“

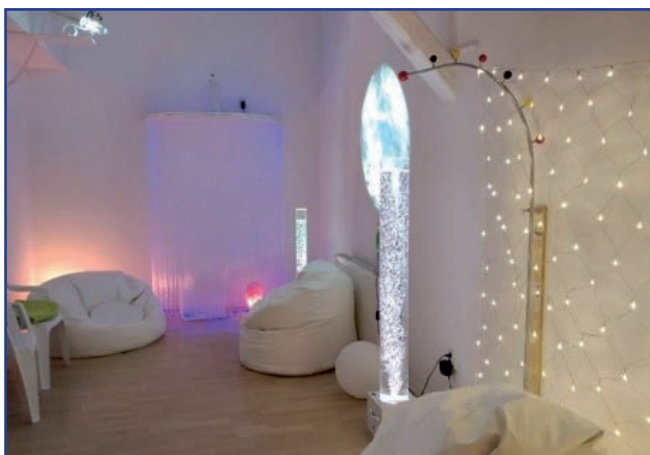
Z powodu utrzymującej się niekorzystnej sytuacji epidemicznej pierwsze działanie w 2021 roku zostało zrealizowane w formie on-line za pośrednictwem aplikacji do wideokonferencji. Seminarium było poświęcone podzieleniu się dobrą praktyką i doświadczeniami w zakresie wspierania aktywnego życia seniorów w Czechach i w Polsce. Uczestnikami działania byli przedstawiciele czeskich i polskich samorządów oraz przedstawiciele organizacji świadczących usługi dla seniorów.

Ze strony czeskiej zostały przedstawione organizacje Krajská rada seniorů Olomouckého kraje [Wojewódzka Rada Seniorów Kraju Ołomunieckiego], miasto Šternberk i powołana przez nie organizacja Sociální služby Šternberk, příspěvková organizace [Usługi socjalne Šternberk, organizacja budżetowa].

Przedstawiciele z Polski zaprezentowali Dom Pomocy Społecznej (DPS) w Prudniku, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Prudniku, Ośrodek Pomocy Społecznej w Prudniku i Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Prudniku.

W ramach seminarium były prezentowane nie tylko działania wyżej wymienionych organizacji, ale także realizowane projekty. Pojawiło się wiele pomysłów i inspiracji dotyczących wspólnych, ale też indywidualnych projektów, zmierzających do poprawy warunków życia nie tylko seniorów.

Na przykład Dom Pomocy Społecznej w Prudniku (dalej tylko DPS Prudnik) nawiązał bardzo intensywną współpracę z Centrum Usług Socjalnych w Jeseníku (dalej także jako CSS Jeseník), obie organizacje zrealizowały już kilka projektów. W 2017 roku został zrealizowany projekt o nazwie „Wymiana wiedzy i doświadczeń w ramach współpracy między placówkami pomocy społecznej DPS w Prudniku i CSS Jeseník“. Celem projektu było nawiązanie stałej współpracy instytucji zajmujących się pokoleniem seniorów na pograniczu, zwiększenie interaktywności tych instytucji, dzielenie się doświadczeniami personelu terapeutycznego i wprowadzić nowe innowacyjne zajęcia terapeutyczne. W ramach projektu doszło do transferu know-how w zakresie zajęć terapeutycznych placówek socjalnych obu partnerów. Dokonano także zakupu wyposażenia służącego do przygotowywania posiłków, urządzono salę rekreacyjną w DPS Prudnik i wybudowano siłownię plenerową w CSS Jeseník. Całkowite wydatki projektu wynosiły 28 126,45 €.

*Ilustracja 9: Sala rekreacyjna w DPS Prudnik.
Źródło: archiwum DPS Prudnik.*

*Ilustracja 10: Siłownia plenerowa w CSS Jeseník.
Źródło: archiwum DPS Prudnik.*

W 2019 roku został zrealizowany projekt o nazwie „Seniorzy bez granic“. Celem projektu jest stała współpraca placówek pomocy społecznej DPS Prudnik i CSS Jeseník zajmujących się osobami w podeszłym wieku na pograniczu, wymiana doświadczeń personelu, lepsze poznanie klientów z Polski i Republiki Czeskiej oraz zwiększenie wiedzy o zasadach i tradycjach żywienia. Problematyka prawidłowego żywienia seniorów jest bardzo rozległa, wciąż jednak nie cieszy się wystarczająco dużym zainteresowaniem osób starszych. Wielu seniorów, którzy w ciągu lat wykształcili u siebie nieprawidłowe nawyki żywieniowe, nie widzi potrzeby, aby zmieniać swój codzienny jadłospis. W ramach projektu odbyła się seria warsztatów kulinarnych, których celem było zapoznanie seniorów i pracowników z tradycyjną narodową kuchnią polskich i czeskich partnerów, zapoznanie ich z bożonarodzeniowymi potrawami, zasadami kuchni dietetycznej i wegetariańskiej, ze szczególnym naciskiem na żywienie osób w starszym wieku w DPS Prudnik i CSS Jeseník.

Całkowite wydatki projektu wynosiły 42 759,40 €.

Uczestnicy seminarium ocenili go bardzo pozytywnie i na koniec zgodzili się, że w przypadku poprawy sytuacji epidemicznej na pewno przy najbliższej okazji odwiedzą wybrane organizacje.

W rozdziale o przykładach dobrej praktyki w części Opieka nad seniorami jest szczegółowo przedstawiona organizacja Sociální služby Šternberk, příspěvková organizace [Usługi socjalne Šternberk, organizacja budżetowa] oraz Oárodek Pomocy Społecznej w Prudniku.

● 30. 6. 2021 – Seminarium on-line na temat „Możliwości rozwoju infrastruktury rowerowej: projekty, finansowanie, przyszła perspektywa”

Także drugie w kolejności seminarium odbyło się w formie on-line, ponownie za pośrednictwem aplikacji do wideokonferencji. Tematem seminarium było dzielenie się dobrą praktyką rozwoju infrastruktury rowerowej.

Wstępnym wystąpieniem była prezentacja mgr. Pavla Roubínka, Ph. D., który przedstawił rolę współpracy międzygminną przy rozwoju sieci ścieżek rowerowych na przykładzie Mikroregionu Šternbersko.

Mikroregion Šternbersko we współpracy z miastem Šternberk i koordynatorami sieci rowerowej na poziomie czeskiego kraju [województwa] pełni funkcję koordynatora transportu rowerowego w regionie Šternbersko (poziom mikroregionalny).

Ilustracja 11: Ścieżka rowerowa Hvězdná, podjazd koło Šternova.
Źródło: archiwum Mikroregionu Šternbersko.

Znaczącym działaniem był projekt „Podjazd dla rowerzystów” w niebezpiecznym miejscu na głównej na tym terenie ścieżce rowerowej „Hvězdná” między Šternovem a Šternberkiem, który można było zrealizować dzięki współpracy dwóch gmin jako projekt związku.

Mikroregion współpracuje również z gminami i koordynuje przygotowanie połączenia ścieżką rowerową miast Šternberk i Uničov (Litovel).

Ważnym działaniem jest również przygotowanie rozwiązania bezpiecznej trasy dla rowerzystów z regionu Šternberka i Olomuńca do Litovelského Pomoraví, chodzi o prace projektowe dotyczące ścieżki rowerowej Štěpánov–Černovír (Olomuniec).

Mikroregion w ramach wsparcia ruchu turystycznego wydał broszurę Trasy rowerowe Mikroregionu Šternbersko, która opisuje w sumie 6 tras rowerowych o różnej długości i stopniu trudności.

Mikroregion organizuje co roku wycieczkę rowerową po regionie dla przedstawicieli samorządów, a także wycieczkę poznawczą na teren partnerskich mikroregionów.

W 2021 roku w ramach projektu ze wsparciem Kraju Olomunieckiego powstała sieć stacji ładowania dla rowerów elektrycznych.

W ramach projektu finansowanego z Programu Operacyjnego Zatrudnienie jest obecnie przygotowywana „Strategia rozwoju transportu rowerowego Mikroregionu Šternbersko” (finalna wersja będzie dostępna w drugiej połowie 2022 roku).

Jednym z najważniejszych działań inwestycyjnych na terenie ORP* Šternberk i Olomuniec przedstawił inż. Jiří Petřek. Chodzi o trasę rowerową Hvězdná łączącą Olomuniec z gminami Hlušovice, Bohuňovice i Šternberk, zbudowaną w latach 2008–2018 w 7 etapach. Trasa liczy 14 km. Jest równinna i odpowiednia dla rowerzystów i rolkarzy we wszystkich kategoriach wiekowych. W prezentacji zostały podsumowane poszczególne etapy budowy trasy rowerowej, sposób finansowania inwestycji, ewentualne problemy. Zostały pokazane także podstawowe szczegóły dotyczące budowy i utrzymania ścieżek rowerowych.

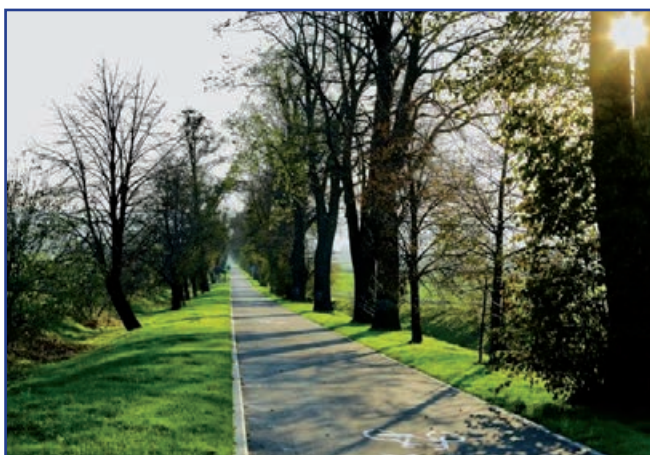
* ORP – gmina o rozszerzonych kompetencjach. Urzędy gmin o rozszerzonych kompetencjach (tzw. gminy III stopnia) stanowi ogniwo pośrednie w ramach przekazanych jej ustawowo kompetencji samorządowych pomiędzy władzami regionalnymi (kraj) a pozostałymi urzędami gmin (niższym ogniwiem są urzędy gminne z urzędem nadzoru[pověřeně] podejmujące decyzje w pierwszej instancji prawa administracyjnego przewidzianych dla osób fizycznych i prawnych, a najniższym - wszystkie pozostałe urzędy gmin). Urzędy gmin o rozszerzonych kompetencjach dysponują więc w porównaniu z innymi urzędami gmin dodatkowymi kompetencjami. Urzędy gminne w gminach o rozszerzonym zakresie kompetencji funkcjonują zwykle nie tylko dla własnej gminy, ale i dla okolicznych gmin podstawowych tworzących jej obwód.

Inż. Petr Smítal, koordynator sieci rowerowej Kraju Ołomunieckiego, przedstawił uczestnikom seminarium działalność koordynatora, Koncepcję rozwoju transportu rowerowego w Kraju Ołomunieckim oraz powiązany plan działania, a także kluczowe projekty, przede wszystkim dotyczące połączeń z Polską.

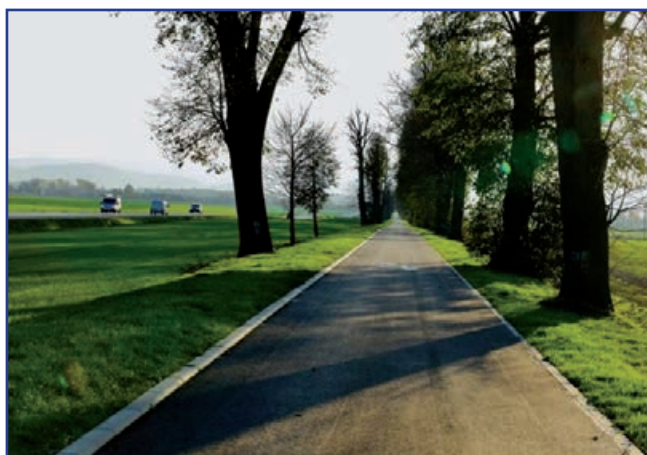
Następnie odbyły się cztery wystąpienia strony polskiej. Najpierw zabrał głos starosta Powiatu Prudnik pan Radosław Roszkowski, który zaprezentował transport rowerowy szansę na wsparcie ekologii i rozwoju ruchu turystycznego.

Uczestnicy seminarium zostali także zapoznani z projektami ścieżek rowerowych, finansowanymi z Funduszu Mikroprojektów (Transgraniczna trasa rowerowa Prudnik – Jindřichov, Europejska promocja turystyki rowerowej w Górach Opawskich, Stanisław Szozda łączy narody), ale też ze źródeł krajowych (np. ścieżka rowerowa w Prudniku, prowadząca ulicami Kolejową, Nyską, Prężyńską, Skowrońskiego).

Na zakończenie prezentacji została przedstawiona ścieżka rowerowa Prudnik - Biała – Moszna. W ramach projektu powstała tzw. obwodnica alei lipowej w okolicy Lubrzy. W tej alei rosną drzewa, które są objęte ochroną jako zabytek przyrody, są też stanowiskiem znajdującego się pod ochroną chrząszcza – pachnicy próchniczki. Lipy stoją przy drodze, stanowiąc zagrożenie dla kierowców i jednocześnie wiele drzew jest chorych. Mimo to nie można było ich ścinać. Poprzednia trasa alei została zamieniona na ścieżkę rowerową, a tuż obok niej zbudowano nową szeroką drogę dla ruchu samochodowego.

Ilustracja 12: Ścieżka rowerowa Prudnik – Biała – Moszna.
Źródło: archiwum Powiatu Prudnickiego.

Ilustracja 13: Ścieżka rowerowa Prudnik – Biała – Moszna.
Źródło: archiwum Powiatu Prudnickiego.

Ścieżki rowerowe w Prudniku i ścieżkę rowerową Prudnik – Biała – Moszna mogli na żywo zobaczyć uczestnicy końcowych warsztatów, które odbyły się w dniach 16 – 17.09.2021 r.

W kolejnym wystąpieniu Marcin Husak, dyrektor Wydziału Strategii i Rozwoju Miasta Prudnik, przedstawił tematyczne trasy rowerowe w Prudniku i okolicach. Na przykład trasa o nazwie Czeski dzień oferuje rowerzystom trzy pętle na czesko-polskim pograniczu.

- Prudnik – Jindřichov – Prudnik (26,0 km),
- Prudnik – Zlaté Hory – Petrovice – Jindřichov – Prudnik (54,3 km),
- Prudnik – Zlaté Hory – Heřmanovice – Petrovice – Jindřichov – Prudnik (61,2 km).

Potem wystąpili burmistrz miasta Biała Edward Plicko i burmistrz Głogówka Piotr Bujak, którzy zapoznali uczestników seminarium ze ścieżkami dla turystów pieszych i rowerzystów na terenie swoich miast i w ich bliskiej okolicy.

● 13. – 14. 8. 2021 Warsztaty w Republice Czeskiej na temat „Wolontariat, partycypacja ludności”

W dniach 13 – 14.08.2021 r. odbyły się ostatnie dwudniowe warsztaty po stronie czeskiej, ukierunkowane na pokaz działań związanych z wolontariatem i partycypacją ludności. Po wspólnym obiedzie i zakwaterowaniu goście z gmin partnerskiego Powiatu Prudnik udali się na zwiedzanie kościoła parafialnego Zwiastowania Marii Panny w Šternberku. Zwiedzanie było związane z pokazem gry na organach. Popołudniowa część programu została zrealizowana w miejscowości Hlásnice, gdzie burmistrz Marián Marghold przedstawił gościom działania gminy w zakresie wolontariatu – w dziedzinie współpracy z miejscową ludnością (teren Centrum Społecznościowego z ogrodem, plac zabaw dla dzieci i boisko, remont wnętrza i fasady kaplicy św. Jerzego), studentami Uniwersytetu Mendla w Brnie (propozycje wybranych tematów przekształcenia terenów publicznych i stworzenia systemu ścieżek wokół miejscowości w połączeniu z nasadzeniami nowej zieleni w celu ochrony terenów zabudowanych miejscowości) czy innymi podmiotami. Przedstawiono również międzynarodowy wymiar współpracy i wolontariatu za pośrednictwem organizacji INEX-Sdružení dobrovolných aktivit, z.s. To stowarzyszenie już od 2017 roku zajmuje się organizowaniem letnich workcampów dla ochotników.

Ilustracja 14: Dokumentacja fotograficzna warsztatów – kaplica św. Jerzego w miejscowości Hlásnice i wnętrze kościoła parafialnego Zwiastowania Marii Panny w Šternberku. Źródło: archiwum Mikroregionu Šternbersko.

Szczegółowe informacje o działaniach w ramach wolontariatu, współpracy ze studentami Uniwersytetu Mendla w Brnie i letnich workcampach są przedstawione w części Przykłady dobrej praktyki, w rozdziale Wolontariat i workcamp.

Drugi dzień warsztatów był poświęcony seminarium na Zamku Państwowym Šternberk, podczas którego gości dowiedzieli się o projekcie „Wzgórze zamkowe Šternberku: czas przemian parku zamkowego i podzamcza”. Głównym celem projektu jest wyraźna poprawa stanu technicznego zabytku kultury – zamku państwowego Šternberk, jednego z charakterystycznych obiektów górujących nad regionem ołomunieckim, dzięki czemu zwiększy się atrakcyjność całego obszaru. Projekt jest realizowany przez Narodowy Instytut Zabytków i jest współfinansowany przez Zintegrowany Regionalny Program Operacyjny. Całkowite koszty projektu wynoszą prawie 50 mln CZK.

● 16. – 17. 9. 2021 Závěrečný dvoudenní workshop v Polsku

Ostatnie impreza w 2021 roku była jednocześnie podsumowującym działaniem całego projektu. W dniach 16 – 17.09.2021 przedstawiciele gmin Mikroregionu Šternbersko odwiedzili partnerski Powiat Prudnicki oraz jego gminy Głogówek i Białą. W nawiązaniu do marcowego seminarium on-line, poświęconego seniorom przedstawiciele gmin najpierw odwiedzili Ośrodek Pomocy Społecznej w Prudniku, gdzie zapoznali się z projektem Klub Senior+. Przedstawiciele gmin zwiedzili pomieszczenia Klubu Senior+, obejrzeni pokaz prac członków klubu (kroniki, Gobelin Prudnicki itp.) i mieli możliwość odbycia dyskusji, zarówno z członkami klubu, jak i z pracownikami organizacji. Więcej szczegółowych informacji o Klubie Senior+ znajduje się w rozdziale Dobra praktyka, w części Opieka nad seniorami.

Następnie zostały przedstawione projekty szkoły zawodowej Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Prudniku, zrealizowanych we współpracy z Przemysłową Szkołą Średnią i Akademią Handlową w Bruntálu [Střední průmyslová škola a Obchodní akademie, Bruntál, p.o.], a także projekty ukierunkowane na ochronę różnorodności biologicznej, realizowane przez Średnią Szkołę Zawodową w Prudniku.

Ilustracja 15: Uczestnicy warsztatów przeglądają kronikę Klubu Senior+.
Źródło: archiwum Mikroregionu Šternbersko.

Ilustracja 16: Dokumentacja fotograficzna projektu różnorodności biologicznej. Źródło: archiwum Mikroregionu Šternbersko.

Popołudniowa część programu została zrealizowana w Głogówku, gdzie po powitaniu w ratuszu przedstawiciele gmin mieli możliwość obejrzenia wybranych przeróbek budowlanych ratusza. Następnie odbyło się zwiedzanie miasta i oglądanie wybranych projektów bezpośrednio w terenie (np. stadion, obserwatorium itp.). Program pierwszego dnia zakończyła wspólna kolacja i program kulturalny na strzelnicy sportowej.

Ilustracja 17: Zdjęcia uczestników warsztatów i przedstawicieli Gminy Głogówek. Źródło: archiwum Powiatu Prudnickiego.

Drugi dzień programu rozpoczął się w gminie Biała. Przedstawiciele gminy Biała najpierw przedstawili uczestnikom warsztatów interesujące projekty z dziedziny kultury i ruchu turystycznego, realizowane we współpracy z miastami partnerskimi Osoblaha i Město Albrechtice. Projekty te były realizowane w ramach Funduszu Mikroprojektów Interreg V-A Republika Czeska – Polska. Szczegółowe informacje o wybranych projektach współpracy transgranicznej są podane w rozdziale Dobra praktyka, w części Współpraca transgraniczna gmin.

Ilustracja 18: Uczestnicy warsztatów podczas zwiedzania ośrodka społeczno-kulturalnego w budynku danego kościoła ewangelickiego. Źródło: archiwum Mikroregionu Śternbersko.

Następnie odbyło się zwiedzanie wyremontowanego budynku dawnego kościoła ewangelickiego, który służy obecnie jako ośrodek społeczno-kulturalny. Program drugiego dnia zakończyło zwiedzanie jednego z najbardziej znanych zabytków na terenie Śląska – zamku w Mosznej.

Przykłady dobrej praktyki

W tej części publikacji są opisane przykłady dobrej praktyki, prezentowane w ramach realizowanych seminariów i warsztatów.

Poszczególne przykłady dobrej praktyki są podzielone na kilka bloków tematycznych – rewitalizacja terenów brownfield, wsparcie przedsiębiorczości, współpraca transgraniczna gmin, zajęcia rekreacyjne, opieka nad seniorami, gospodarka odpadami.

Rewitalizacja terenów brownfield

● Wytwórnia likierów Dolany

Miejscowość Dolany leży na samym krańcu niziny Haná na podgórzu Niskiego Jesionika na wysokości 259 m nad poziomem morza. Przez teren gminy przechodzi droga I kategorii I/46, która łączy znaczące miasta regionu, około 10 km na południe leży miasto wojewódzkie Olomuniec, 6. pod względem liczby ludności miasto RCz, a 10 km na północ leży miasto Šternberk, centrum Mikroregionu Šternbersko.

Gmina Dolany jest także obszarem, który jest wykorzystywany nie tylko przez mieszkańców Olomuńca do rekreacji w domkach letniskowych, ale także w ośrodkach sportowych, które znajdują się na terenie gminy. To 18-dołkowe pole golfowe w Pohořanach i ośrodek tenisowy z hotelem i wellness w Věsce. Ten obiekt powstał również w miejscu brownfield* – na terenie dawnego spółdzielni rolnej ze środków prywatnych i ze wsparciem finansowym z programów UE.

W samym sercu miejscowości, w części Dolany, znajduje się obiekt dawnej wytwórni likierów. Historia obiektu sięga do 1379 roku, gdy jeszcze jako zabudowania gospodarcze należał do majątku kartuskiego klasztoru. W latach 80. XVIII wieku powstaje tutaj pański browar, który wielokrotnie zmienia właścicieli aż do 1915 roku, gdy zaprzestano w nim produkcji piwa. W latach 30. XX wieku browar przekształcono na wytwórnię wód sodowych i likierów, gdzie produkowano śliwovicę. W latach 1950–1965 wznowiono produkcję oryginalnej brandy Slovníac oraz produkcja likierów Praděd i Jakamarus. Od 1960 roku w ramach fuzji zakład zaczyna działać pod marką Seliko Olomouc, wtedy zaczęto tu produkować whisky Gold Cock. Tej whisky po prywatyzacji wytwórnia likierów zawdzięcza swoją nową nazwę. W 2003 roku wytwórnia likierów znalazła się w upadłości. Po 11 latach od zamknięcia zakładu obiekt wytwórni likierów, po jednomyślnej akceptacji radnych, kupiła na aukcji gmina Dolany.

Obiekt wytwórni likierów w Dolanach stanowi zespół budynków przemysłowych na kilku działkach w centrum miejscowości Dolany, już w posiadaniu gminy, o powierzchni około 22 100 m². Do tego trzeba doliczyć również realizację budowli w przyległych ogrodach prywatnych właścicieli z sąsiednim

** Termin "brownfield" oznacza nieruchomość (obszar, grunt, budynek, obiekt), która jest niewykorzystywana, zaniedbana i może być zanieczyszczona. Powstała jako pozostałość po działalności przemysłowej, rolniczej, mieszkaniowej, wojskowej lub innej. Brownfield nie może być odpowiednio i efektywnie wykorzystany bez procesu rewitalizacji.*

obiektem starego młyna i stawu. Teren wyróżnia się w szczególności swoim położeniem niemal w centrum miejscowości w ścisłym sąsiedztwie Urzędu Gminy Dolany pod Ołomuńcem. W sumie chodzi zatem o brownfield o powierzchni ok. 3 ha w środku miejscowości. Na działkach znajdują się stare parterowe budynki dawnych garaży, stolarni i magazynów, jednopiętrowy budynek dla administracji z powiązanym parterowym obiektem warsztatów utrzymania i centralną kotłownią. Działka ma dość skomplikowany kształt o zróżnicowanej wysokości gruntu, i jest w większej części utwardzona. Od sąsiednich działek jest oddzielona płotem lub budynkami. Na terenie znajduje się także kilka budynków bez własnego numeru. To parterowy obiekt hydroforu (zbudowany w 1964 roku) ze źródłem wody, magazyn utrzymania (pierwotnie rozlewnia z 1974 roku), komin kotłowni i zewnętrzne instalacje – powierzchnie utwardzone, ogrodzenie, sieci inżynierskie. Ponadto na terenie wytwórni likierów znajduje się jednopiętrowy obiekt magazynowy z 1981 roku w stosunkowo dobrym stanie techniczno-budowlanym.

Fakt, że obiekt przez ponad dziesięciolecie nie był wykorzystywany, odcisnął się także na stanie techniczno-budowlanym większości budynków. Z obiektów syndyk masy upadłościowej usunął wszystko, co dało się sprzedać lub wykorzystać w inny sposób. Wiele budynków było w bardzo złym stanie i można je z ostrożnością oglądać, większość jednak nie nadaje się do wynajęcia (wykorzystania). Cechą szczególną jest dostępność wszystkich obiektów z działki 410/2, co poniekąd komplikuje możliwość sprzedaży w częściach, ponieważ niektóre obiekty po zmianach można byłoby dobrze wykorzystać.

Gmina Dolany po udanym zakupie obiektu zwróciła się do obywateli, którzy bardzo interesowali się losem wytwórni likierów, aby przedłożyli propozycje jej przyszłego wykorzystania. Gmina otrzymała kilka propozycji, niektóre można było uznać za kuriozalne, jednak wiele współbrzmiało z opinią radnych, że z uwagi na położenie w centrum miejscowości i niedogodne połączenie transportowe produkcja w obiekcie nie zostanie wznowiona w pełnym zakresie. Uznano, że teren powinien stać się częścią miejscowości, mogłyby tam powstać nowe miejsca do mieszkania, do stworzenia zaplecza dla społecznego i kulturalnego życia w miejscowości, pomieszczenia do prowadzenia drobnej produkcji i działalności gospodarczej, do wybudowania domu dla seniorów. W planie zagospodarowania przestrzennego gminy Dolany, teren został ujęty jako mieszany mieszkalny (mieszkanie, usługi, nieuciążliwa produkcja itd.).

Rozstrzygnięcie problemu wykorzystania takiego brownfield nie jest dla gminy tej wielkości zwykłym zadaniem. Dlatego przedstawiciele gminy poszukiwali inspiracji i doświadczeń także tam, gdzie rozstrzygano już podobną kwestię. Odwiedzili miasto Ústí nad Orlicí, gdzie rozwiązywano podobny problem przy określaniu nowego wykorzystania dawnego przedsiębiorstwa Perla, także o powierzchni około 2 ha w centrum miasta. Ústí nad Orlicí wybrało rozstrzygnięcie za pomocą konkursu architektonicznego, w którym zaproponowano sposób i formę wykorzystania. Po wnikliwej debacie z burmistrzem Ústí nad Orlicí i po zapoznaniu się z warunkami, jakich spełnienia wymaga przeprowadzenie konkursu architektonicznego, szczególnie jego kosztów, przedstawiciele gminy doszli do wniosku, że w tym przypadku, gdy istnieje wyobrażenie, w jaki sposób wykorzystać obiekt, nie ma konieczności przeprowadzania konkursu architektonicznego, ale można po określeniu podstawowych parametrów wykorzystania obiektu bezpośrednio opracować studium jego wykorzystania.

Po rozważeniu faktycznych możliwości gminy i wykorzystaniu kontaktów ze specjalistami z Wydziału Architektury Politechniki w Brnie postanowiono podjąć współpracę przy sporządzaniu studium wykorzystania obiektu wytwórni likierów ze studentami w ramach ich prac rocznych.

Celem pracy studentów było zatem sprawdzenie możliwości wykorzystania dawnego obiektu Likérki (wytwórni likierów) w Dolanach koło Ołomuńca, z uwzględnieniem zachowania wartości architektoniczno-urbanistycznej terenu, położonego w centrum miejscowości. Studium miało proponować wyznaczenie powierzchni do zabudowy i istniejących obiektów pod kątem podstawowych przestrzennych i wielkościowych limitów, wraz z koncepcją infrastruktury publicznej.

Na podstawie tak sformułowanego zlecenia studenci zaprojektowali wybudowanie nowego centrum gminy, gdzie toczyłoby się życie społeczne.. Obecny stan obiektów nie odpowiada funkcjonalnym ani estetycznym wymogom gminy. W aktualnie obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego

powierzchnia przebudowy jest przewidziana przede wszystkim na stworzenie centralnej, urbanistycznej struktury miejscowości, z priorytetowym udziałem funkcji mieszkaniowej, usług i z naciskiem na połączenie z istniejącą przestrzenią publiczną, z orientacją na przestrzenie przeznaczone do wypoczynku (aranżacje parkowe i strefy piesze). W zleceniu dla studentów wymagano zaprojektowania przede wszystkim terenów na potrzeby gminy przy zachowaniu społecznej i ekonomicznej trwałości projektu.

Celem było opracowanie przez studentów 7 propozycji studium wykorzystania. Prace oceniają i określają możliwość wykorzystania, wyremontowania lub przeciwnie wyburzenia dzisiejszych obiektów, w tym podpiwniczenia i istniejącego komina. Z analizy propozycji studentów wynika, że na terenie zostanie zachowany dzisiejszy budynek sali gimnastycznej (jest zlecony projekt remontu), a ponadto przyległy magazyn (planowane wykorzystanie jako centrum społecznościowe oraz zaplecze usług gminy, np. na posiedzenia rady, a także możliwość wynajmu na uroczystości). Kolejnym budowlą, która powinna być zachowana, jest pierwotny browar z budynkiem administracyjnym (nie jest warunkiem, konstrukcja tego budynku jest naruszona z powodu zawilgocenia murów, które w niektórych miejscach sięga stropu 1. kondygnacji nadziemnej). Pierwotny komin, jeśli jego stan techniczny na to pozwoli, też zostanie zachowany. Powinien stać się pewnego rodzaju symbolem tego obszaru. Bardzo skomplikowaną kwestią jest wykorzystanie dzisiejszych piwnic. Najlepszą propozycją wydaje się wykorzystanie na nowy „browarek” w obiekcie pierwotnego browaru.

Koncepcja wykorzystania przestrzeni zakłada podział na trzy strefy:

- Pierwszą strefą jest przestrzeń publiczna w pasie w północnej części obszaru, powiązana z drogą lokalną w kierunku miejscowości Véska, Pohorany i leży w sąsiedztwie urzędu gminy, sali gimnastycznej, centrum społecznościowego, „browarku”. Ponadto w tej strefie mogłby być usytuowany wielofunkcyjny obiekt z mieszkaniami i usługami. Także pawilon usługowy przy rondzie powinien być zastąpiony nowym obiektem administracyjnym. Wszystkie prace studentów wykraczają poza skalę miejscowości o wiejskim charakterze. Zdecydowanie jednak powstanie nowe „centrum” miejscowości. Wydaje się też korzystne wykorzystanie cieku wodnego Dolanskiego potoku, który obecnie prowadzony podziemnym kanałem. Woda potoku mogłaby chociaż częściowo prowadzić po powierzchni i w ten sposób połączyć dzisiejszy staw browarniczy z przestrzenią publiczną.
- Drugą strefą jest teren rekreacyjny we wschodniej części obszaru. Ta strefa obejmuje wspomniany już staw i tereny zielone. Na tym terenie mogłaby na przykład zostać umieszczona hala sportowa.
- Trzecia strefa obejmująca tereny mieszkaniowe stanowi największą część. Na tym terenie są zaprojektowane obiekty mieszkaniowe. Mogłby tu też powstać dom dla seniorów z zapleczem usługowym w zachodniej plombie domów mieszkalnych. Ta przestrzeń nadaje się do zbudowania prywatnego atrium mieszkalnego z zielonym ogrodem.

Najlepszym od strony komunikacyjnej powiązaniem z dzisiejszą infrastrukturą transportową i publiczną wydaje się połączenie dla pojazdów od strony północnej granicy (dziś nie działająca brama) z południową częścią, z tzw. uliczkami. Rozważana jest też droga dla pieszych od ronda i od zachodniej granicy w dzisiejszej plombie.

Projekty nie zajmują się późniejszą realizacją ani realnością rozwiązania w rozumieniu bilansu ekonomicznego.

Te studenckie prace będą służyć jako dokumentacja do zlecenia studium zagospodarowania przestrzennego, które jest warunkiem w planie zagospodarowania przestrzennego. To studium, po jego zweryfikowaniu i zatwierdzeniu możliwości jego wykorzystania, posłuży jako dokumentacja dla urzędu budowlanego do podjęcia decyzji w sprawie zagospodarowania przestrzennego.

Obiekt został zakupiony ze źródeł publicznych na własność gminy. W przyszłości zakłada się wykorzystanie środków finansowych nie tylko gminnych, ale też pochodzących ze źródeł krajowych, europejskich czy prywatnych.

Obecnie jest złożony wniosek o wydanie pozwolenia budowlanego, zostanie zlecone opracowanie dokumentacji realizacji budowy i następnie zostanie przeprowadzony przetarg na wykonawcę budowy. Jeśli wszystko przebiegnie zgodnie z planem, w 2022 roku rozpocznie się przebudowa hali magazynowej na społecznościowe centrum kultury (1. etap). Następnie będzie kontynuowany remont sali gimnastycznej i okolicy (najwcześniej 2023 r., około 2 lat). Szacunek kosztów, dokonany w 2020 r., wyniósł ok. 130 mln CZK netto. Obecnie jest przygotowywane ogłoszenie przetargu na wykonawcę Studium wykorzystania pozostałych pomieszczeń wytwórni likierów.

*Ilustracja 19: Budynek wytwórni likierów w Dolanach.
Źródło: archiwum gminy Dolany.*

● Tartak [Pila] Bohuňovice – aktywizacja zamkniętego zakładu produkcyjnego

W miejscowości Bohuňovice po rozpadzie rynku w dawnym ZSRR w 1993 roku został zamknięty zakład montażowy MSDZ Šumperk o powierzchni około 4 ha. W ten sposób stopniowo powstał klasyczny brownfield, chociaż w owym czasie ten termin nie był w RCz praktycznie znany i używany.

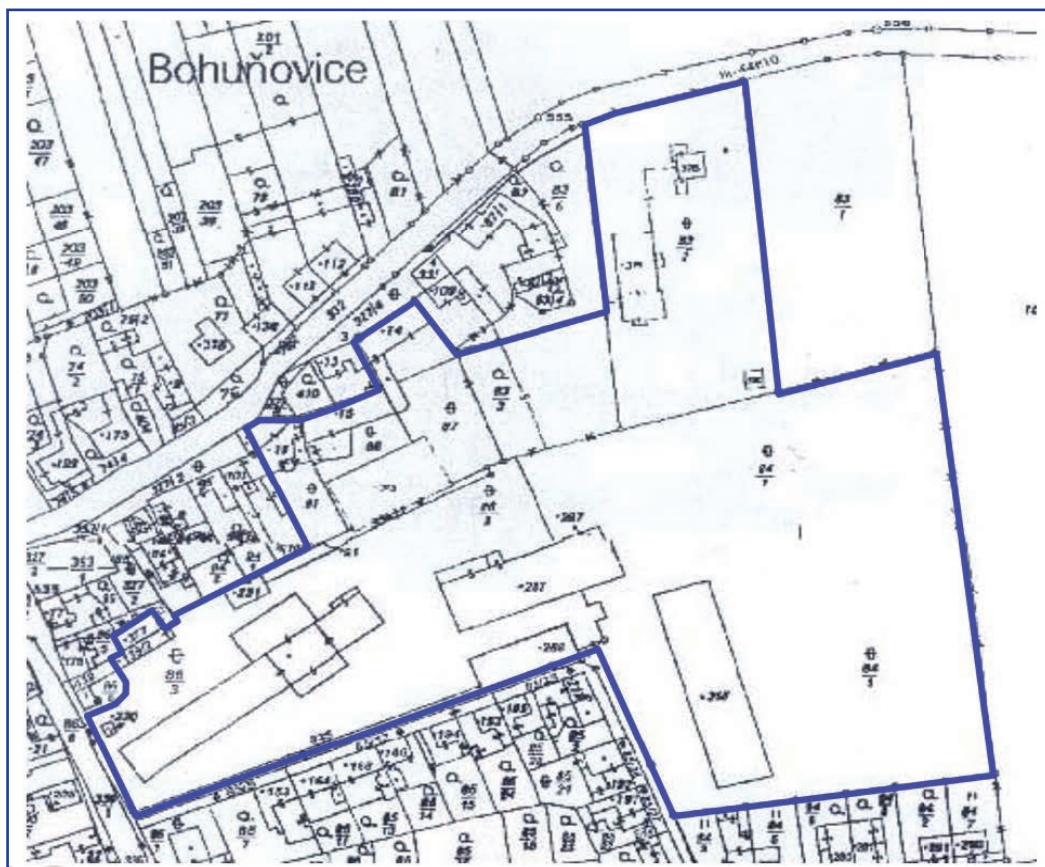
Wskutek zamknięcia wspomnianego zakładu w Bohuňovicach pracę utraciło stopniowo około 90 pracowników, w tym ponad połowa miejscowych. Dzięki działaniom gminy udało się uruchomić ten zakład w innej formie, w której mógł z powodzeniem działać. Po 4 miesiącach od decydującego momentu wykorzystywane były wszystkie obiekty i ponad połowa wolnych powierzchni zakładu, a na terenie było zatrudnionych ok. 40 osób. Długi zostały zapłacone już z zysków obiektu, który zatrudnia teraz ponad 100, a sezonowo nawet 130 osób. Dla gminy było to w sposób udokumentowany działanie zyskowe, dla społeczności niewątpliwie również. Podmioty gospodarcze, które podjęły współpracę z gminą w 1996 roku, dziś tego nie żałują. Wbrew systemowym przeszkodom w prowadzeniu działalności gospodarczej powstały i nadal powstają nowe miejsca pracy dla miejscowych obywateli i mieszkańców pobliskiej okolicy, obiekt nie popada w ruinę i istnieją realne przesłanki do długotrwałego funkcjonowania z powodzeniem. Uruchomienie odbyło się bez jednej korony dotacji z centralnych lub ogólnych źródeł.

Zakład został praktycznie zamknięty w 1993 roku, a pierwotny właściciel starał się sprzedać przedsiębiorstwo w całości, w kilku przypadkach zaakceptował też wynajem z prawem pierwokupu. Efektem tych działań była tylko stopniowa dewastacja obiektu bez żadnej perspektywy i widoków na końcowe rozwiązanie.

Cena całego zakładu (nieruchomości i ruchomości) stopniowo spadała z pierwotnych 42 mln CZK w 1993 r. do końcowych 22 mln CZK na wiosnę 1996 r. Spółka akcyjna jedynie strzegła obiektów, a w miesiącach zimowych ogrzewała je w celu uchronienia przed pogorszeniem ich wartości technicznej.

Teren zakładu mimo starań właściciela bardzo podupadał, a tymczasem niektóre obiekty gminne (biblioteka, oczyszczalnia ścieków, remiza strażacka) i pomieszczenia rekreacyjne (sauna) nadal były ściśle związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa, zgodnie z wcześniejszymi umowami zawartymi jeszcze w czasach socjalizmu (ogrzewanie, energia). Trzeba było znaleźć rozwiązanie.

Na zdjęciu z mapy katastralnej z 1996 roku jest wyznaczony teren zakładu z halami produkcyjnymi. Zakład miał centralne źródło wody, centralne ogrzewanie parowe z kotłownią na paliwa stałe, własną stację transformatorową.

Ilustracja 20: Zdjęcie mapy katastralnej z 1996 roku.
Źródło: archiwum gminy Bohuňovice.

Na początku 1996 roku z punktu widzenia gminy istniało kilka rozwiązań, z których podstawowe były następujące:

- Nie interesować się obiektem, będącym majątkiem spółki akcyjnej i wierzyć, że wcześniej lub później znajdzie się nowy właściciel.
- Spróbować znaleźć nowego właściciela i w ten sposób pomóc s.a.
- Przekonać właściciela, że przedsiębiorstwo trzeba rozdzielić i sprzedać w częściach.
- Pozyskać obiekt do majątku gminy i uruchomić jego działalność.

To rozwiązanie miało zbyt odległy i niejasny cel. Z punktu widzenia interesu gminy mogło jednak prowadzić do nieoczekiwanych wymuszonych inwestycji w związku z potrzebami, które w żaden sposób nie były umownie zabezpieczone. Umowne zabezpieczenie oznaczałoby uczestniczenie w znaczący sposób w corocznych stratach przedsiębiorstwa, które dotychczas pokrywała spółka akcyjna.

Próby tego typu natrafiały na ten sam problem. Produkcja związana z drewnem nie była finansowana przez banki, dla małych prężnych firm obiekt był zbyt duży i drogi.

Tę propozycję kierownictwo spółki akcyjnej zaakceptowało, ale okazało się nikt nie potrafił tego zorganizować. Ściąganie zainteresowanych zawsze w końcu okazywało się niewypałem podczas rozmów o cenie, terminach itp.

Ten plan został wybrany i trzeba było zdefiniować dla niego cele, ograniczenia, a przede wszystkim przekonać radę gminy.

Rada gminy dokonywała wyboru z czterech rozwiązań:

- Utworzyć lokalne przedsiębiorstwo, którego założycielem będzie gmina.
- Wydzielić część przedsiębiorstwa dla gminy, a resztę wynajmować.
- Wydzielić część przedsiębiorstwa, a resztę sprzedać.
- Wydzielić część przedsiębiorstwa, resztę wynajmować, a potem sprzedać.

Kuszący wariant, który jednak nie niesie z sobą rozwiązania problemów, z którymi nie dawało sobie rady nawet przedsiębiorstwo, działające w „branży” przez wiele lat. Mogłoby dojść do powstania nowego konającego przedsiębiorstwa, jednak tym razem za pieniądze gminy. Warrant został zasadniczo odrzucony.

Ten wariant zakładał, że zostaną wydzielone pomieszczenia, które gmina będzie sama wykorzystywać niekomercyjnie, a pozostałe pomieszczenia będzie wynajmować na atrakcyjnych warunkach prywatnym przedsiębiorcom. Wydzielenie niekomercyjnych pomieszczeń dla gminy jest warunkiem zlikwidowania nielogicznego powiązania gminy z przedsiębiorstwem. Wynajem reszty wiąże się z odpowiedzialnością właściciela za utrzymanie i m.in. za ogrzewanie. Przewidywana przebudowa centralnego ogrzewania była szacowana na 7 – 8 mln CZK/ To udałoby się spłacić z najmu w ciągu 10 lat. Przy doliczeniu wstępnej inwestycji wynajem straciłby na atrakcyjności.

Wariant jest możliwy, wydaje się najprostszy. Jego wada polega na tym, że daje zbyt mało czasu na rozwiązanie kwestii, które w czasie przejścia majątku nie są znane, prawie natychmiastowa realizacja umów o przyszłych umowach (musiałyby tak samo istnieć) jeszcze bardziej komplikowałaby sytuację w czasie. Dodatkowo szybkie rozdzielenie dostaw energii (obiekt miał własne przyłącze WN, nikt nieuprawniony nie może sprzedawać energii) było z powodu funkcjonowania zakładów energetycznych nierealne.

Łączy zalety wariantów nr 2 i 4. Daje dość czasu na rozwiązanie nieznanych problemów, najem z przyszłą odsprzedażą jest bardzo atrakcyjny dla przedsiębiorcy, bez względu na to, że można wybrać całkiem legalny wariant wysokości czynszu i czasu trwania wynajmu oraz następnej odsprzedaży, która umożliwi przedsiębiorcy zapłacenie dużej części uzgodnionej ceny jako pozycji kosztowej. Pod tym względem jest wykorzystana możliwość, jaką mają tylko miasta i gminy, to znaczy, że podatek gminy jako osoby prawnej jest również jej przychodem.

Aby za wybranym celem opowiedziała się rada gminy, trzeba było zdefiniować ograniczenie możliwej maksymalnej wartości inwestycji i związanego z tym ryzyka.

Ponieważ uruchomienie Tartaku nigdy nie zostało zatwierdzone wśród priorytetowych działań gminy, podstawowe ograniczenie było takie, że ewentualne uruchomienie nie może mieć negatywnego wpływu na bieżący budżet gminy. Innymi słowy, oznacza to, że całe działanie musi się samo sfinansować, a oprócz spodziewanego zatrudnienia i pomieszczeń wartościowych dla gminy, musi też przynieść gminie jakiś zysk finansowy.

Kolejne ograniczenie – działanie nie może nadmiernie obciążyć pracowników urzędu gminy. Wynika z tego konieczność tymczasowego zatrudnienia co najmniej zarządcy obiektu i pracowników utrzymania. Także na ich płace trzeba zarobić.

Powstała ramowa definicja celu:

- Przejąć przedsiębiorstwo Pila [Tartak] do majątku gminy, wydzielić część przedsiębiorstwa dla gminy, resztę wynająć, a następnie odsprzedać prywatnym przedsiębiorcom na potrzeby rozwijania działalności gospodarczej.
- W stanie docelowym obiekt zostanie podzielony na samodzielne, ograniczone (ogrodzone) przedsiębiorstwa, między nimi będą prowadziły drogi lokalne, których właścicielem będzie i które będzie utrzymywać gmina. Podstawowe ogrodzenie może być usunięte, a teren stanie się częścią gminy – strefą ekonomiczną.

Z realizacją działania były związane także znaczące ryzyka:

- cena kupna obiektu dla gminy,
- wysokość i warunki kredytu na zakup,
- wysokość czynszów najmu i atrakcyjność parametrów prawa pierwokupu,
- jakość stosunków umownych,
- dostateczna liczba poważnych zainteresowanych z szeregów włączonych firm,
- realność rozwiązania dotychczas nieznanymi problemami.

Próba wykorzystania własności części akcji Funduszu Majątku Narodowego i w ten sposób obniżenia ceny kupna z 22 mln CZK nie powiodła się. Kilka osobistych rozmów z właścicielem doprowadziło w końcu do porozumienia i uzgodnienia ceny w wysokości 15 mln CZK pod warunkiem szybkiej zapłaty (w ciągu 8 dni udało się uzyskać kredyt w ČS a. s., rada gminy była w stanie zbierać się i decydować podczas nadzwyczajnych publicznych posiedzeń).

Gmina przejściowo skorzystała ze swoich wolnych środków finansowych w wysokości 4 mln CZK i zawarła umowę na 11 mln kredytu.

Dla wysokości czynszu najmu dla przyszłych właścicieli decydujące było to, aby czynsz najmu był w zwykłej w tym miejscu wysokości na czas określony, prawo pierwokupu było związane ze spełnieniem warunków umowy najmu. W wyniku przeprowadzonej analizy cen i pozyskania realnie zainteresowanych przedsiębiorców, a także po uwzględnieniu rezerwy bezpieczeństwa (zysku dla gminy), dokonano parametryzacji warunków transakcji. Transakcja wynajmu z następnym wykupem miała obejmować okres 43 miesięcy dla każdego klienta.

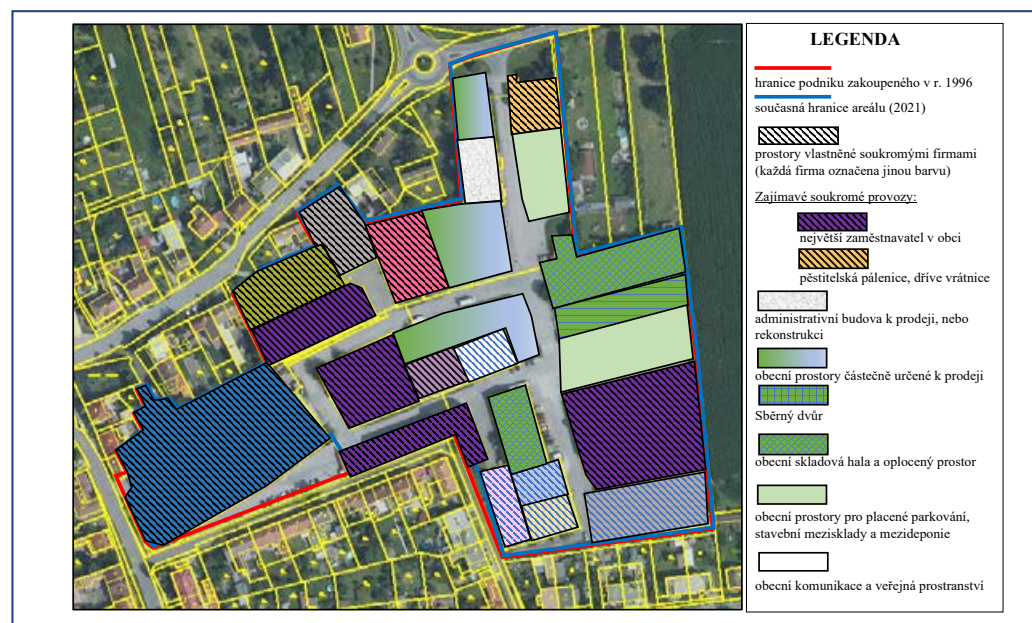
Duży nacisk trzeba było kłaść na stosunki umowne, które zostały poddane analizie przez kilku prawników, a także specjalistów w dziedzinie podatków. Stosunki umowne musiały zapewnić bezpieczeństwa gminie, w szczególności pod kątem płatności i możliwości wypowiedzenia w przypadku niepłacenia, natomiast przedsiębiorcom musiały zapewnić możliwość obsługi uznawalnych kosztów (czynsz najmu, amortyzacja inwestycji poniesionych w wynajętych nieruchomościach, kwestia podatku z przeniesienia własności przy przyszłym najmie i inne kwestie). W celu obniżenia szacunków przy zawieraniu stosunków umownych między gminą a przedsiębiorcami (umowy najmu i umowy o przyszłych umowach kupna) wykonano pomiary terenu (mapa techniczna).

Cała transakcja zależała od tego, czy warunki, jakie gmina mogła zaoferować przedsiębiorcom, były atrakcyjne i wygenerowały dostateczne zainteresowanie. Okazało się, że tak. Do 2 miesięcy od uzyskania obiektu na własność gminy, zostały zawarte umowy z 9 podmiotami, które rozdzieliły między siebie ponad 1/2 terenu i praktycznie wszystkie hale. Ich czynsze najmu z dostateczną rezerwą natychmiast przyniosły gminie potrzebne kwoty na pokrycie wszystkich kosztów związanych z kredytem i eksploatacją. Gdyby następnie nie doszło do tego, że gmina ze względu na korzystność zawartego kredytu zdecydowałaby się nie spłacać go wcześniej niż uzgodniono, dług byłby spłacony do 3 lat. W ten sposób zyski z transakcji były wykorzystywane na gminne inwestycje, a kredyt był spłacany wolniej.

Z ryzyk, których rozwiązania nie dało się dokładnie przewidzieć, największym wydało się zlikwidowanie centralnej kotłowni i gazyfikacja wszystkich samodzielnych przedsiębiorstw. To ostatecznie (po przetrwaniu zimy i wspólnie skalkulowanych i zapłaconych kosztach) okazało się stosunkowo łatwe do rozwiązania. Większy problem pojawił się w związku z przeprowadzeniem rozdzielania i dostarczania niskiego napięcia. Gmina w końcu zapewniła na swój koszt wszelkie pomiary podziemnych instalacji, dokumentację projektową dla poszczególnych przyłączy i wszystko wraz ze stacją transformatorową podarowała SME a.s. Było bardzo zaskakujące, co trzeba zrobić, aby monopolistyczna SME a.s. przyjęła od gminy w darowiźnie instalacje na terenie obiektu ze stacją transformatorową o niemałej wartości księgowej, nawet z gwarancją długookresowego poboru. Na szczęście rezerwy na sfinansowanie całej transakcji zostały dobrze skalkulowane.

Obecnie na terenie działa 13 firm, które już posiadają swoje przedsiębiorstwa na własność (2 powstały na surowym korzeniu na terenie obiektu). Gmina nadal jest właścicielem budynku administracyjnego, dróg asfaltowych na terenie, wolnej przestrzeni, ogrodzonej i wykorzystywanej do składowania różnego majątku gminy luzem, o powierzchni ok. 2 000 m², punktu selektywnej zbiórki odpadów o powierzchni ok. 950 m², hali magazynowej o powierzchni ok. 800 m² i innych terenów o łącznej powierzchni ok. 5 000 m², z których tylko niektóre są wynajęte.

Po udanej aktywizacji, która była kluczem do dynamicznego rozwoju gminy, można podsumować i wskazać główne powody, dlaczego aktywizacja terenu brownfield zakończyła się powodzeniem:

Ilustracja 21: Obecny stan terenu. Źródło: archiwum gminy Bohuňovice.

- Proces decyzyjny po stronie gminy był ułatwiony dzięki długotrwałej poufnej znajomości całego terenu, szczególnie przez dawnych pracowników – niektórzy byli członkami rady gminy.
- Została uzgodniona dobra cena.
- Partnerem dla przedsiębiorców była gmina, która nigdzie nie ucieknie, a stosunki z nią są bezpieczne.
- Od samego początku został zadeklarowany cel stopniowego przejścia na własność prywatną, a nie tylko zwykły wynajem.
- Poszukiwano większej liczby małych przedsiębiorstw w stosunku do jednego lub kilku dużych przedsiębiorstw.
- Zostały ustalone warunki, których nie może zapewnić żaden inny podmiot oprócz gminy (dzięki przywilejom podatkowym gminy), a przy tym gmina nie była zainteresowana osiągnięciem nadmiernego zysku kosztem przedsiębiorców.

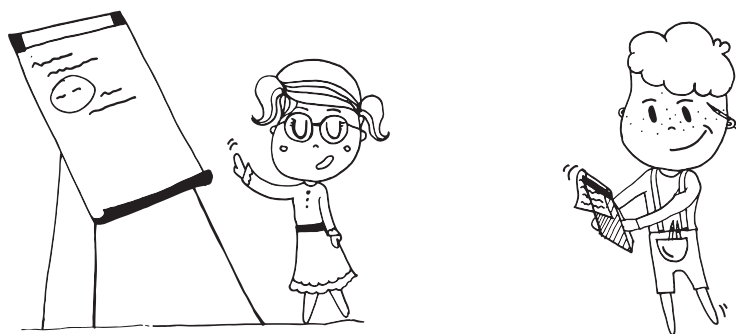
* Są to np. serwis samochodowy i lakiernia, ślusarstwo, obróbka metali, instalacje elektryczne, suszenie drewna itp.

- Burmistrzowi gminy udało się stworzyć mały zespół w pełni odpowiedzialnych osób, którzy wierzyli w to działanie i pracowali ponad ramy swoich obowiązków (bez dodatkowego wynagrodzenia) z wiarą we własne zdolności i możliwości małych przedsiębiorstw.

Mimo znacznego skomplikowania procesu rewitalizacji terenu Tartaku ta rewitalizacja odbyła się bez wykorzystania jakichkolwiek dotacji, za to z niemałym bezpośrednim i pośrednim długofalowym zyskiem dla gminy. Działanie było realizowane w latach 1996-2006.

Mimo znacznego skomplikowania procesu rewitalizacji terenu Tartaku ta rewitalizacja odbyła się bez wykorzystania jakichkolwiek dotacji, za to z niemałym bezpośrednim i pośrednim długofalowym zyskiem dla gminy. Działanie było realizowane w latach 1996-2006.

Wspieranie przedsiębiorczości

● Budowa strefy ekonomicznej w mieście Šternberk

Nowo powstała strefa ekonomiczna znajduje się na skraju południowej części obszaru zabudowanego miasta Šternberk. W tym miejscu wcześniej stały koszary (Nálepkova kasárna), które służyły do celów wojskowych. Od lat 90. XX wieku przedstawiciele miasta Šternberk zabiegali o odzyskanie tego historycznego majątku. Po zaprzestaniu użytkowania obiektu koszar przez Armię RCz nastąpiło bezpłatne przeniesienie majątku na własność miasta. Łącznie chodziło o teren o powierzchni 10,5 ha wraz z 47 obiektami budowlanymi (9 obiektów halowych, ponadto w większości garaże, zadaszenia garażowe itd.). Poprzednie wykorzystanie terenu nie stawiało zbyt wysokich wymagań dotyczących infrastruktury technicznej. Koszary były podłączone do publicznego wodociągu i za pośrednictwem stacji transformatorowej VOP do publicznej sieci elektrycznej. Odprowadzanie ścieków do oczyszczalni w VOP nie działało, deszczówka i ścieki były odprowadzane do wodościeku Grygavy. Zieleń i drogi były utrzymywane tylko w niezbędnym stopniu.

W planie zagospodarowania przestrzennego obszar oznaczono jako nie mieszkaniowe tereny produkcyjne dla przedsiębiorstw i przemysłu. Teren nie leży na obszarach zalewowych ani działki nie podlegają ochronie jako Zasób Gruntów Rolnych.

Miasto Šternberk na początku tysiąclecia borykało się z problemem braku odpowiednich terenów pod prowadzenie działalności gospodarczej. Przywrócenie do życia terenu dawnych koszar przyczyniłaby się nie tylko do rozwiązania problemu tego brownfield, ale też mogłaby pomóc w rozwoju nowych lub obecnie działających podmiotów gospodarczych.

Dlatego miasto Šternberk zdecydowało o realizacji tego projektu, za którego pośrednictwem zostało określonych kilka działań zmierzających do osiągnięcia celu.

- zachować tylko kilka obiektów halowych z powiązanymi powierzchniami utwardzonymi, których stan techniczno-budowlany umożliwi ich dalsze wykorzystanie, pozostałe obiekty, drogi i powierzchnie utwardzone wyburzyć,
- przeprowadzić częściową regulację terenu, usunąć dziko rosnącą zielen i wybrane grupy wyrosniętej zieleni,
- wykonać podstawowe struktury sieci inżynierskich obejmujące wybudowanie głównych sieci dróg transportowych, gazociągu (w tym gazowej stacji regulacyjnej), wodociągu, oświetlenia publicznego, kanalizacji ściekowej i deszczowej. Zaproponowany system kanalizacji deszczowej miał obejmować także niezbędne przeróbki wodościku oraz zbiornik retencyjny do zatrzymania wody na obszarze.

Na terenie nie znaleziono znacznie większych barier ani ograniczeń wykorzystania tego obszaru. Zgodnie z przeprowadzoną analizą na terenie koszar nie znajdowały się żadne stare obciążenia ekologiczne, z wyjątkiem miejsc o małej powierzchni płytko zanieczyszczonych substancjami ropopochodnymi.

Ilustracja 22: Prace budowlane w strefie ekonomicznej Šternberk, wrzesień 2012. Źródło: archiwum miasta Šternberk.

Ilustracja 23: Prace budowlane w strefie ekonomicznej Šternberk, wrzesień 2013. Źródło: archiwum miasta Šternberk.

Z drugiej strony realizację planu uniemożliwiało kilka przeszkód. Należały do nich wysokie koszty całego działania (według szacunków ok. 85 mln CZK), nachylenie terenu, ograniczone możliwości podłączenia infrastruktury technicznej, jej brak lub inne związane z tym problemy.

Rewitalizacja terenu była prowadzona w kilku etapach, aby rozłożyć w czasie wysokie koszty inwestycyjne. Najpierw zostały wyburzone 3 zdewastowane nieruchomości, drobne budynki, ciepłownia i zewnętrzny ogród. Następny etap obejmował zbudowanie infrastruktury (dróg i sieci inżynierskich). Było z tym powiązane zbudowanie kanalizacji deszczowej i ściekowej, zbiornika retencyjnego, instalacji wodociągowej i pierwsza część budowy drogi dojazdowej. Powstały 2 nowe stacje transformatorowe, zbudowano wewnętrzne rozprzężnice elektryczności i gazociąg średniego ciśnienia. Następnie dobudowano jezdnię drogi i przedłużono główne sieci infrastruktury.

Przewidywane koszty realizacji wynosiły około 85 mln CZK, rzeczywiste koszty były jednak niższe, konkretnie osiągnęły kwotę 65,5 mln CZK (inwestycje – 60,7 mln CZK, ochrona – 3,2 mln CZK, utrzymanie – 1,4 mln CZK).

Potrzebne środki finansowe miasto Šternberk uzyskało z własnego budżetu, źródeł zewnętrznych (głównie z dotacji wojewódzkich i krajowych) oraz ze sprzedaży poszczególnych obiektów i działek na terenie koszar.

Całkowite zrealizowane przychody wyniosły 123,6 mln CZK (sprzedaż – 98 mln CZK, dotacje – 17,5 mln CZK, wynajem – 5,5 mln CZK, pozostałe 2,6 mln CZK).

Początkowe szacunki przewidywały zrównoważony budżet, rzeczywistość wykroczyła jednak poza pierwotne oczekiwania, a projekt zakończył się wyraźnym zyskiem (+ 58 mln CZK).

Poziom atrakcyjności dla inwestorów wynika z kilku czynników. Do zasadniczych zalet należy usytuowanie na skraju miasta (nie zakłóca zabudowy mieszkaniowej), bezpośrednie powiązanie z drogą I/46 z dobrym (krótki czas, mała odległość) dojazdem do Ołomuńca, zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego, sieci inżynieryjne w dostatecznej ilości, wykwalifikowani pracownicy itd.

Efektem tego projektu jest funkcjonowanie 22 spółek, które prowadzą działalność gospodarczą w różnych branżach (np. chemia, produkcja maszynowa, transport). Po zrealizowaniu wszystkich planów gospodarczych zgodnie z szacunkami powinno powstać 400 nowych miejsc pracy.

Strefa ekonomiczna Šternberk w 2013 roku zwyciężyła w kategorii Brownfield w ramach konkursu pod nazwą Inwestor i Nieruchomość gospodarcza 2013 roku, ogłoszonego przez agencję CzechInvest.

Miasto Šternberk za realizację projektu „Strefa ekonomiczna Šternberk” zdobyło także 2. miejsce w krajowej rundzie ogólnoeuropejskiego konkursu Europejskie ceny za wsparcie przedsiębiorczości 2013 w kategorii Nagroda za rozwój otoczenia gospodarczego.

Szczegółowe informacje o strefie ekonomicznej są dostępne na <http://zona.sternberk.eu/>.

Ilustracja 24: Prospekt strefy ekonomicznej w Šternberku.
Źródło: archiwum miasta Šternberk.

● Brownfield po fabryce włókienniczej FROTEX w Prudniku i jego przekształcenie w strefę ekonomiczną

Fabrykę włókienniczą pod nazwą Zakłady Przemysłu Bawełnianego „Frotex” S.A. założył w Prudniku w 1845 roku Samuel Fränkel. Firma szybko stała się największym producentem materiałów tekstylnych w Europie.

W latach 1910–1938 fabryka zatrudniała do 4 000 pracowników.

Fabryka funkcjonowała z powodzeniem także po drugiej wojnie światowej, gdy została znacjonalizowana. Po 1989 roku fabrykę sprywatyzowano. Znaczne zadłużenie firmy doprowadziło do zwolnienia setek pracowników i wysokiego bezrobocia.

Gmina Prudnik w 2006 roku wykupiła jedną z hal, którą wyremontowała, a dnia 5.11.2011 roku otworzyła uroczyscie jako Prudnicki Ośrodek Kultury.

W 2010 roku zakład znalazł się w stanie likwidacji, a zarządca masy upadłościowej ogłosił sprzedaż majątku spółki. Mimo kilku reklamom w prasie nie udało się znaleźć kupca, który chciałby nabyć cały teren. Inwestorzy byli zainteresowani raczej kupnem części budynków i gruntów. W 2011 roku przedsiębiorstwo ogłosiło upadłość i zakończyło produkcję. W marcu 2011 roku, zaledwie rok po upadłości, hale fabryki były zdewastowane na tyle, że niemożliwe było wznowienie produkcji.

Środki trwałe fabryki były stopniowo niszczone i rozkradane, w wyniku czego hale zostały pozbawione szyb, instalacji rurowych, grzejników, elementów elektrycznych i żeliwnych, desek podłogowych, krat i okuć. Mimo formalnej ochrony obiekt był dostępny praktycznie bez przeszkód.

W grudniu 2011 roku markę „Frotex” kupiła firma Greno z siedzibą w Pietrzykowicach koło Kątów Wrocławskich, która jest producentem i importerem produktów bawełnianych, w tym ręczników i bielizny pościelowej. Mimo podobnego asortymentu firma Greno nie była jednak zainteresowana kupnem całego zakładu.

Na przykładzie dawnego zakładu przemysłu bawełnianego Frotex w Prudniku można zidentyfikować czynniki, które utrudniają, a nawet uniemożliwiają proces transformacji obszarów postindustrialnych. Wśród najważniejszych problemów i przeszkód można wskazać:

- Instytucjonalne, polegające na braku woli organów samorządowych do przeprowadzenia w gminie zmiany planów zagospodarowania, jak również braku rozwiązań instytucjonalnych na poziomie państwowym, umożliwiających przejęcie i rozwój opuszczonego obszaru postindustrialnego przez lokalne władze gminy, co umożliwiłoby uporządkowanie zdegradowanej przestrzeni
- Prawne, polegające na braku aktualnych planów, w szczególności miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, umożliwiającego zmiany w wykorzystaniu ziemi i transformacji funkcjonalnej;
- Własnościowe, wynikające ze skomplikowanej struktury własnościowej gruntów, brak informacji o aktualnym właścicielu lub brak kontaktu w związku z groźbą postępowania karnego lub skarbowego. Właściciel nie jest zainteresowany ujawnieniem z powodu długów spółki przekraczających wartość gruntu z fabryką, co prowadzi do dalszej dewastacji i zmniejszania wartości majątku firmy.

Fabryka danych zakładów została zamknięta w 2014 roku.

*Ilustracja 25: Zdjęcie fabryki włókienniczej FROTEX – hala produkcyjna i kwadratowa narożna wieża zakończona blankami.
Źródło: Włodek k1 – Dzieło własne, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=58312268>.*

W 2016 roku radni wojewódzcy zdecydowali w specjalnej uchwale o przekazaniu 300 000 złotych na gminę Prudnik. Środki te zostały przeznaczone na modernizację dróg dojazdowych i placu manewrowego obok hal pozostawionych przez firmę Fortex. Hale zostały odnowione na potrzeby firmy Henniges, która rozpoczęła tu produkcję we wrześniu 2016 roku. Henniges Automotive to firma amerykańska założona w 1863 roku, która produkuje uszczelki i komponenty tłumiące wibracje dla przemysłu samochodowego.

W Prudniku firma Henniges Automotive zatrudnia 150 pracowników. Na terenie działają także inne firmy (producent mebli tapicerowanych Fabryka Mebli Prudnik Sp. z o.o. z 400 pracownikami, producent akwariów i terrariów Diversa ze 100 pracownikami, producent komponentów dla przemysłu samochodowego Spółdzielnia Pionier ze 100 pracownikami).

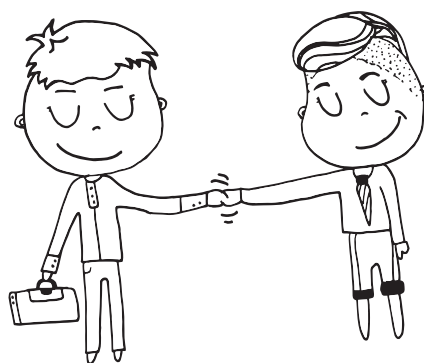
Ze względu na stworzenie zachęt inwestycyjnych hala produkcyjna jest włączona do specjalnej strefy ekonomicznej. Są zwolnione z podatku od nieruchomości w ramach wsparcia de minimis. Przedsiębiorcy mogą wykorzystać programy wsparcia finansowego obejmujące szkolenia, asygnaty, zwrot kosztów płacowych, zakup wyposażenia itp., które oferuje powiatowy urząd pracy.

Hale produkcyjne mają dostęp do wszystkich potrzebnych źródeł – elektryczności, wodociągu i kanalizacji, sieci drogowej. Całkowita powierzchnia hal wynosi 20 638,45 m².

Ilustracja 26: Zdjęcia hal produkcyjnych firmy Henniges Automotive.
Źródło: archiwum Powiatu Prudnickiego.

Transgraniczna współpraca gmin

● Wspólna historia i wspólna przyszłość

Przedstawiciele gmin członkowskich Mikroregionu Šternbersko odwiedzili w ramach dwudniowej wycieczki dnia 7.06.2019 r. polski sekretariat Euroregionu Pradziad. Dyskutowali tutaj na temat współpracy transgranicznej i możliwości znalezienia partnera projektowego.

Burmistrz gminy Domašov u Šternberka inż. Michaela Procházková wróciła po wizycie w sekretariacie Euroregionu Pradziad z ideą projektu ukierunkowanego na wspólne działania w dziedzinie historii, a zwłaszcza tradycji. Terytorium Czech i Polski to obszar o wspólnej historii, który jednocześnie także współcześnie boryka się z podobnymi problemami w życiu codziennym mieszkańców.

Pracownicy Euroregionu Pradziad pomogli pani burmistrz w znalezieniu odpowiedniego partnera projektowego, którym została Gmina Popielów.

Po kilku wspólnych spotkaniach partnerów projektowych został przygotowany projekt, a w październiku 2019 roku został złożony wniosek do Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Pradziad o dofinansowanie z programu INTERREG V-A Republika Czeska – Polska*, na projekt pod nazwą Wspólna historia i wspólna przyszłość (dalej tylko projekt). Projekt uzyskał dofinansowanie, a w styczniu 2020 roku rozpoczęto jego realizację.

Projekt stawia sobie za cel rozpoczęcie i rozwinięcie współpracy transgranicznej, opartej na wspólnym rozwoju historycznym i tradycjach. Gmina Domašov u Šternberka w 2020 roku obchodziła ważną rocznicę, 800 lat od założenia gminy, a w ramach mikroprojektu planuje zrealizowanie trzech działań z aktywnym udziałem polskiego partnera Gminy Popielów. Przedstawiciele gminy Domašov u Šternberka w podobny sposób uczestniczyli w sportowej i dwóch kulturalnych imprezach w Polsce.

Częścią projektu są następujące działania:

- Noworoczne spotkanie z orkiestrą cymbałową (styczeń 2020): w ramach wspólnego spotkania obywateli Domašova u Šternberka i obywateli Gminy Popielów, przy akompaniamencie muzyki na cymbałach został uroczystie zainaugurowany Nowy Rok. Podczas imprezy wystąpił polski chór.
- Bajkowa wieś (czerwiec 2022): Ta impreza jest przeznaczona dla rodzin z dziećmi, dla których zostanie przygotowana bajkowa trasa z kilkoma przystankami. Po jej pokonaniu odbędzie się pokaz czeskiej tradycji - ścinania drzewka majowego z wieczorną zabawą w plenerze.
- Dni gminy Domašov u Šternberka z okazji 800 lat od pierwszej pisemnej wzmianki o gminie (sierpień 2021): Kluczowe działanie projektu, w ramach którego była prezentowana czeska i polska kultura (polska legenda o świętym Marcinie), pokazy tradycyjnej czeskiej i śląskiej gastronomii. Nastąpiło uroczyste uruchomienie naprawionego zegara na wieży kościoła św. Marcina.
- Bajkowa noc na zamku w Karłowicach (maj 2022),
- Spotkanie na dobry początek lata (czerwiec 2021),
- Dożynki w gminie Popielów (sierpień 2021).

Działania nr 4, 5 i 6 realizuje partner projektu Gmina Popielów w ramach swojego mikroprojektu pod nazwą „Kultura ponad granicami”, a czeski partner będzie w tych działaniach aktywnie uczestniczyć.

Budżet projektu wynosi 14 417,19 €.

Realizacja mikroprojektu była pierwotnie planowana na 9 miesięcy, ze względu na sytuację epidemiczną związaną z pandemią Covid-19 okres jego realizacji został wydłużony do 30 miesięcy. Ten typ działania nie może być realizowany w formie on-line.

Ilustracja 27: Spotkanie na dobry początek lata - festiwal sportu dla całej rodziny, czerwiec 2021. Źródło: archiwum gminy Popielów.

* Każdy z partnerów projektu złożył swój wniosek do właściwego sekretariatu (typ C - samodzielny mikroprojekt).

*Ilustracja 28: Występ gości z Polski podczas obchodów 800-lecia powstania miejscowości.
Źródło: archiwum gminy Domašov u Šternberka.*

● W poszukiwaniu piękna żydowskich cmentarzy

Celem projektu jest rozwój ruchu turystycznego na polsko-czeskiej granicy, ukierunkowany na zachowanie i rozpropagowanie elementów wspólnego dziedzictwa kulturowego, jakim są cmentarze żydowskie.

*Ilustracja 29: Cmentarz żydowski w Białej.
Źródło: archiwum Mikroregionu Šternbersko.*

Cmentarz żydowski w Białej zajmujący około połowy hektara jest uważany za największy i najstarszy cmentarz żydowski w regionie opolskim. Uwagę zwraca jego niezwykle położenie: cmentarza nie założono bowiem na równinie, ale na stromym zboczu wzgórza, na którym leży miasto Biała. Kiedyś znajdował się poza granicami miasta, dziś jest na jego skraju. Szacuje się, że na zboczu zostało pochowane około 3 000 Żydów, do dziś zachowało się około 900 nagrobków (w tym około 600 z XIX wieku). Ostatni pogrzeb odbył się tutaj w 1938 roku, gdy w Białej mieszkało już tylko kilka żydowskich rodzin (gmina żydowska rozpadła się już w 1914 roku).

Celem projektu było odrestaurowanie wybranych nagrobków cmentarza żydowskiego w miejscowości Osoblaha oraz naprawa muru wokół cmentarza. W Białej w ramach projektu powstała infrastruktura (chodnik), umożliwiająca dojście do żydowskiego cmentarza w tej miejscowości. Ponadto powstał szlak turystyczny między tymi dwoma cmentarzami o długości 19 km, której trasa jest wytyczona na mapie,

Cmentarz żydowski w miejscowości Osoblaha to najcenniejszy tego typu obiekt w Republice Czeskiej. Na tym samym miejscu istniał prawdopodobnie od końca IV wieku. Cmentarz jest cenny przede wszystkim ze względu na dużą liczbę zachowanych nagrobków, których jest tu 313, przy czym najstarszy pochodzi z 1694 roku, a ponadto upamiętnia wiele słynnych postaci pochodzenia żydowskiego, które swoim znaczeniem daleko wykraczały poza dzieje regionu. Żydowskie osadnictwo w rejonie Osoblahy jest udokumentowane od XIV wieku, ale Żydzi odeszli stąd jeszcze przed drugą wojną światową. Na przykład w 1865 roku Żydzi stanowili 30% mieszkańców Osoblahy.

*Ilustracja 30: Najstarszy zachowany nagrobek pochodzi z 1621 roku.
Źródło: archiwum Mikroregionu Šternbersko.*

a także widocznie oznaczona w terenie. Dzięki projektowi opracowano wiele materiałów promocyjnych, zorganizowano wiele imprez poznawczych i zacieśniono współpracę między partnerami, czyli polską miejscowością Białą i czeską Osoblaha. Projekt był realizowany w 2019 roku.

Projekt został dofinansowany z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Pradziad – Programu współpracy transgranicznej Interreg V-A Republika Czeska – Polska.

Całkowite koszty projektu wyniosły 67 645,12 €, wartość współfinansowania z Europejskiego funduszu Rozwoju Regionalnego wyniosła 55 488,96 €.

● Pozostać w pamięci pokoleń

Celem projektu jest zwiększenie atrakcyjności turystycznej nie tylko miast partnerskich Białej i Města Albrechtic, ale całego polsko-czeskiego pogranicza, co powinno nastąpić dzięki renowacji elementów wspólnego dziedzictwa kulturalnego w postaci pomników ofiar pierwszej wojny światowej. Aby zwiększyć liczbę odwiedzających w tych ważnych miejscach, zbudowano między innymi także pawilon muzyczny w Białej i drewniane zadaszenie w miejscowości Město Albrechtice.

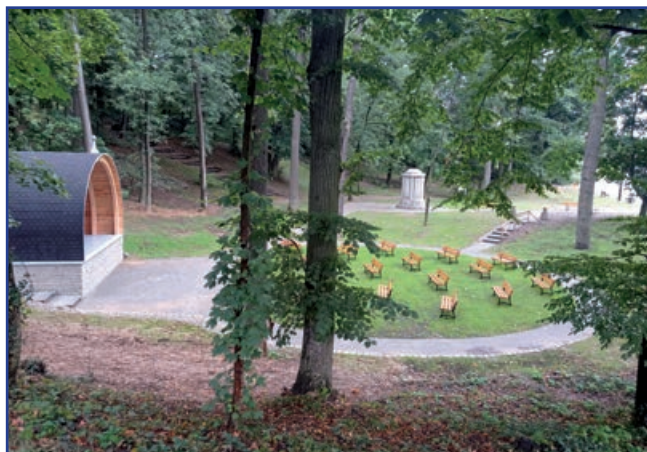
W efekcie zrealizowania projektu wzrósł ruch turystyczny na pograniczu, odnowiono miejsca atrakcyjne turystycznie i zabytki historyczne, ale także zwiększyła się liczba wzajemnych wizyt przedstawicieli gmin i mieszkańców obu miast partnerskich nie tylko w ramach realizacji projektu.

W trakcie projektu zostały zrealizowane następujące działania:

- Odnowienie pomnika w Białej i prace w jego okolicy: renowacja pomnika ku czci ofiar pierwszej wojny światowej, uporządkowanie i aranżacja terenu wokół pomnika, budowa pawilonu muzycznego z wyposażeniem, stworzenie połączeń komunikacyjnych między nowym a istniejącym obiektem projektowym, montaż tablicy informacyjnej.
- Odnowienie pomnika w miejscowości Město Albrechtice i prace w jego okolicy: renowacja pomnika w parku B. Smetany z przywróceniem pierwotnego znaczenia, uzupełnienie małej architektury (ławeczki, kosze), zbudowanie drewnianego zadaszenia i montaż tablicy informacyjnej.
- Uroczyste zakończenie projektu w miejscowości Město Albrechtice, celem będzie przybliżenie mieszkańcom i przedstawicielom gminy Biała rzeczywistego znaczenia zabytku, a także przypomnienie okresu międzywojennego (wraz z programem artystycznym, wystawami, zwiedzaniem).
- Ukończenie polskiej części projektu z udziałem przedstawicieli Města Albrechtice, wspomnienie o czasach, którym poświęcony jest odnowiony pomnik (np. kino plenerowe, program artystyczny).

Projekt został dofinansowany z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Pradziad – Programu współpracy transgranicznej Interreg V-A Republika Czeska – Polska.

Całkowite koszty projektu wyniosły 58 736,90 €, wartość współfinansowania z Europejskiego funduszu Rozwoju Regionalnego wyniosła 30 000 €.

*Ilustracja 31: Pawilon muzyczny w Białej.
Źródło: archiwum Mikroregionu Sternbersko.*

● Centrum Zdrowia Bohuňovice

Centrum Zdrowia Bohuňovice (dalej tylko Centrum Zdrowia) to kompleks, który już od 2003 roku oferuje odwiedzającym różne możliwości spędzania czasu wolnego, w ramach pełnego relaksu albo aktywności sportowej. Bazę tworzy dom noclegowy z 70 miejscami i sąsiadujący z nim rodzinny park wodny z prawie 17-metrowym basenem pływackim, z saunami, hydromasażem, solarium i siłownią.

Centrum Zdrowia organizuje również kursy nauki pływania i gimnastyki dla przedszkoli, szkół, dla seniorów i innych grup zainteresowanych.

Centrum Zdrowia znajduje się w miejscowości Bohuňovice przy licznie uczęszczanej trasie rowerowej między Ołomuńcem a Jesionikami.

Historia Centrum Zdrowia

Pierwotnie mieściła się tu Spółdzielnia Rolna Dolany z siedzibą w Bohuňovicach, budynek „Kord“, potocznie nazywany Blaszkami (czes. „Plecháč“). Porozdzieleniu spółdzielni rolnych Dolany i Bohuňovice w latach 1995–1997 postępowała totalna dewastacja obiektu przy całkowitym braku zainteresowania nie tylko właścicieli, ale też wierzyciela zastawnego, banku KB. Obiekt został sprzedany grupie ARTEKO, która uzyskała kredyt w banku KB w wysokości 36 mln CZK, nie spłaciła go i „zniknęła“. W centrum miejscowości powstał w ten sposób klasyczny browfield ze wszystkimi negatywnymi zjawiskami, wraz z gromadzeniem się problematycznych grup z okolicy,

W 1997 roku gmina zaproponowała wykupienie obiektu od wierzyciela zastawnego na potrzeby szybkiego zakwaterowania ludzi, poszkodowanych przez powódzie w powiecie Ołomuniec, wierzyciel zastawny KB w końcu zgodził się na odsprzedaż gminie obiektu z gruntem za 2 mln CZK.

*Ilustracja 32: Obiekt dawnej siedziby Spółdzielni Rolnej Bohuňovice, stan przed remontem.
Źródło: archiwum gminy Bohuňovice.*

W latach 1997 i 1998 gmina najpierw prowizorycznie, a potem całościowo wyremontowała skrzydło mieszkalne (koszt ok. 5 mln CZK), aby zakwaterować tam tymczasowo osoby poszkodowane przez powódź w powiecie Olomuniec. W samej gminie powódź nie wyrządziła żadnych szkód.

*Ilustracja 33: Skrzydło mieszkalne Centrum Zdrowia po ociepleniu i zadaszeniu w latach 1997 i 1998.
Źródło: archiwum gminy Bohuňovice.*

W 1998 roku na podstawie dwóch analiz rada gminy zdecydowała, że główny obiekt nie zostanie zburzony, ale że gmina spróbuje go wyremontować i zaadaptować na „Centrum medyczno-rehabilitacyjne” z basenem do nauki pływania.

W 1999 roku została wykonana dokumentacja projektowa na potrzeby pozwolenia budowlanego i rozpoczęto etap ocieplania elewacji budynku. Gmina uzyskała dotację z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RCz na prace projektowe, a z Czeskiej Agencji Energetycznej (dawna organizacja budżetowa Ministerstwa Przemysłu i Handlu RCz) na oszczędności energii. W latach 1999-2000 został zakończony etap ocieplania elewacji.

W latach 2000-2001 został przeprowadzony II etap – remont części II kondygnacji nadziemnej i dachu, sfinansowany z dotacji z Programu Pilotażowego Funduszy Przedstrukturalnych UE - Haná. Prace zostały dokończone dzięki dotacji z budżetu państwa RCz w wysokości ok. 35 mln CZK w latach 2001-2002.

Odbiór obiektu rozpoczął się pod koniec 2002 roku, a na początku maja 2003 roku wszystko było już przygotowane do działalności (od strony „papierów”, technicznej i kadrowej).

Ilustracja 34: Dokumentacja projektowa a rzeczywistość – wnętrze Centrum Zdrowia Bohuňovice. Źródło: archiwum gminy Bohuňovice.

Całkowite koszty, wraz z pierwotnym zakupem, zainwestowane w ciągu niemal 6 lat (1997-2003), wyniosły kwotę ok. 52 mln CZK. Według biegłych jednak ukończone dzieło miało w rzeczywistości mniej więcej dwukrotną wartość.

Ilustracja 35: Centrum zdrowia Bohuňovice w 2002 roku. Źródło: archiwum gminy Bohuňovice.

Obiekt Centrum Zdrowia w 2002 roku został uznany za „Budowę 2002 roku Kraju Ołomunieckiego”.

Uroczyste otwarcie Centrum odbyło się 9.05.2003 roku.

Teren Centrum Zdrowia i samo Centrum są nadal rozwijane. W kolejnych latach przy wsparciu Kraju Ołomunieckiego uzupełniono wyposażenie o bramki obrotowe, taras do opalania się latem (2005 rok), niezwykle potrzebny parking (2006 rok), a także wykonano remont 12 pokoi w skrzydle mieszkalnym (2012 rok). W 2008 roku przybył też bankomat.

Centrum Zdrowia, mimo że wokół powstają kolejne parki wodne, jest licznie odwiedzany i stale ma godne uwagi wyniki gospodarcze.

Informacje gospodarcze i wyniki z okresu funkcjonowania Centrum Zdrowia.

Obiekt Centrum Zdrowia jest prowadzony przez firmę CZ Bohuňovice s.r.o. (dalej także jako Spółka), której jedynym właścicielem jest gmina Bohuňovice. Powodem założenia spółki był głównie bardziej efektywny model zarządzania niż za pośrednictwem jednostki organizacyjnej gminy lub organizacji budżetowej, a także problematyka podatku od wartości dodanej. Spółka ma wynajęte nieruchomości i własny majątek ruchomy. Spółka prowadzi jeszcze kino i dom kultury, ale pod względem księgowym są to oddzielne ośrodki (ośrodek 2 i 3).

W ciągu 10 lat funkcjonowania gmina zainwestowała w nieruchomości Centrum Zdrowia, także w formie różnych dotacji kwotę ponad 6 mln CZK, podwyższyła także kapitał zakładowy spółki o 600 tys. CZK.

W ciągu 10 lat funkcjonowania gmina Bohuňovice przekazała Spółce na naprawy nieruchomości w obiekcie ok. 550 tys. CZK. Gmina kupiła także od Spółki za 180 tys. CZK 3-letni samochód Škoda Fabia.

Spółka z drugiej strony odprowadziła do gminy w czynszu najmu za nieruchomość i za kupno nieruchomości od gminy łącznie 2 780 tys. CZK.

Dotacja eksploatacyjna dla CZ Bohuňovice s.r.o. – ośrodek 1 Centrum Zdrowia osiągnęła w ciągu dziesięciu lat funkcjonowania łącznie 2 300 tys. CZK.

Bieżące naprawy wynajętego majątku i renowację majątku ruchomego przeprowadza spółka CZ Bohuňovice s.r.o. z własnych zysków. Chodzi co roku o dziesiątki, a nawet setki tysięcy CZK.

Nie można też pominąć innych korzystnych efektów dla gminy. Nauka pływania dla szkół, kursy pływania, pływanie dla seniorów, pomieszczenia dla świetlicy i przedszkola, konserwacja bankomatu w gminie, baza tymczasowego zakwaterowania w przypadkach kryzysu dla całego regionu i inne korzyści.

Także po dziesięciu latach kontynuowano modernizację wnętrz i innych działów Centrum, przy czym spółka CZ Bohuňovice s.r.o. w wielu przypadkach wkładała własne środki w rozległe naprawy nieruchomości, za które powinna płacić gmina – właściciel nieruchomości, dzięki czemu gmina mogła zaoszczędzić gminne pieniądze. Gmina w ten sposób realnie nie wydaje własnych środków na funkcjonowanie tej placówki, oczywiście gdy uczciwie podliczy się coroczne dotacje eksploatacyjne z gminy dla Spółki, a także odliczy się odprowadzenia dla Spółki z gminy (czynsz najmu, remonty, również o większym zakresie, zniżka z najmu na działalność szkolnej świetlicy, efektywne prowadzenie kina i domu kultury, funkcjonowanie fontanny w parku gminnym). Trudno obliczalne są także inne korzyści, takie jak zatrudnienie w gminie, korzystanie z usług miejscowych przedsiębiorców dzięki turystycznej noclegowni, tania i bezpieczna nauka pływania dla dzieci w wieku szkolnym oraz inne.

Do 2009 roku placówka była całkowicie samowystarczalna pod względem ekonomicznym, działała bez dotacji na eksploatację, a nawet generowała zysk. W okresie kryzysu gospodarczego do dziś funkcjonowania Centrum trzeba dotować z budżetu gminy kwotą około 500 tys. CZK/rok.

W 2021 roku placówka działa już przez niewiarygodnych 18 lat. Czas jednoznacznie pokazał, że przy realizacji i następnie wyborze modelu prowadzenia Centrum gmina nie popełniła wielu błędów, dlatego ogólnie można ten projekt, wbrew krytykom, ocenić pozytywnie.

Plany na przyszłość

Dokończenie przeróbek i modernizacji wnętrz skrzydła noclegowego, w tym urządzenie pokoiów bez barier i przygotowanie zaplecza dla rowerzystów.

- Uruchomienie kolejnych usług dla odwiedzających, w szczególności zapewnienie możliwości wyżywienia i zakwaterowania.
- Uzupełnienie klimatyzacji w strefie wodnej o możliwość chłodzenia latem.
- Zakończenie wymiany elementów stalowych w strefie wodnej na stal nierdzewną lub plastik.
- Zapewnienie nowych atrakcji do strefy wodnej.
- Informacje ON-LINE o funkcjonowaniu dla odwiedzających Centrum Zdrowia.
- Nacisk na promocję Centrum Zdrowia w zakresie nowoczesnych metod ukierunkowanych w szczególności na rodziny z dziećmi.

Wolontariat

● Wolontariat i workcamp

Gmina Hlásnice jak wiele innych małych gmin, gdzie nie działa dużo spółek, wykorzystuje wolontariat swoich obywateli i innych wolontariuszy jako formę partycypacji ludności w kształtowaniu przestrzeni publicznej, obiektów gminy oraz w rozwoju życia kulturalnego i społecznego lokalnej wspólnoty.

*Ilustracja 36: Historyczny szkic kaplicy św. Jerzego w Hlásznyce.
Źródło: archiwum gminy Hlásznyce*

remont wnętrza w 2014 roku, jak i odnowienie fasady kaplicy w 2015 roku.

Inną dziedziną partycypacji obywateli w miejscowości Hlásznyce jest obiekt Centrum Społecznościowego z ogrodem, placem zabaw i boiskiem. Gmina zrealizowała kilka projektów, które na zasadzie wolontariatu wsparli zarówno rodzice, jak i dzieci, którzy w ramach partycypacji brali również udział w przygotowaniu planów rozszerzenia placu zabaw dla dzieci i odnowienie nawierzchni boiska wielofunkcyjnego.

*Ilustracja 37: Obywatele gminy Hlásznyce podczas prac na placu zabaw.
Źródło: archiwum gminy Hlásznyce.*

*Ilustracja 38: Wolontariusze spośród hlásznickich rodzin oczyszczają wąwóz zarośniętej historycznej drogi.
Źródło: archiwum gminy Hlásznyce.*

Z uwagi na potrzebę urządzenia przestrzeni publicznej w gminie i poprawy możliwości spacerów po okolicy, połączenia ich z innymi trasami turystycznymi i wycieczkowymi w pobliżu, którymi zainteresowanie obywatele wyrazili w ramach badania ankietowego na temat poprawy warunków życia w gminie, w 2015 roku gmina rozpoczęła współpracę z Instytutem architektury ogrodu i krajobrazu Wydziału Ogrodnictwa Uniwersytetu Mendla w Brnie. Wybrani studenci w ramach swoich prac semestralnych przygotowali projekty aranżacji wskazanych przestrzeni publicznych i utworzenia systemu ścieżek w okolicy miejscowości z uwzględnieniem nasadzeń nowej zieleni do ochrony terenów zabudowanych miejscowości. Na podstawie otrzymanych prac pierwsi wolontariusze spośród hlásznickich rodzin już w 2016 roku rozpoczęli oczyszczanie wąwozu zarośniętej historycznej drogi w północnej części gminy.

*Ilustracja 39: Burmistrz Marián Marghold dyskutuje z przedstawicielami Instytutu architektury ogrodu i krajobrazu Wydziału Ogrodnictwa Uniwersytetu Mendla w Brnie o formie aranżacji przestrzeni publicznej.
Źródło: archiwum gminy Hlásnice.*

● Przyłączenie się do międzynarodowych działań wolontariatu

Na początku 2017 roku burmistrz gminy zapoznał się z działaniami organizacji pozarządowej INEX – Sdružení dobrovolných aktivít, z.s. [Stowarzyszenie wolontariatu]. Ta organizacja już od 1991 roku zajmuje się międzynarodowym wolontariatem i międzykulturową edukacją. Idea połączenie lokalnego i międzynarodowego wolontariatu zainspirowała przedstawicieli gminy, dlatego w 2017 roku po raz pierwszy gmina włączyła się do organizowania workcampów dla wolontariuszy, zapewniła również zaplecze obozu przygotowawczego dla międzynarodowego zespołu ambasadorów-wolontariuszy projektu Piłka nożna na rzecz rozwoju, który za pośrednictwem piłki nożnej podczas imprezy objazdowej po całej RCz ma zbliżyć młodych ludzi z różnych grup społecznych oraz upowszechniać zasadę fair play i wzajemnego szacunku.

Ilustracja 40: Dokumentacja fotograficzna workcampu dla wolontariuszy. Źródło: archiwum gminy Hlásnice.

Gmina Hlásnice jako organizator w latach 2017–2019 w letnich miesiącach od czerwca do sierpnia urządziła kilka workcampów dla wolontariuszy, zanim te działania sparaliżowała sytuacja związana z najróżniejszymi ograniczeniami, będącymi następstwem pandemii koronawirusa. Były to krótkie akcje weekendowe lub dwutygodniowe workcampsy, w których uczestniczyły zespoły liczące od 6 do 12 wolontariuszy z różnych zagranicznych kierunków – przeważnie z Europy, ale także z kontynentu amerykańskiego, z Afryki i z Azji.

Co to jest workcamp?

To 1-3-tygodniowy projekt wolontariatu, gdzie grupka wolontariuszy razem pracuje, spędza czas wolny, poznaje okolicę i miejscowych mieszkańców. Zwykle pracuje się 6 godzin dziennie przez 5 dni w tygodniu. Praca przeważnie nie wymaga specjalnych kwalifikacji ani doświadczenia i jest bezpłatna. Ważna jest przede wszystkim motywacja wolontariuszy.

Workcampy są organizowane na podstawie zapotrzebowania, jakie występuje w danej lokalizacji, zawsze we współpracy stowarzyszenia INEX z lokalnymi partnerami jako organizatorami indywidualnych projektów. Częścią projektów jest nie tylko praca ochotnicza, ale też wspólne działania wolontariuszy i miejscowych obywateli. Workcampy to także okazja do kształcenia się w dziedzinie danego projektu, poznawania regionu i konkretnej gminy, zapoznania się z działalnością danej organizacji pozarządowej, a także możliwość wzajemnego poznawania swojej kultury przez wolontariuszy i przedstawicieli miejscowej społeczności. Organizator ma obowiązek zapewnić wolontariuszom zakwaterowanie, wyżywienie, możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego. Wolontariusze płacą tylko za podróż do miejsca projektu i z powrotem.

Ilustracja 41: Dokumentacja fotograficzna workcampu dla wolontariuszy. Źródło: archiwum gminy Hlásnice.

W 2020 roku minęło dokładnie 100 lat od czasu, gdy odbył się pierwszy workcamp. Sama idea narodziła się w głowie szwajcarskiego inżyniera i pacyfisty Pierre'a Cérésol'a. INEX działa w dziedzinie wolontariatu w RCz już od 30 lat, a od 1994 roku jest członkiem ogólnoeuropejskiej sieci organizacji wolontariackich. Dla organizatorów workcampów w RCz stowarzyszenie INEX jest doświadczonym partnerem, który pomaga organizatorom w przygotowaniu projektu, prezentacji projektu dla zagranicznych wolontariuszy, w szkoleniu przedstawicieli organizatora i kierowników grup wolontariuszy, a także w kwestiach administracyjnych, związanych z wizytą zagranicznych wolontariuszy w RCz. Jeśli wystąpią jakieś komplikacje w trakcie projektu, co się zdarza, organizatorzy mogą w każdej chwili zwrócić się do przedstawiciela INEX i wspólnie omówić daną sytuację.

● Doświadczenie gminy Hlásnice dotyczące workcampów

Organizator nie może zlekceważyć przygotowania projektu i przekazania wolontariuszom maksymalnej ilości informacji o miejscu, pracy, zakwaterowaniu, wyżywieniu i możliwościach aktywnego spędzania wolnego czasu w ramach ogłoszenia prezentującego projekt.

Organizator może zapewnić lokalnego kierownika projektu, który powinien być fachowo przeszkolony lub zatrudnić przeszkolonego kierownika, z którym należy omówić projekt i wcześniej pokazać kierownikowi zaplecze obozu. Szczególnie wtedy, gdyby w grupie któryś z wolontariuszy był niepełnosprawny.

Zaletą jest, gdy przedstawiciel organizatora mówi po angielsku.

Konieczne trzeba przygotować plan pracy na różną pogodę, mieć zapewnione narzędzia do pracy, materiał i ochronne środki robocze.

Każda praca musi być dobrze wyjaśniona, wcześniej muszą być ustalone możliwości poszczególnych wolontariuszy i z pomocą kierownika trzeba dobrze zaplanować poszczególne czynności.

Poinformować lokalną społeczność o obecności zagranicznych wolontariuszy i przygotować spotkanie wolontariuszy z miejscowymi mieszkańcami, np. wieczór połączony z degustacją kuchni międzynarodowej.

Zaplanować termin projektu z uwzględnieniem świąt lokalnych i większych imprez, gdzie wolontariusze mogą pomóc w przygotowaniu, organizacji i mogą ożywić program swoimi pomysłami.

Mimo początkowego skrzepowania miejscowa społeczność, głównie dzieci i młodzież, chętnie spotka się z zagranicznymi uczestnikami projektu, aby poćwiczyć umiejętności językowe i wzajemnie poznać swoją kulturę.

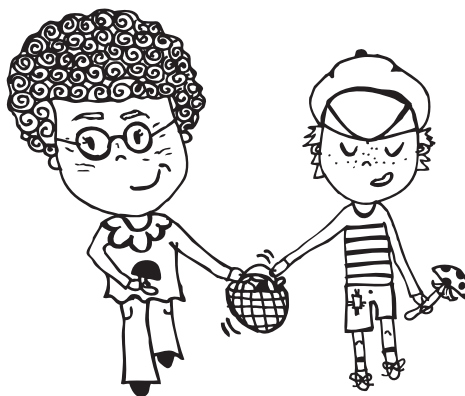

Ilustracja 42: Dokumentacja fotograficzna uczestników workcampu w gminie Hlásnice.

Źródło: archiwum gminy Hlásnice.

W ramach konkursu Wieś roku gmina Hlásnice w 2017 roku zdobyła Złotą Cegłę za kaplicę św. Jerzego za odnowienie objętych ochroną obiektów i zabytków o lokalnym znaczeniu, a w 2018 roku w tym samym konkursie o Nagrodę Kraju Ołomunieckiego za przywrócenie historycznego charakteru krajobrazu i otwarcie gminy na świat.

Opieka nad seniorami

● Opieka nad seniorami w mieście Šternberk

Jedną z organizacji, które w mieście Šternberk zapewniają opiekę nad seniorami, są Usługi socjalne [Sociální služby] Šternberk, organizacja budżetowa (dalej tylko organizacja lub także organizacja Usługi socjalne Šternberk).

Organizacja Usługi socjalne Šternberk została utworzona przez miasto Šternberk, od dnia 1.01.2002 r. Organizacja połączyła dotychczasowe jednostki organizacyjne miasta: Dom dla seniorów, Usługi opiekuńcze i Klub seniorów. W 2022 Usługi socjalne Šternberk będzie świętować już 20 lat swojego powołania. Organizacja od czasu swojego powstania składa się z kilku ośrodków, których liczba i rodzaj

zmieniały się z biegiem lat. Możemy przykładowo wymienić Centrum Informacji dla Seniorów, Usługi aktywizacyjno-socjalne dla Seniorów, a także Dom azylowy dla matki/ojca z dziećmi i in. Do niektórych zmian lub likwidacji ośrodka przyczyniło się zatwierdzenie ustawy o usługach socjalnych w 2006 roku, o przyszłości niektórych ośrodków zdecydował założyciel lub aktualne zapotrzebowanie na usługi.

W 2021 roku liczba ośrodków ustaliła się na poziomie 5 ośrodków świadczących usługi socjalne i zdrowotne lub zapewniających ich zarządzanie i funkcjonowanie, to znaczy:

- Dom dla Seniorów Šternberk, Na Valech 14, Šternberk,
- Usługi opiekuńcze, Komenského 40, Šternberk,
- Ośrodek opieki pielęgniarstwiej dla dorosłych, Komenského 40, Šternberk,
- Usługi ambulatoryjne, Komenského 40, Šternberk,
- Ośrodek ekonomiczno-administracyjny, Komenského 40, Šternberk.

Przeważającą grupą docelową organizacji są seniorzy i osoby z chorobami przewlekłymi lub niepełnosprawnością.

W czasie istnienia organizacji Usługi socjalne Šternberk, we współpracy z założycielem udało się w Šternberku wybudować całościowy kompleks usług socjalnych i zdrowotnych dla obywateli miasta Šternberka, gdzie mieszkańcy znajdują przede wszystkim wsparcie w zakresie usamodzielnienia i możliwości pozostawania we własnym domu przez jak najdłuższy czas.

Ilustracja 43: Siedziba organizacji Sociální služby [Usługi socjalne] Šternberk, organizacja budżetowa.

Pracownicy organizacji towarzyszą klientom już od ponad 20 lat. Najpierw pracują z nimi jako z członkami klubów zainteresowań lub klubów seniora, później osoby te stają się klientami usług w terenie i nie jest wyjątkiem, że niektóre z tych osób zostają też klientami także Domu dla Seniorów. Dochodzi do tego w przypadkach, gdy klienci stają się zależni od całodobowej opieki i nie mogą już pozostać sami w domu.

Bezsporną i znaczącą zaletą usług świadczonych przez organizację Usługi socjalne Šternberk jest to, że klienci i ich krewni lub osoby bliskie przez cały czas w kontaktach z organizacją spotykają się ze stale tym samym personelem, z tymi samymi pracownikami, znajdują się stale pod tym samym adresem. Jeśli skorzystają z usług organizacji, nie muszą potem w podeszłym wieku opuszczać miejsca i miasta, w którym całe życie mieszkali i pracowali.

Oprócz podstawowych usług socjalnych i zdrowotnych organizacja oferuje także wiele dodatkowych usług ambulatoryjnych, na przykład wypożyczalnię pomocy kompensacyjnych, organizowanie najróżniejszych imprez kulturalnych adresowanych do seniorów, a także podstawowe doradztwo socjalne i podobne.

Należy tu podkreślić, że bez znaczącego wsparcia finansowego założyciela miasta Šternberk nie byłoby możliwe świadczenie wymienionych usług na taką skalę i w takim zakresie. Duże wsparcie oferuje też Kraj Olomuniecki, zarówno finansowe, jak i fachowe i metodyczne.

Dom dla Seniorów Šternberk, Na Valech 14, Šternberk

Dom dla Seniorów powstał w dawnym przedszkolu w 1994 roku. W pierwszych latach Dom dla Seniorów miał tylko 10 miejsc. Z upływem czasu w związku z potrzebami obywateli liczba miejsc musiała być jednak zwiększona do obecnych 17. Było to możliwe po przeniesieniu zaplecza eksploatacyjnego i zaplecza dla pracowników na poddasze domu.

Misja:

● Misją Domu dla Seniorów jest niesienie pomocy seniorom, którzy mają obniżoną zdolność zaspokojenia swoich podstawowych potrzeb życiowych i osobistych, a ich sytuacja wymaga pomocy innej osoby w codziennych sprawach, związanych z opieką i dbałością o zdrowie. Dom dla Seniorów udziela przede wszystkim takiego wsparcia, które umożliwia osobom starszym, aby jak najdłużej mogły zachować obecny poziom swojej samowystarczalności.

Liczba miejsc:

- 17 pensjonariuszy.

Godziny otwarcia:

- opieka całodobowa.

Podstawowe usługi:

- zapewnienie zakwaterowania,
- zapewnienie wyżywienia,
- pomoc w radzeniu sobie z codziennymi czynnościami przy sobie,
- pomoc w czynnościach higieny osobistej lub zapewnienie warunków do higieny osobistej,
- pośredniczenie w kontaktach ze środowiskiem społecznym,
- czynności terapeutyczno-społeczne,
- czynności aktywizacyjne,
- pomoc przy dochodzeniu praw, uzasadnionych interesów i w załatwianiu indywidualnych spraw.

W 2020 roku usługi socjalne w Domu dla Seniorów były świadczone w sumie 24 seniorom, którzy mają obniżoną zdolność zaspokojenia swoich podstawowych potrzeb życiowych i osobistych, a ich sytuacja wymaga pomocy innej osoby w codziennych czynnościach przy sobie i dbaniu o zdrowie. Wśród pensjonariuszy było 20 kobiet i 4 mężczyzn. Najwięcej pensjonariuszy, czyli 16 osób, było w grupie wiekowej powyżej 80 lat.

W 2020 roku wszyscy pensjonariusze mieli przyznany dodatek opiekuńczy, najwięcej pensjonariuszy - w sumie 10 - miało przyznany dodatek opiekuńczy IV stopnia. Wszystkim pensjonariuszom udzielane jest przede wszystkim takie wsparcie, które umożliwia osobom starszym, aby jak najdłużej mogły zachować obecny poziom swojej samowystarczalności.

Miasto Šternberk już od wielu lat boryka się z niewystarczającą liczbą miejsc w Domu dla Seniorów i obecnie kończy prace nad dokumentacją projektową nowego Domu dla Seniorów z 50 miejscami, zlokalizowanego przy ulicy Obloukovéj.

*Ilustracja 44: Dom dla Seniorów Šternberk, historia.
Źródło: Siedziba organizacji Sociální služby [Usługi socjalne]
Šternberk, organizacja budżetowa.*

*Ilustracja 45: Dom dla Seniorów Šternberk, Na Valech 14,
współczesność.
Źródło: archiwum organizacji Sociální služby [Usługi socjalne]
Šternberk, organizacja budżetowa.*

Usługi opiekuńcze, Komenského 40, Šternberk

Powstanie „miejskich usług opiekuńczych” jest datowana na rok 1991, gdy miasto Šternberk przejęło Usługi opiekuńcze od urzędu powiatowego w Ołomuńcu. W 1994 roku miasto Šternberk, dzięki wyremontowaniu i przebudowie budynku mieszkalnego na Dom z usługą opiekuńczą, stworzyło nowe zaplecze dla Usług opiekuńczych, przy ulicy Komenského 40. W 2002 roku Usługi opiekuńcze zatrudniały 6 opiekunek, obecnie funkcjonowanie Usług opiekuńczych zapewnia łącznie 17 pracowników.

Misja:

● Misją Usług opiekuńczych jest udzielanie pomocy i wsparcia w szczególności osobom, które są w mniejszym stopniu samowystarczalne z powodu wieku, przewlekłej choroby lub niepełnosprawności, a także rodzinom z dziećmi, które wymagają fizycznej pomocy innej osoby i jednocześnie są w niekorzystnej sytuacji materialnej. Usługi opiekuńcze przede wszystkim zapewniają możliwość jak najdłuższego pozostania w dobrze sobie znanym środowisku domowym oraz możliwość włączenia się do bieżącego życia społeczeństwa.

● Z terenowej formy usługi korzysta 300 osób, z formy ambulatoryjnej 12 osób.

Godziny otwarcia:

● codziennie w godz. 7.00 – 22.00, w tym w soboty, niedziele i święta.

Podstawowe usługi

- pomoc w radzeniu sobie z codziennymi czynnościami przy sobie,
- pomoc w czynnościach higieny osobistej lub zapewnienie warunków do higieny osobistej,
- zapewnienie posiłków lub pomoc w zapewnieniu posiłków,
- pomoc w zapewnieniu funkcjonowania gospodarstwa domowego,
- pośredniczenie w kontaktach ze środowiskiem społecznym.

W 2020 roku usługi opiekuńcze były świadczone w sumie 160 osobom, które są w mniejszym stopniu samowystarczalne z powodu wieku, przewlekłej choroby lub niepełnosprawności, a także rodzinom z dziećmi, które wymagają pomocy innej osoby i jednocześnie są w niekorzystnej sytuacji materialnej. Wśród pensjonariuszy było 114 kobiet i 46 mężczyzn. Najwięcej pensjonariuszy, czyli 91 osób, było

w grupie wiekowej powyżej 80 lat. W 2020 roku usługi opiekuńcze nie były świadczone żadnej rodzinie z dziećmi, które wymagałyby fizycznej pomocy innej osoby i jednocześnie były w niekorzystnej sytuacji materialnej.

Nie jest wyjątkiem, że usługi opiekuńcze są świadczone w domu klienta 3-5 razy dziennie. Zapewne rekordem będzie 13 wizyt dziennie w ramach usług opiekuńczych, gdy klient z powodu swojej choroby był wspierany w dotrzymaniu reżimu regularnego spożywania płynów.

Ilustracja 46: Dom z usługami opiekuńczymi przed przebudową. Źródło: archiwum organizacji Sociální služby [Usługi socjalne] Šternberk, organizacja budżetowa.

Ilustracja 47: Dom z usługami opiekuńczymi po remoncie. Źródło: archiwum organizacji Sociální služby [Usługi socjalne] Šternberk, organizacja budżetowa.

Ośrodek opieki pielęgniariskiej dla dorosłych, Komenského 40, Šternberk

Tylko wyjątkowo w Republice Czeskiej spotykamy się z tym, że organizacja budżetowa, która jest utworzona przez samorządową jednostkę terytorialną, ma własne niepaństwowe placówki służby zdrowia, w tym przypadku chodzi konkretnie o tzw. domową opiekę zdrowotną świadczoną przez pielęgniarki ogólne Ośrodka usług opiekuńczych. W organizacji Usługi socjalne Šternberk ten ośrodek działa już od 1994 roku i stanowi bardzo ważną część organizacji.

- Misją domowej opieki pielęgniariskiej jest opieka zdrowotna świadczona klientom w ich własnych środowisku społecznym. Opieka domowa jest ukierunkowana na utrzymanie i wsparcie zdrowia, pomoc w odzyskaniu zdrowia i zwiększeniu samowystarczalności, łagodzenie cierpienia osoby nieuleczalnie chorej.

Połączenie terenowej opieki zdrowotnej i terenowych usług opiekuńczych umożliwia wspieranie klienta i utrzymanie go jak najdłużej w jego naturalnym środowisku. Jedyną bolączką jest finansowanie domowej opieki zdrowotnej, które w ostatnich 10 latach jest znacznie niedoszacowane przez ubezpieczalnie zdrowotne. W celu zachowania zakresu opieki zdrowotnej na terenie miasta Šternberka, bez której klienci organizacji by się nie obejrzeli, założyciel musi także tutaj dokładać się do domowej opieki.

Zakres opieki zdrowotnej

- Opieka zdrowotna jest zapewniana na podstawie zalecenia rejestrującego lekarza.

Godziny otwarcia:

- codziennie w godz. 7.00 – 22.00, w tym w soboty, niedziele i święta.

Jeśli opiekę ordynuje lekarz, jest dla klientów bezpłatna, usługi są w pełni pokrywane przez ubezpieczalnie zdrowotne.

Za pośrednictwem domowej opieki pielęgniariskiej w 2020 roku opieka zdrowotna była świadczona w sumie 321 klientom w ich własnym środowisku społecznym. Wśród klientów było 207 kobiet

i 114 mężczyzn. Najwięcej było klientów w grupie wiekowej powyżej 65 lat, w sumie chodziło o 300 klientów. Najwięcej klientów było zarejestrowanych w Czeskiej Przemysłowej Ubezpieczalni Zdrowotnej, łącznie 125 klientów. Wszystkie czynności wykonane w ramach opieki domowej są ukierunkowane na utrzymanie i wsparcie zdrowia, pomoc w odzyskaniu zdrowia i zwiększeniu samowystarczalności, łagodzenie cierpienia osoby nieuleczalnie chorej.

Usługi ambulatoryjne, Komenského 40, Šternberk

Dział Usług ambulatoryjnych obejmuje kluby zainteresowań, kącik czytelniczy, wypożyczalnię pomocy kompensacyjnych, gazetkę organizacji.

Powstanie klubów zainteresowań w 2005 roku, które pod względem zakresu nie mają sobie podobnych, umożliwiła dotacja uzyskana ze Wspólnego Regionalnego Programu Operacyjnego w łącznej wysokości 2 859 710 CZK. W tabeli jest zawarte zestawienie klubów zainteresowań, które obecnie oferuje mieszkańcom miasta organizacja Usługi socjalne Šternberk, wraz z zakresem ich wykorzystania w latach 2018-2020.

Liczba klientów w roku

	Liczba miejsc	2018	2019	2020
Aktywizacyjne ćwiczenia dla seniorów	51	1 212	1 182	185
Joga dla zdrowia	24	532	581	165
Klub pracy z komputerem i internetem	18	416	347	106
Klub kultury	20	390	596	65
Klub prac ręcznych	14	229	364	96
Klub Seniorów I	25	724	636	78
Klub Seniorów II	25	404	478	88
Klub gier towarzyskich (od 2019 roku)	14	-	74	51
Klub śpiewu	14	55	83	15
Trening pamięci	18	189	200	63
ŁĄCZNIE	223	4 142	4 541	912*)

*) Ograniczenie z powodu pandemii Covid-19.

Tabela 3: Zestawienie klubów zainteresowań i liczba ich członków.

Źródło: Usługi socjalne [Sociální služby] Šternberk, organizacja budżetowa..

*Ilustracja 48: Klub Seniorów do 2004 roku.
Źródło: archiwum organizacji Sociální služby [Usługi socjalne]
Šternberk, organizacja budżetowa.*

*Ilustracja 49: Klub Seniorów obecnie.
Źródło: archiwum organizacji Sociální služby [Usługi socjalne]
Šternberk, organizacja budżetowa.*

Ośrodek ekonomiczno-administracyjny, Komenského 40, Šternberk

Ośrodek ekonomiczno-administracyjny zapewnia obsługę całej organizacji od strony eksploatacyjnej i finansowej. Chodzi przede wszystkim o przetwarzanie płac, prowadzenie księgowości, administrację i utrzymanie powierzonych budynków i majątku, przestrzeganie przepisów BHP i tym podobne.

Finansowanie organizacji Usługi socjalne Šternberk, organizacja budżetowa pochodzi z wielu źródeł, a tym samym wpływa na nie wiele czynników i wielkości, których organizacja nie jest w stanie bezpośrednio kontrolować. Na przykład liczba klientów w Usługach opiekuńczych, wielkość przychodów za udzieloną opiekę zdrowotną w Ośrodku opieki pielęgniarstwa, wielkość środków finansowych z wpłat za opiekę u klientów Domu dla Seniorów, przychody za czynności medyczne w Domu dla Seniorów, usługi fakultatywne, płatności za pobyt w Domy dla Seniorów.

● Senior Park

W Republice Czeskiej w 2006 roku została założona grupa Senior Park, czeska spółka akcyjna, która świadczy usługi dla klientów z Republiki Czeskiej, ale też zza granicy. Senior Park zapewnia bezbarierowe mieszkania dla seniorów i osób o zmniejszonej zdolności ruchu, także osób na wózku, wymagających pomocy osoby asystującej. Ten typ mieszkania jest przeznaczony dla klientów, którzy nie chcą korzystać z oferty domu dla seniorów lub doku z usługą opiekuńczą.

Parki dla Seniorów są projektowane jako budynki parterowe. W środku budynku jest atrium dostępne ze wszystkich mieszkań, zapewniające wystarczającą przestrzeń do relaksu i wypoczynku. Do

*Ilustracja 50: Senior Park w miejscowości Hlušovice.
Źródło: archiwum Senior Parku Hlušovice.*

mieszkań w zabudowie szeregowej należy też taras zewnętrzny z ogródkiem i wystarczająca liczba miejsc parkingowych.

Seniorzy w tym domu mieszkalnym mogą samodzielnie wybrać mieszkanie w mieszkaniach bez barier 1 pokój+kuchnia i łazienka albo 2 pokoje+kuchnia i łazienka, w których można mieć zwierzę domowe lub przyjmować wizyty z możliwością przenocowania. Osoby wynajmujące nie mają ustalonego regulaminu, zawsze tylko od nich zależy, czy przez całą noc chcą mieć otwarte okno albo jaki program w telewizji chcą oglądać, kiedy zjedzą śniadanie i o której pójść spać. Każde mieszkanie ma samodzielne wejście z zewnątrz.

Klienci mają zapewnione tzw. usługi pomocowe (assistance). Usługi pomocowe są pomyślane jako dodatkowa pomoc dla seniorów tak, aby z jednej strony rozwijały aktywność seniorów, np. w przypadku regularnych wycieczek, imprez towarzyskich, tematycznych pogadanek w ośrodku, koncertów i spotkań międzypokoleniowych z dziećmi ze szkół i przedszkoli. A z drugiej strony w ramach usług pomocowych zapewniana jest dodatkowa pomoc w gospodarstwie domowym, w zakupach, towarzyszenie podczas wizyty u lekarza i zakup leków. Głównym celem jest wspieranie seniorów, aby jak najdłużej pozostali samowystarczalni.

W Republice Czeskiej działa w sumie 7 Parków dla Seniorów, kolejne 3 są w budowie. W naszym regionie najbliższy Senior Park znajduje się w miejscowości Hlušovice. W tym Senior Parki dostępnych jest 40 mieszkań.

● **Opieka nad seniorami w Gminie Prudnik**

Jedną z kilku organizacji, które w ramach gminy Prudnik zapewniają realizację działań adresowanych do seniorów, jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Prudniku.

Seniorom i osobom niepełnosprawnym są świadczone usługi i wsparcie w ciągu dnia w placówce o nazwie Klub Senior+.

W ramach Klubu Senior+ w 2020 roku seniorzy otrzymali pomoc w formie:

- Usług pielęgnacyjnych (119 osób)
- Specjalistycznych usług pielęgnacyjnych (28 osób)
- Usługi Klub Senior+ (20 osób)
- Usługi w ramach projektu 75+ (36 osób)
- Opieka odciążająca* (22 osoby)

(* pomoc dla ludzi opiekujących się osobami z ciężką niepełnosprawnością).

Ośrodek Pomocy
Społecznej
w Prudniku

Czynności realizowane w ramach Klubu Senior+

Klub Senior+ w Prudniku działa zgodnie z postanowieniami długookresowego programu Senior+ na lata 2015–2020, który jest załącznikiem do uchwały rządu nr 157 z dnia 20 grudnia 2016 r., którym zmienia się uchwałę o utworzeniu długookresowego programu Senior-WIGOR na lata 2015–2020..

Klub Senior+ działający w ramach Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (DzU z 2018 r., poz. nr 1508), Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Prudniku i jego własnego regulaminu eksploatacji.

Cele Klubu Senior+ są następujące::

- aktywizacja społeczna,
- integracja,
- włączanie seniorów do lokalnej społeczności,
- wspólne spędzanie wolnego czasu przez seniorów,
- poprawa stanu psychicznego i fizycznego uczestników,
- udzielanie wsparcia i wytwarzanie korzystnych warunków dla różnych form działań i integracji seniorów.

Klub Senior+ jest miejscem spotkań mieszkańców Prudnika nieaktywnych zawodowo w wieku powyżej 60 lat. Ze względu na ograniczenia liczby miejsc (20) uczestnicy Klubu muszą spełnić kilka warunków: przedłożyć niezbędne dokumenty, potwierdzić swój udział w czasie programu na liście obecności, osoby niesamodzielne muszą mieć zapewnioną stałą obecność opiekuna tej osoby. W przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności przez dwa tygodnie do Klubu jest zapraszana pierwsza osoba z listy rezerwowej.

Do działań Klubu Senior+ należą usługi związane z przestrzenią i usługi pomocnicze.

Klub Senior+ to miejsce pobytu dostosowane do spędzania czasu w bezpieczny i aktywny sposób, seniorzy mają zapewnioną stałą ofertę gorących i zimnych napojów (herbata, kawa, woda).

Wśród usług pomocniczych są zwłaszcza organizacja czasu wolnego, tworzenie warunków do rozwoju samorządu uczestników Klubu Senior+, tworzenie warunków do samopomocy, umożliwienie udziału w różnych formach działań aktywizujących i integracyjnych, rozwój zainteresowań i hobby, zaspokajanie potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i społecznych (między innymi umożliwienie udziału w imprezach kulturalnych, sportowych i rozrywkowych, spotkaniach okolicznościowych i edukacyjnych), działania ukierunkowane na zdrowie.

Organizacja Klubu Senior+

Klub jest otwarty od poniedziałku do piątku w godz. od 8.00 do 16.00. W uzasadnionych przypadkach klub może być czynny także w innych godzinach lub w dni wolne. Działania są realizowane na podstawie rocznego planu pracy Klubu.

Fachowy personel Klubu składa się z jego kierownika i jego pracownika. Funkcjonowanie Klubu nadzoruje dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Prudniku.

Działania w Klubie Senior+

Działania organizowane przez Klub Senior+ są bardzo urozmaicone, chodzi o stałe sekcje z co najmniej 5 uczestnikami, warsztaty tematyczne, działania dla wszystkich: wykłady, lektury, wycieczki, wizyty studyjne, imprezy okolicznościowe, spotkania zapoznawcze, udział w imprezach publicznych lub zamkniętych, artystycznych, kulturalnych i sportowych, inne formy rozwoju, zajęcia rekreacyjne.

Jedną z bardzo interesujących aktywności uczestników Klubu Senior+ jest tzw. Prudnicki Gobelin. To obraz o długości 5 metrów i szerokości 62 centymetrów, stworzony techniką ściegu krzyżkowego. Cały obraz składa się z 18 milionów krzyżyków, a w jego stworzeniu uczestniczyło w sumie 22 seniorów. Prace nad gobelinem rozpoczęły się w maju 2019 roku, a zostały zakończone w październiku 2019 roku.

Ilustracja 51: Prudnicki Gobelin. Źródło: archiwum Ośrodka Pomocy Społecznej w Prudniku.

Działania Ośrodka Pomocy Społecznej w Prudniku w okresie pandemii Covid-19

W czasie pandemii seniorzy z gminy Prudnik otrzymali i stale dostają wsparcie w ramach programu „Wspieraj Seniora”. Osobom w wieku ponad 70 lat, które w czasie pandemii pozostawały w domu, pracownicy socjalni, opiekunowie i wolontariusze robili zakupy i udzielali pomocy w codziennych czynnościach.

Realizowany był również europejskim program Kurier Społeczny (dwie części). W ramach tego programu gmina Prudnik koordynowała działania 4 kurierów społecznych, którzy rozwozili jedzenie, leki, robili zakupy, pomagali usuwać drobne usterki, wykonywali drobne naprawy, przenosili łóżka, składali meble i przynosili węgiel do palenia w piecu.

Ponadto w ramach tego projektu 80 samotnych i niepełnosprawnych seniorów przez pół roku otrzymywało bezpłatne posiłki.

Gospodarka odpadami

● Gospodarka odpadami w RCz – aktualna sytuacja i przyszły rozwój

Problematyka gospodarki odpadami jest tematem codziennie odmiennym przez przypadku we wszystkich dziedzinach działalności człowieka. Śmieci wytwarza każda osoba, każda firma, sklep, przedsiębiorstwo rolnicze, każde gospodarstwo domowe. Celem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, jednak trend jest na razie odwrotny. Ilość śmieci stale rośnie na całym świecie, a likwidacja, ewentualnie sensowne zużycie są coraz bardziej złożone.

Gminy zajmują się głównie odpadami komunalnymi, które są definiowane jako odpady mieszane powstające na terenie gminy w związku z działalnością osób fizycznych. Chodzi zatem o odpady komunalne powstające w gospodarstwach domowych. Dla gmin z ustawy wynika obowiązek w zakresie zapewnienia miejsca składowania wszelkich odpadów komunalnych, powstałych w związku z nieprzemysłową działalnością osób fizycznych na obszarze katastralnym gminy. Gminy mają jednocześnie obowiązek zapewnienia miejsca do oddzielnego gromadzenia składników odpadów komunalnych, co najmniej odpadów niebezpiecznych, papieru, plastików, szkła, metalu i odpadów biodegradowalnych.

Koszty wywożenia i likwidacji odpadów coraz bardziej obciążają gminne budżety. Tak samo jak w przeważającej większości gmin i miast zwiększają opłaty dla obywateli.

Gminy starają się poszukiwać korzystniejszych rozwiązań nie tylko ze względu na koszty wywożenia i likwidacji odpadów, coraz więcej gmin wprowadza też różne systemy motywacyjne dla obywateli, które mają na celu zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, ewentualnie co najmniej zwiększenie udziału odpadów segregowanych w stosunku do zmieszanych.

W ten sposób gospodarka odpadami nadal pozostaje dziedziną, którą gminy zajmują się codziennie i będą poświęcać jej jeszcze więcej uwagi, w szczególności w związku z przygotowywaną nowelizacją

obowiązujących przepisów. Działająca gospodarka odpadami leży w interesie publicznym, a gminy odgrywają w niej niezastąpioną rolę.

Rząd RCz zatwierdził w grudniu 2019 roku pakiet nowych przepisów dotyczących odpadów obejmujący nową ustawę o odpadach, o wybranych wyrobach po okresie żywotności, nowelizację ustawy o odpadach i tzw. ustawę o zmianie. Nowe przepisy przyniosą do Czech ogólnoeuropejski trend zwiększania recyklingu odpadów komunalnych. Najważniejszym celem nowych przepisów jest przede wszystkim zwiększenie segregacji i recyklingu odpadów, odejście od składowania i związana z tym realizacja obowiązkowych celów europejskich.

Wśród głównych zmian zawartych w nowych ustawach jest stopniowe zwiększanie opłat za gromadzenie odpadów na składowiskach, wprowadzenie zniżki do tej opłaty za segregację dla gmin, zakaz składowania odpadów dających się odzyskać od 2030 roku i wprowadzenie do ustawy tzw. systemu PAYT, czyli systemu, w ramach którego obywatele płacą za wywóz odpadów, zgodnie z tym, ile go „wyrzucą do czarnego pojemnika na śmieci”.

Kluczowym działaniem prowadzącym do zwiększenia recyklingu odpadów komunalnych, którego cel określiła nowa legislatura europejska na 65% w 2035 roku, jest stopniowy wzrost opłat za gromadzenie mieszaných odpadów komunalnych na składowiskach z obecnych 500 CZK do 1 850 CZK w 2030 roku oraz zakaz składowania dających się odzyskać odpadów w 2030 roku.

● **Gospodarka odpadami w regionie Malá Haná – spółka Technické služby Malá Haná s.r.o.**

Gminy i miasta w regionie Malá Haná i Boskovicko postawiły sobie za cel długotrwałe rozwiązywanie problemu gospodarki odpadami na swoim obszarze. Powodem jest wpływ na środowisko naturalne, stale zmieniające się prawo i oczywiście także ekonomiczny aspekt sprawy. Gospodarką odpadami w regionie zajmowała się międzynarodowa spółka, która na danym obszarze nie miała żadnej konkurencji. To w żaden sposób nie zmuszało jej do wprowadzania lub proponowania jakichkolwiek ulepszeń czy zwiększania efektywności obowiązującego od ponad 20 lat systemu.

Dobrowolny związek gmin Technické služby Malá Haná

Dobrowolny związek gmin Technické služby [Śluzby techniczne] Malá Haná został założony 7.11.2017 r. przez 16 gmin, zgodnie z ustawą nr 128/2000 Sb., o gminach. W latach 2018 i 2019 do tego związku przystąpiły kolejne 34 gminy. Obecnie (kwiecień 2021) dobrowolny związek gmin ma zatem 50 członków złożonych z miast, 4 miasteczek [czes. městys] i 44 gmin, obejmujących prawie 35 tys. mieszkańców.

Związek został założony w celu międzygminnej współpracy i wspólnej gospodarki odpadami.

Wykaz gmin członkowskich:

● Kraj Południowomorawski: Benešov, Borotín, Cetkovice, Doubravice n. Svit., Drnovice, Horní Poříčí, Chrástavec, Chrudichromy, Knínice, Křetín, Lázino, Letovice, Ludíkov, Lysice, Malá Roudka, Míchov, Nýrov, Pamětice, Petrov, Prostřední Poříčí, Rozsíčka, Sebranice, Skrcho, Stvolová, Sudice, Sulíkov, Světlá, Svitávka, Šebetov, Štěcho, Študlov, Uhřice, Újezd u Boskovic, Úsobrno, Valcho, Vanovice, Vážany, Velké Opatovice, Vísky, Voděrad, Vranová, Žďárná.

● Kraj Pardubicki: Bělá u Jevíčka, Bezdeč u Trnávky, Bohuňov, Jaroměřice, Městečko Trnávka, Rozhraní, Rozstání.

● Kraj Olomuniecki: Protivanov.

Technické služby Malá Haná s.r.o.

Spółka Technické služby Malá Haná s.r.o. została założona przez wyżej wymieniony Dobrowolny Związek Gmin o tej samej nazwie, czyli DSO Technické služby Malá Haná. Spółka Technické služby Malá Haná s.r.o., założona 9.05.2018 r., to spółka komunalna będąca własnością gmin i świadcząca dla tych gmin usługę, polegającą na wywożeniu odpadów.

Celem spółki Technické služby Malá Haná s.r.o. jest zapewnienie kompletnej i kompetentnej gospodarki odpadami. Wprowadzenie nowych systemów, w jak największym stopniu ułatwienie mieszkańcom segregowania odpadów, poprawa wykorzystania odpadów jako surowców wtórnych, a tym samym chronienie środowiska i finansów gmin, czyli także nas samych.

Możliwość poprawy w gospodarce odpadami TS Malá Haná dostrzega w stopniowym wprowadzeniu systemu „door to door” – od drzwi do drzwi lub wywożenie odpadów spod domu. Zasada polega na tym, że obywatele mają pojemniki do segregacji koło swojego domu. Segregacja odpadów zaczyna się w ten sposób bezpośrednio w gospodarstwach domowych. Ten sposób zbioru odpadów można realizować także w formie worków lub kolorowych pojemników.

Zaleta zbioru odpadów bezpośrednio koło domu:

- Możliwość obrotu segregowanymi odpadami we własnym zakresie,
- Przeciwdziałanie zwiększaniu opłat za wywóz odpadów w średniookresowej perspektywie,
- Zwiększenie stopnia separacji i objętości odpadów nadających się do recyklingu,
- Poprawa jakości segregowanych odpadów i większy porządek w przestrzeni publicznej,
- Zmniejszenie ilości odpadów gromadzonych na składowisku,
- System działa także w miejscach, gdzie do tej pory segregacja odpadów nie funkcjonowała,
- Na zakup pojemników można uzyskać dotację*.

Gniazda do selektywnej zbiórki odpadów w gminach zostały zachowane tylko na potrzeby segregacji szkła, którego nie ma tyle, aby opłacało się stawiać pojemnik w każdym gospodarstwie domowym. Służą także tym obywatelom, którzy z jakiegoś powodu nie mogą mieć kolorowych pojemników. Chodzi przede wszystkim o letników lub choćby najemców, którzy nie mogą zdecydować o umieszczeniu pojemników.

Wyposażenie spółki Technické služby Malá Haná s.r.o.

Spółka dysponuje sześcioma dużymi samochodami do wywozu odpadów. Cztery z nich to nowe Volvo z nadbudową Zoeller z dynamicznymi wagami na elementach przechylnych oraz dwa starsze samochody Iveco, które spółka przejęła od innej spółki Technické služby Letovice.

Ilustracja 52: Sprzęt do wywożenia odpadów spółki Technické služby Malá Haná s.r.o.

Źródło: archiwum spółki Technické služby Malá Haná s.r.o.

TS Malá Haná wykorzystuje także pojazd ciężarowy do transportu kontenerów wielkoobjętościowych i mały samochód do wywozu odpadów Multicar.

Spółka zatrudnia 21 pracowników z regionu (kierowcy, ładowacze, obsługa składowisk odpadów) i 3 pracowników w kierownictwie firmy. Prowadzi 4 punkty selektywnej zbiórki odpadów (Letovice, Velké Opatovice, Malá Trnávka, od wiosny 2021 także Protivanov).

Na trzy inne punkty selektywnej zbiórki odpadów z regionu spółka przywozi i odwozi kontenery.

* Np. z Programu Operacyjnego Środowisko, oś priorytetowa 3, <https://www.opzp.cz/o-programu/podporovane-oblasti/prioritni-osa-3/>.

Sposób przetwarzania odpadów

Część odpadów mieszanych jest gromadzona na składowisku Březinka II firmy P-D Refraktories CZ a.s. To składowisko wyczerpie swoje możliwości prawdopodobnie w 2023 roku, a inna firma nie planuje już otwierać, także z uwzględnieniem zakazu składowania w 2030 roku.

Inne odpady mieszane są przekazywane także do przetwarzania energetycznego do spalarni SAKO Brno. Do tego celu służy miejsce przeładunkowe w punkcie selektywnej zbiórki odpadów w Letovicach, skąd transportem drogowym odpady są przewożone do Brna. Spalarnia SAKO będzie w przyszłości wykorzystywana tylko do przetwarzania odpadów mieszanych na potrzeby wykorzystania energetycznego.

Segregowany papier i plastik z punktów zbioru odpadów i z kolorowych pojemników z gospodarstw domowych są obecnie przekazywane na linię segregacji Remat Letovice. Stąd posegregowany papier jest przekazywany do recyklingu do papierni.

Segregowane szkło odbierają huty szkła VETROPACK MORAVIA GLASS a.s., Kyjov.

● Gospodarka odpadami w Mikroregionie Šternbersko

Problematyką odpadów bardzo dokładnie zajmowały się też gminy w Mikroregionie Šternbersko, gdzie odpady wywożą 4 różne spółki, na różnych warunkach. Największym problemem w 98% gmin w Mikroregionie Šternbersko jest fakt, że warunki techniczne firm zajmujących się wywozem odpadów nie umożliwiają ważenia odpadów odrębnie dla każdego gospodarstwa domowego. Firmy zajmujące się wywozem odpadów wykazują gminom ilość odpadów wywiezionych łącznie z danej gminy, jednak w wielu przypadkach nie są to dokładne dane, ponieważ firma w ramach jednego objazdu „obsługuje” dwie i więcej gmin, a wywiezioną ilość, po przyjeździe na składowisko lub do miejsca recyklingu, dzieli ryczałtowo między poszczególne gminy według liczby mieszkańców lub według liczby odebranych pojemników.

Konsekwencją jest fakt, że chociaż gminy wciąż zwiększają liczby kontenerów na segregowane odpady, dostarczają obywatelom kompostowniki i pojemniki na odpady biologiczne, to ilość mieszanych odpadów komunalnych wciąż nie spada, ewentualnie spada tylko niewiele. Tak samo ilość odpadów wytwarzanych w poszczególnych gminach na jednego mieszkańca dość zasadniczo się różni, a przy tym system wywozu odpadów w tych gminach jest bardzo podobny, ewentualnie taki sam. W ramach Mikroregionu Šternbersko są zarówno gminy, które wykazują około 150 kg komunalnych odpadów mieszanych na mieszkańca rocznie, jak i są tutaj gminy, które wykazują aż 315 kg na mieszkańca na rok. Jeszcze większe wahania można zaobserwować w przypadku odpadów segregowanych - zwłaszcza w przypadku plastiku i papiery – gdzie ilości wykazywanych odpadów różnią się o ponad 100%.

Dokładne ważenie odpadów z każdego gospodarstwa domowego jest zatem głównym warunkiem, aby gminy mogły kierunkowo dla poszczególnych gospodarstw ustawić system motywacyjny, który będzie zapobiegać powstaniu odpadów i wesprze ich segregowanie. Systemem odbioru i ważenia odpadów z każdego gospodarstwa - nazywanym systemem „od drzwi do drzwi”, z ang. „door to door” – zajmuje się coraz więcej firm wywożących odpady, producentów różnych systemów ważenia i organizacji non-profit, które zajmują się działalnością oświatową w dziedzinie segregacji odpadów.

Aby zwiększyć możliwości wykorzystania segregowanych odpadów (papier, plastik, odpady biologiczne), w drugiej połowie 2021 roku w większości gmin zostanie wprowadzony odbiór odpadów w formie door-to-door. Celem jest wprowadzenie odbioru papieru, plastiku i odpadów biologicznych bezpośrednio z nieruchomości obywateli i uzupełnienie zestawów kontenerów na papier, plastik, odpady biologiczne, metale, tekstylia i szkło w gniazdach do selektywnej zbiórki odpadów, ewentualnie przy domach wielorodzinnych, gdzie nie jest możliwe umieszczenie dużej liczby pojemników o pojemności 240 l. Poszczególne pojemniki będą oznaczone naklejkami, które poinformują obywateli, jakie odpady mogą wrzucać do danego pojemnika. Jednocześnie na pojemnikach będzie identyfikator – czip, który

zapewni informację o tym, w jaki sposób który pojemnik jest obsługiwany. Dzięki temu, że poszczególne identyfikatory będą skojarzone z konkretnymi gospodarstwami domowymi, gminy będą miały przegląd, jak przebiega segregacja odpadów w poszczególnych gospodarstwach, będą tym samym miały ewentualnie możliwość indywidualnego określenia wysokości lokalnej opłaty za odpady. Częścią projektu nabywania pojemników jest także zakup technologii do czytywania czipów i oprogramowania do analizy, jak jest obsługiwany konkretny pojemnik. Następnie zostaną nabyte także czipy RFID* do oznaczania istniejących pojemników na odpady biologiczne tak, aby system ewidencji odpadów segregowanych był kompletny. Do oceny posłuży też odpowiednie oprogramowanie. Ważną częścią całego projektu jest także edukowanie obywateli w dziedzinie gospodarki odpadami i ich segregacji. Tylko we współpracy z obywatelami gmina może osiągnąć skuteczne, efektywne i bezproblemowe funkcjonowanie całego systemu.

Odpowiednia i ukierunkowana promocja (broszury, ulotki, artykuły, pogadanki, strony internetowe itp.) jest jednym z kamieni węgielnych tego projektu.

Dzięki realizacji tego projektu przewidujemy zwiększenie udziału masy selektywnie zbieranych odpadów (papier, plastik, odpady biologiczne, szkło, metale, tekstylia), które są wykorzystywane jako surowce wtórne, i zmniejszenie ilości mieszanych odpadów komunalnych (dalej także jako ZOK). Obecnie średnia produkcja ZOK na 1 obywatela uczestniczących gmin w 2018 roku wynosi 181 kg na obywatela na rok. Po wprowadzeniu systemu intensywnego segregowania odpadów jest spodziewany spadek do 130–140 kg na obywatela na rok oraz zwiększenie ilości segregowanych odpadów.

W gminach Mikroregionu Šternbersko po długich dyskusjach w pierwszej połowie 2021 roku zapadła decyzja o założeniu własnej spółki zajmującej się gospodarką odpadami. Dnia 9.07.2021 r. powstał dobrowolny związek gmin Gospodarka odpadami związku gmin, który skupia w sumie 21 gmin. Głównym przedmiotem działalności związku jest zapewnienie usług w dziedzinie gospodarki odpadami oraz ochrony środowiska, w szczególności: a) wybudowanie i obsługa infrastruktury dla gospodarki odpadami i recyklingu odpadów, b) opracowanie ewidencji dotyczących gospodarki odpadami zgodnie z obowiązującym prawem.

Na przykładzie spółki Technické služby Malá Haná została założona spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, która będzie świadczyć dla gmin usługi związane z wywozem odpadów.

● Kolejne przykłady dobrej praktyki w gminach RCz

Gmina Straškov-Vodochody

Gmina Straškov-Vodochody w 2018 roku włączyła się do projektu „Gmina na drodze do minimalizacji odpadów”. W ciągu całego roku postępowała zgodnie z wcześniej ustalonym harmonogramem i stopniowo zmieniała system gospodarki odpadami. Podstawową strategią zmiany było wprowadzenie systemu ewidencyjnego odpadów ECONIT. Przed jego uruchomieniem w gminie została przeprowadzona analiza fizyczna mieszanych odpadów komunalnych, której celem jest stwierdzenie, w jakim stanie znajdują się odpady w gminie i ile procent stanowią poszczególne składniki w ogólnej ilości mieszanych odpadów komunalnych.

Wyniki analizy wskazały, że największy udział stanowią odpady organiczne, czyli 42%. Kolejnym znaczącym składnikiem ZOK był plastik (8*), następnie papier (7,5%) i szkło (7%). Wielkim zaskoczeniem była duża ilość tekstyliów (7%), składających się przeważnie z ubrań dziecięcych.

** RFID (z ang. Radio Frequency Identification) to technologia automatycznej identyfikacji, która umożliwia bezprzewodową identyfikację niemal każdego obiektu za pomocą danych przesyłanych za pomocą fal radiowych i przechowywanych w tzw. tagach (chipach) RFID, z których można je następnie odczytać i przepisać. Znacznik RFID, który przenosiłby informacje, może mieć postać etykiety (Smart label - etykieta inteligentna) lub formy zamkniętej o różnych kształtach, rozmiarach i wykonanej z różnych materiałów. Do odczytu i zapisu danych w tagu RFID wykorzystywany jest czytnik RFID, który może mieć różne formy (terminal mobilny, bramka stacjonarna).*

Z analizy jasno wynikało, że aż 80% odpadów mogło być posegregowane bezpośrednio w gospodarstwach domowych i nie musiało skończyć w pojemnikach na ZOK, a następnie na składowisku.

Te wyniki jasno pokazały, że gmina ma olbrzymi potencjał zwiększenia stopnia segregacji odpadów w gospodarstwach domowych, dlatego od razu na początku maja 2018 roku w gminie został uruchomiony system elektronicznej ewidencji odpadów ECONIT.

Razem z nim gmina wprowadziła wygodny system zbioru segregowanych odpadów od domu do domu, aby obywatele nie musieli chodzić z segregowanymi odpadami do gniazd zbioru odpadów. W miejscowości segreguje się do worków papier i plastik, które są regularnie wywożone co 14 dni. Aby ułatwić identyfikację worki są różniące się kolorami według rodzaju odpadów.

Obywatele regularnie dostają w urzędzie gminy za darmo worki i etykiety z kodami QR, które zawierają informację o danym gospodarstwie i rodzaju odpadów. Te kody przykleja się na worki z segregowanymi odpadami. W dniu wywozu pracownik spółki zajmującej się wywozem odpadów razem z odbiorem odpadów czytuje za pomocą czytnika kody QR do systemu ECONIT.

W interfejsie ECONIT przedstawiciele gminy mogą, oprócz danych o odpadach lub poszczególnych wywozach, wygenerować dokumenty do różnych statystyk lub wykazy dla ISPOP* i EKO-KOM. To zasadniczo ułatwia obsługę administracyjną. Gmina Straškov-Vodochody już po krótkim czasie od wprowadzenia systemu odnotowała zwiększenie ilości posegregowanych odpadów i zmniejszenie ilości ZOK.

Gmina Hlásná Třebaň

Kolejnym przykładem gminy włączonej do „Gmin na drodze do minimalizacji odpadów“ jest gmina Hlásná Třebaň. Ta gmina, tak samo jak gmina Straškov-Vodochody wprowadziła inteligentny system elektronicznej ewidencji odpadów ECONIT i wygodny system zbiórki odpadów segregowanych od domu do domu. Przed wprowadzeniem ECONITu przeprowadzono w gminie analizę fizyczną odpadów, dzięki której zbadano rzeczywistą zawartość czarnych pojemników na komunalne odpady mieszane. Ze względu na wysoką zawartość szkła w ZOK gmina zdecydowała o wprowadzeniu zbiórki w workach także w przypadku tego materiału, co w praktyce nie zdarza się często. W gminie zatem segreguje się oddzielnie do worków papier, plastik i szkło.

Aby do systemu włączyło się jak najwięcej gospodarstw domowych, przeprowadzono kampanię edukacyjną wśród mieszkańców i zorganizowano pogadankę. Wyjaśniono obywatelom, jakie zmiany nastąpią w gospodarce odpadami w gminie oraz dlaczego i jak mogą się przyłączyć do systemu. Już po drugim kwartale od wprowadzenia ECONITu w gminie wzrosła ilość segregowanego plastiku o 60%, papieru o 91%, szkła o 30%, a całkowite przychody ze spółki EKO-KOM wzrosły o 40%.

Dzięki systemowi ECONIT gmina Hlásná Třebaň ma doskonały przegląd w zakresie swoich odpadów, zwiększa stopień segregacji, poprzez co przygotowuje się surowszych przepisów po 2024 roku (2030), oszczędza finanse gminy i jednocześnie oferuje obywatelom wygodny system segregowania odpadów.

Dzięki systemowi ewidencji odpadów gmina Hlásná Třebaň odniosła sukces w konkursie o Złoty Herb. W silnej konkurencji zajęła drugie miejsce w kategorii Smart City za najlepszą obsługę elektroniczną.

** Zintegrowany System Wypełniania Obowiązków Sprawozdawczych (ISPOP) umożliwia przetwarzanie i przyjmowanie wybranych sprawozdań (obowiązków sprawozdawczych i zgłoszeniowych) z zakresu środowiska w formie elektronicznej oraz ich przekazywanie do właściwych instytucji administracji publicznej.*

Gmina Trojanovice

Kolejnym przykładem jest gmina Trojanovice, która stosuje system ECONIT od 2009 roku. Włączyło się do niego aż 90% gospodarstw domowych, a dzięki temu gmina stała się najlepiej segregującą odpady gminą Kraju Morawsko-Śląskiego. Dzięki efektywnej analizie i ewidencji odpadów gminie udaje się rok do roku znacząco zmniejszyć ilość mieszanych odpadów komunalnych, która od 2014 do 2015 roku spadła o 17%, a jednocześnie zmniejszyć ilość dających się wykorzystać odpadów.

Gmina Trojanovice wprowadziła razem z systemem ewidencyjnym ECONIT zbiór w workach segregowanych odpadów, który jednak nie odbywa się od domu do domu, ale obywatele mogą napełnione worki oddać w punkcie selektywnej zbiórki odpadów lub złożyć je w obok kolorowych kontenerów (dzień przed odbiorem). W ten sposób gmina oszczędza na wywożeniu worków od domu do domu.

Ponadto gmina sama obraca segregowanymi surowcami i dodatkowo na tym zarabia. Zyski za posegregowane odpady wynoszą co roku do pół miliona CZK, kolejna 400 tys. CZK gmina zarabia na sprzedaży posegregowanych odpadów. Został także wprowadzony system motywacyjny zbierania punktów za ewidencjonowany worek odpadów, jeśli obywatele sami dowiozą odpady do punktu selektywnej zbiórki odpadów.

Za każdy oddany worek z posegregowanymi odpadami ludzie mogą uzyskać zniżkę do 15 CZK z rocznej opłaty za odpady komunalne. Pod koniec roku zniżki są podliczane i całkowita opłata za odpady w kolejnym roku jest zmniejszana. Dzięki temu, że w tej gminie nie jest ustalona minimalna opłata, osoby, które najlepiej segregują odpady mogą nie płacić żadnej opłaty.

Gmina Trojanovice traktuje odpady jak surowiec. Celowa segregacja i następnie sprzedaż posegregowanych surowców w wyraźnym stopniu przyczynia się do zwiększania dochodów gminy, która dzięki temu jest przygotowana do zmian legislacyjnych, jakie nakładają obowiązek zwiększenia stopnia segregacji. Trojanovice są bardzo udanym przykładem, który może inspirować innych burmistrzów gmin do poszukiwania drogi, jak inteligentnie postępować z odpadami, włączyć do systemu selektywnej zbiórki odpadów większą liczbę obywateli, a jednocześnie mieć swoją gospodarkę odpadami pod kontrolą.

Gmina Lány

Gmina wykazuje długotrwale niską produkcję mieszanych odpadów komunalnych i wysoki poziom segregacji (85% w 2016 roku i 87% w 2017 roku). Ta gmina jest wyjątkowa pod tym względem, że ma dokładne dane o produkcji ZMIESZANOK dzięki ważeniu pojazdu do wywozu śmieci przed wjazdem i po wyjeździe z gminy.

W gminie jest bardzo dużo kontenerów na segregowane odpady (papier, plastik, szkło białe, szkło kolorowe). W przeliczeniu na 2 mieszkańca gmina ma najprawdopodobniej jedną z najbardziej gęstych sieci zbioru papieru szkła i plastiku w RCz. Odpowiada temu także ilość segregowanych surowców i przychód gminy od firmy EKO-KOM (ponad 500 CZK na mieszkańca na rok).

Gmina Štítná nad Vláří-Popov

Gmina od ponad 20 lat zachęca gospodarstwa domowe do tego, aby dbały o piękny wygląd gminy, czyste powietrze i środowisko. Do zmniejszenia produkcji odpadów mieszanych prowadziła też budowa komunalnej kompostowni i podstawianie wielkoobjętościowych kontenerów do zwożenia tych odpadów. W gminie nie powstają składowiska odpadów komunalnych.

Jest tu prowadzona selektywna zbiórka papieru, plastiku, szkła, kartonów po napojach, metali, tekstyliów i odpadów biologicznych. Zapewniony jest odbiór odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych. Odpady segreguje się zarówno do pojemników na śmieci, jak i do worków (plastik, kartony po napojach). Odpady biologiczne gmina przetwarza w komunalnej kompostowni. Odpady zmieszane wywozi raz na 14 dni.

Gmina ma bardzo niską całkowitą produkcję odpadów (około 4 razy mniejszą niż średnia RCz, nie są wliczone odpady biologiczne) i bardzo niską produkcję odpadów mieszanych (około 5 razy niższą od średniej produkcji gmin i miast RCz). Także poziom segregacji można uważać w odniesieniu do produkowanej ilości odpadów za bardzo dobry - ponad 60%.

Według budżetu koszty gospodarki odpadami w gminie są lekko poniżej średniej.

Miasto Fulnek

Fulnek to miasto, które długookresowo i koncepcyjnie rozwija swoją gospodarkę odpadami. Produkcja odpadów zmieszanych w mieście w dłuższym okresie waha się w okolicy 100 kg na mieszkańca na rok. To jedna z najniższych wielkości produkcji tych odpadów w miastach powyżej 5000 mieszkańców. Fulnek segreguje i przekazuje do recyklingu około 50% swoich odpadów.

● System gospodarki odpadami w Gminie Nysa

W opinii specjalistów Republika Czeska pod względem składowania odpadów komunalnych należy do krajów zacofanych. Na składowiska trafia 45 procent odpadów. Przy tym średnia w Unii Europejskiej wynosi tylko 26 procent. Podstawowym warunkiem osiągnięcia zmiany jest według ekspertów zwiększenie opłat za wywożenie odpadów na składowiska, co sprawdziło się w wielu krajach, w tym w sąsiedniej Polsce.

Tymczasem w Republice Czeskiej w latach 2009-2019 opłata ta w ogóle nie wzrosła i należy do najniższych w Europie. W Polsce opłata za składowanie odpadów zwiększyła się w ciągu trzech lat dwukrotnie. W połączeniu z dotacjami chodziło o znaczącą motywację dla powstania linii do segregacji i powiązanych zakładów do materiałowego i energetycznego wykorzystania odpadów. Dzięki temu na składowiskach kończy mniej odpadów komunalnych, są lepiej wykorzystywane w kompostowniach, procesach recyklingu itp.

W ramach seminarium na temat „Gospodarka odpadami”, które odbyło się dnia 8.11.2019 r., przedstawiciele gmin z RCz mieli możliwość odwiedzenia składowiska odpadów w Domaszkowicach, wraz z powiązaniem zakładem do mechanicznego i biologicznego przetworzenia odpadów komunalnych. Ten rodzaj przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych jest znaczącym przykładem dobrej praktyki, a także w wyraźnym stopniu przyczynia się do zmniejszenia ilości odpadów przeznaczonych do składowania lub spalania.

Funkcjonowanie składowiska w Domaszkowicach zapewnia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „EKOM”, która została założona w następstwie prywatyzacji Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Nysie dnia 1 września 1995 roku. Firma działa w rejonie powiatu nyskiego i zapewnia usługi w dziedzinie likwidacji odpadów, a także usługi komunalne i budowlane. Firma składa się z następujących zakładów:

- Zakład Higieny Komunalnej, który oferuje usługi w dziedzinie likwidacji odpadów stałych i płynnych, zapewnia zimowe utrzymanie dróg, ulic, placów i chodników, oczyszczanie ulic, placów i chodników, ponadto odbiór odpadów dla Regionalnego Centrum Gospodarki Odpadami oraz usługi transportowe..

- Zakład Usług Komunalno-Budowlanych, który oferuje usługi w dziedzinie budowy, remontów, utrzymania ulic, dróg, chodników i budowli inżynierskich, ponadto usługi związane z przeprowadzaniem zmian w organizacji ruchu na drogach i ulicach, wykonywaniem oznakowania ulic, budową i utrzymaniem terenów zielonych, a także świadczy usługi pogrzebowe i utrzymanie urządzeń cmentarnych..

W gminie Nysa znajduje się zakład do mechanicznego i biologicznego przetwarzania (dalej także „MBP“) zmieszanych odpadów komunalnych (proces odzysku R12 i proces unieszkodliwiania D8). Zakład MBP znajduje się na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Domaszkowicach, Regionalne Centrum Gospodarki Odpadami – Nysa, Domaszkowice 156, 48-303 Nysa. Do Domaszkowic

są wysyłane odpady z 19 gmin opolskiego regionu, a nawet z Dolnego Śląska. Składowisko obejmuje urządzenia do przetwarzania selektywnie zbieranych zielonych odpadów i pozostałych odpadów biologicznych, sortownię frakcji odpadów z selektywnej zbiórki odpadów oraz linię do produkcji alternatywnego paliwa RDF.

Przetwarzanie mechaniczno-biologiczne jest znaczącym narzędziem do zmniejszenia ilości odpadów. W procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania z pozostałości zmieszanych odpadów komunalnych wydobywa się jeszcze jakieś dające się wykorzystać substancje. W Republice Czeskiej większość odpadów zmieszanych kończy na składowiskach odpadów lub w spalarniach i nie jest dalej wykorzystywana.

Ilustracja 53: Segregacja odpadów na składowisku innych niż niebezpieczne i obojętne w Domaszkowicach. Źródło: archiwum Mikroregionu Stermbersko.

.Zakład MBP dobrze nadaje się do przetwarzania odpadów, które zawierają duży udział materiału biodegradowalnego, na przykład z gospodarstw domowych lub sklepów. Natomiast odpady zawierające substancje ryzykowne (na przykład niebezpieczne odpady przemysłowe), odpady zakaźne ze szpitali lub ubojni, odpady budowlane, nie są odpowiednie do przetwarzania metodą MBP.

Systemy mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów są umieszczane na końcu systemów zbioru, kompostowania i recyklingu odpadów komunalnych. Są przeznaczone do dodatkowej segregacji pozostałości zmieszanych odpadów komunalnych i działają najlepiej w miejscach,

gdzie jest wprowadzona segregacja i kompostowanie odpadów biodegradowalnych. Obecnie MBP jest wykorzystywane przede wszystkim do znaczącego zmniejszenia ilości biodegradowalnych pozostałości odpadów w celu ograniczenia powstawania gazów cieplarnianych i szkodliwych ługów podczas składowania.

Urządzenia do MBP można zbudować zasadniczo szybciej niż podobnie dużą spalarnię, a przy tym przy wyrażnie niższych kosztach inwestycyjnych. Elastyczność technologii MBP i fakt, że można ją skutecznie eksploatować także przy stosunkowo małej wydajności, pod względem kosztów również są korzystne.

MBP zmniejsza ilość produkowanego gazu na składowisku średnio o 90% w porównaniu z nieprzetworzonymi zmieszanymi odpadami komunalnymi.

MBP stanowi uzupełnienie koncepcji opartej na wysokim stopniu segregacji, odzysku i kompostowania odpadów. Rzeczywisty wybór jest w pierwszej kolejności między spalarnią a odzyskiem; MBP stanowi tylko część procesu technologicznego drugiego wariantu.

Interesujący jest także sposób ustalenia wysokości stawki opłat za gospodarkę odpadami komunalnymi. W Gminie Nysa stawka opłaty jest zróżnicowana w zależności od faktu, czy mieszkańcy włączą się do systemu segregacji odpadów, czy nie.

Ilustracja 54: Segregacja odpadów na składowisku innych niż niebezpieczne i obojętne w Domaszkowicach. Źródło: archiwum Mikroregionu Stermbersko.

Wysokość opłaty w poszczególnych latach i w zależności od sposobu włączenia się do systemu gospodarki odpadami komunalnymi jest przejrzystie przedstawiona w tabeli nr 4.

2019 - 2020	
Stawka opłaty za gospodarkę odpadami komunalnymi	● 15 zł na mieszkańca na miesiąc ● w przeliczeniu 83,37 CZK na mieszkańca na miesiąc ● tzn. 1 000,44 CZK na mieszkańca na rok*
Podwyższona stawka opłaty za gospodarkę odpadami komunalnymi (mieszkaniec nie segreguje odpadów)	● 30 zł na mieszkańca na miesiąc ● w przeliczeniu 166,74 CZK na mieszkańca na miesiąc ● tzn. 2 000,88 CZK na mieszkańca na rok
2021	
Stawka opłaty za gospodarkę odpadami komunalnymi	● 22 zł na mieszkańca na miesiąc ● w przeliczeniu 122,28 CZK na mieszkańca na miesiąc ● tzn. 1 467,31 CZK na mieszkańca na rok
Podwyższona stawka opłaty za gospodarkę odpadami komunalnymi (mieszkaniec nie segreguje odpadów)	● 44 zł na mieszkańca na miesiąc ● w przeliczeniu 244,55 CZK na mieszkańca na miesiąc ● tzn. 2 934,62 CZK na mieszkańca na rok

Tabela 4: Zestawienie stawek opłaty za gospodarkę odpadami komunalnymi w gminie Nysa. Źródło: Gmina Nysa i opracowanie własne.

Na przykład w gminie Dolany w 2021 roku opłata lokalna za odpady komunalne wyniosła 510 CZK na osobę. W mieście Šternberk chodziło kwotę 650 CZK/osobę. W jednej z najmniejszych gmin Mikroregionu Šternbersko, Mutkovie, opłata za odpady komunalne wynosi 550 CZK na osobę na rok. Taka sama wysokość opłaty jest ustalona także w gminie Bohuňovice. W niektórych gminach są ustalane różne wysokości opłat według wieku płatników (niższa stawka opłaty jest określona np. dla dzieci do 18 lat lub seniorów).

W Republice Czeskiej wysokość opłat nie jest na razie zróżnicowana ze względu na włączenie się obywateli do systemu segregacji odpadów i postępowania z odpadami komunalnymi.

* Do przeliczenia wszystkich danych cenowych w tabeli zastosowano kurs Czeskiego Banku Narodowego z dnia 27.10.2021 r.: 1 PLN = 5,558 Kč.

Wykorzystane źródła

Źródła elektroniczne:

- MIKROREGION ŠTERNBERSKO. O mikroregionu. Stanovy Mikroregionu Šternbersko ve znění dodatku č. 1 [on-line]. ©2020 [cit. 2020-12-15].
Dostupné z http://mikroregion-sternbersko.cz/assets/File.ashx?id_org=101476&id_dokumenty=1435.
- POWIAT PRUDNIK. Gminy Powiatu [on-line]. ©2020 [cit. 2020-09-22].
Dostupné z <https://powiatprudnicki.pl/3411/2412/gminy-powiatu.html>.
- Šmíd Martin. POZNÁMKY K VYŠŠÍ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVĚ V ČR A POLSKU. [on-line]. ©2021 [cit. 2021-09-20].
Dostupné z https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2008/files/pdf/sprava/smid_martin.pdf.
- SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Projekty. Ukončené projekty. Meziobecní spolupráce. Slovníček a zkratky [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-19].
Dostupné z <https://www.smocr.cz/cs/projekty/ukoncene-projekty/meziobecni-spoluprace/slovnicek-a-zkratky>.
- PODNIKATELSKÁ ZÓNA ŠTERNBERK. Historie [on-line]. ©2020 [cit. 2021-06-15].
Dostupné z <http://zona.sternberk.eu/historie.php>.
- WIKIPEDIE. Frotex [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-21].
Dostupné z <https://cs.wikipedia.org/wiki/Frotex>.
- Cestr Michael, Bc. Česko-polská přeshraniční spolupráce ve vybrané části euroregionů Praděd a Silesia [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-21].
Dostupné z https://geography.upol.cz/soubory/studium/dp/2014-rg/2014_Cestr.pdf.
- Klimek Renata. IDENTYFIKACJA BARIER PRZEKSZTAŁCENŹ TERENÓW POPRZEMYSŁOWYCH W PRUDNIKU. PRZYKŁAD ZAKŁADÓW PRZEMYSŁU BAWELNIANEGO „FROTEX” [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-21].
Dostupné z <http://www.studiamiejskie.uni.opole.pl/wp-content/uploads/2016/04/Klimek.pdf>.
- PRUDNIK24. Amerykanie w Prudniku: Henninges rusza we wrześniu [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-21].
Dostupné z <http://prudnik24.pl/index.php/2016/09/17/amerykanie-w-prudniku-henninges-rusza-we-wrzesniu/>.
- OBEC DOMAŠOV U ŠTERNBERKA. Žádost o podporu Programu Interreg V-A Česká republika – Polsko na projekt Společná historie a společná budoucnost, verze 3. ©2019 [cit. 2021-05-21]
- OBEC OSOBLAHA. Obecní úřad. Projekty a dotace. Za krásami židovských hřbitovů/W poszukiwaniu piękna żydowskich cmentarzy [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-04].
Dostupné z <https://www.osoblaha.cz/projekty-dotace/projekt-za-krasami-zidovskych-hrbitovu-w-poszukiwaniu-piekna-zydowskich-cmentarzy>.
- OSOBLAŽSKÁ ÚZKOKOLEJKA. Vše o Osoblažsku. Památky a zajímavosti. Židovský hřbitov v Osoblaze [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-05].
Dostupné z <http://www.osoblazsko.com/osoblazsko/pamatky/zidovsky-hrbitov-osoblaha>.
- DOBRÁ TRASA. Místa. Na okraji – židovský hřbitov v Bialé [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-05].
Dostupné z <http://www.dobratrasa.eu/cs/misto/na-okraji-zidovsky-hrbitov-v-biale>.

- MĚSTO ALBRECHTICE. Úřad. Projekty. Zůstat v paměti pokolení [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-04]. Dostupné z <https://www.mesto-albrechtice.cz/urad/projekty/zustat-v-pameti-pokoleni/>.
- SENIOR PARK. Bydlení pro seniory [on-line]. ©2021 [cit. 2021-05-03]. Dostupné z <https://www.senior-park.cz/>.
- SENIOR PARK. Senior Park Hlušovice u Olomouce [on-line]. ©2021 [cit. 2021-05-03]. Dostupné z <https://www.senior-park.cz/hlusovice-u-olomouce/>.
- CzechInvest – Agenturapropodporupodnikáníainvestic.Brownfieldy[on-line].©2021[cit.2021-09-05]. Dostupné z <https://www.czechinvest.org/cz/Sluzby-pro-municipality/Nemovitosti-pro-podnikatelske-ucely/Brownfieldy>.
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR. Tiskové zprávy. Česko čeká velká odpadková revoluce, vláda dnes schválila novou odpadovou legislativu [on-line]. ©2019 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z https://www.mzp.cz/cz/news_20191207_cesko_cka_velka_odpadkova_revoluce_vlada_dnes_schvalila_novou_odpadovou_legislativu.
- GRANTEX ADVISORY GROUP. Články a informace. Města a obce si stále více užívají tzv. door to door hospodářství [on-line]. ©2021 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z <https://www.grantex.cz/blog/mesta-a-obce-si-stale-vice-uzivaji-tzv-door-to-door-odpadove-hospodarstvi>.
- TECHNICKÉ SLUŽBY MALÁ HANÁ S.R.O. O nás [on-line]. ©2019 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z <https://www.tsmh.cz/clanky/technicke-sluzby-mala-hana>.
- TECHNICKÉ SLUŽBY MALÁ HANÁ S.R.O. Kde svážíme [on-line]. ©2021 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z <https://www.tsmh.cz/kde-svazime>.
- TECHNICKÉ SLUŽBY MALÁ HANÁ S.R.O. Články. Zpravodaj Technických služeb Malá Haná č. 1, duben 2021 [on-line]. ©2021 [cit. 2021-09-24]. Dostupné z <https://www.tsmh.cz/clanky/zpravodaj-tsmh-c-1>.
- KODYS, spol. s r.o. Technologie. Radiofrekvenční identifikace – RFID [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-10]. Dostupné z <https://www.kodys.cz/technologie/rfid>.
- PRŮMYSLOVÁ EKOLOGIE.CZ. Řada obcí v ČR je již připravena na zákaz skládkování v roce 2024, odklad není nutný [on-line]. ©2019 [cit. 2021-09-26]. Dostupné z <https://www.prumyslovaekologie.cz/info/rada-obci-v-cr-je-jiz-pripravena-na-zakaz-skladkovani-v-roce-2024-odklad-neni-nutny>.
- EKOM SPÓŁKA Z O. O. ZHK. Odbor komunální hygieny [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-28]. Dostupné z <https://ekom.com.pl/zhk>.
- GMINANYSA.Dłamieszkańca.Gospodarkaodpadamikomunalnymi[on-line].©2021[cit.2021-10-28]. Dostupné z <https://nysa.eu/dla-mieszkanca/gospodarka-odpadami-komunalnymi-w-gminie-nysa/>.
- STEO – ODPAD JE ENERGIE. MBÚ a jiné. Jak je to s MBÚ [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-29]. Dostupné z <http://www.odpadjeenergie.cz/mbu-a-jine/mbu/jak-je-to-s-mbu>.

● HNUTÍ DUHA. Informační list Mechanicko biologická úprava odpadů: významný příspěvek k recyklaci a materiálovému využití odpadů [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-29]. Dostupné z https://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/typo3/Mech-bio_uprava_odpadku.pdf.

● BusinessINFO.cz. Články a aktuality. Česko zaostává za sousedními zeměmi ve využívání odpadů, žádá mu ukázalo i Polsko [on-line]. ©2019 [cit. 2021-10-29]. Dostupné z <https://www.businessinfo.cz/clanky/cesko-zaostava-za-sousednimi-zememi-ve-vyuzivani-odpadu-zada-mu-ukazalo-i-polsko/>.

● OBEC DOLANY. Obecní úřad. Platba za místní poplatek -komunální odpad v roce 2021 [on-line]. ©2021 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z <https://dolany-ol.cz/platba-za-misti-poplatek-komunalni-odpad-v-roce-2021/d-5775>.

● MĚSTO ŠTERNBERK. Bleskovky ze Šternberku. Zastupitelé schválili rozpočet a změnu v místních poplatcích [on-line]. ©2020 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z <https://sternberk.eu/bleskovky-ze-sternberku/3840-zveme-na-verejne-zasedani-zastupitelu-ve-stredu-6-dubna.html>.

● OBEC MUTKOV. Obec. Poplatky 2021 [on-line]. ©2021 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z <https://www.mutkov.cz/obec/poplatky-2021/>.

● OBEC BOHUŇOVICE. Poplatky [on-line]. ©2021 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z <https://bohunovice.cz/poplatky/ds-1072>.

● HNUTÍ DUHA. Informační list Mechanicko biologická úprava odpadů: významný příspěvek k recyklaci a materiálovému využití odpadů [on-line]. ©2021 [cit. 2021-10-29]. Dostupné z https://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/typo3/Mech-bio_uprava_odpadku.pdf.

● BusinessINFO.cz. Články a aktuality. Česko zaostává za sousedními zeměmi ve využívání odpadů, žádá mu ukázalo i Polsko [on-line]. ©2019 [cit. 2021-10-29]. Dostupné z <https://www.businessinfo.cz/clanky/cesko-zaostava-za-sousednimi-zememi-ve-vyuzivani-odpadu-zada-mu-ukazalo-i-polsko/>.

● OBEC DOLANY. Obecní úřad. Platba za místní poplatek -komunální odpad v roce 2021 [on-line]. ©2021 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z <https://dolany-ol.cz/platba-za-misti-poplatek-komunalni-odpad-v-roce-2021/d-5775>.

● MĚSTO ŠTERNBERK. Bleskovky ze Šternberku. Zastupitelé schválili rozpočet a změnu v místních poplatcích [on-line]. ©2020 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z <https://sternberk.eu/bleskovky-ze-sternberku/3840-zveme-na-verejne-zasedani-zastupitelu-ve-stredu-6-dubna.html>.

● OBEC MUTKOV. Obec. Poplatky 2021 [on-line]. ©2021 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z <https://www.mutkov.cz/obec/poplatky-2021/>.

● OBEC BOHUŇOVICE. Poplatky [on-line]. ©2021 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z <https://bohunovice.cz/poplatky/ds-1072>.

